

Veera Vähäsalo

Kirjastojen ja päiväkotien yhteistyö ja sen kehittäminen Seinäjoen alueella

Opinnäytetyö

Syksy 2018

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalveluala

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Tradenomi (AMK), Kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

Tekijä: Veera Vähäsalo

Työn nimi: Kirjastojen ja päiväkotien yhteistyö ja sen kehittäminen Seinäjoen alueella

Ohjaaja: Sari Mäkinen-Laitila

Vuosi: 2018 Sivumäärä: 81 Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Seinäjoen alueen kirjastojen ja päiväkotien yhteistyön nykytilanne sekä sen kehittämistarpeet ja -toiveet. Tutkimuksessa käytettiin laadullista tutkimusmenetelmää ja tutkimus suoritettiin teemahaastattelulla.

Haastattelut toteutettiin elo- ja syyskuussa 2018, Seinäjoella, Nurmossa, Peräseinäjoella ja Ylistarossa. Haastatteluun osallistui jokaiselta alueelta yksi kirjasto ja yksi päiväkoti. Haastateltavia oli yhteensä yhdeksän, joista neljä edustivat päiväkoteja ja viisi kirjastoja.

Yhteistyön nykytilanteeseen ja yhteistyömuotoihin oltiin sekä kirjastojen että päiväkotien puolella tyytyväisiä. Kirjastojen ja päiväkotien yhteistyö koettiin tärkeäksi ja koettiin, että sitä on aina ollut riittävästi. Palvelut koettiin monipuoliseksi ja toiminta säännölliseksi. Haastateltujen mukaan eniten yhteistyötä helpotti yhteistyökumppanin tuttuus ja toisen organisaation sijainti. Yhteistyön päätarkoituksiksi nähtiin se, että sen avulla lapset tutustutetaan kirjastoon, sen käyttöön, palveluihin ja kirjallisuuteen. Kyseistä tutustuttamista pidettiin tärkeänä, sillä lukutaidon heikentymisestä on oltu huolissaan.

Kehittämistarpeet ja -toiveet vaihtelivat ja erosivat toisistaan, eikä yhtä selkeää ja samaa kehittämistarvetta kummaltakaan puolelta löytynyt. Jotkut kirjastot esimerkiksi toivoivat parempaa molemminpuolista tiedottamista ja aktiivisempaa palvelujen hyödyntämistä. Jotkut päiväkodit toivoivat esimerkiksi kirjastoauton ja/tai kirjastotyöntekijöiden vierailuja päiväkotiin sekä uusien ideoiden esittämistä ja toteuttamista. Resurssien puute vaikeuttaa yhteistyön kehittämistä, vaikka ideoita ja innostumista siihen löytyikin.

Avainsanat: kirjastot, päiväkodit, yhteistyö, kehittäminen

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Bachelor of Business Administration

Specialisation: Library and Information Services

Author: Veera Vähäsalo

Title of thesis: Cooperation between libraries and kindergartens and its development in Seinäjoki

Supervisor: Sari Mäkinen-Laitila

Year: 2018

Number of pages: 81

Number of appendices: 2

The aim of this thesis was to find out the current cooperation between the libraries and kindergartens in Seinäjoki and to find out their needs and their hopes for future development. The research method used was qualitative a semi-structured interview. The interviews took place in August and September 2018 in Seinäjoki, Nurmo, Peräseinäjoki, and Ylistaro. From each area, one library and one kindergarten participated in the interviews. The total number of interviewees was nine, of whom four represented kindergartens and five represented libraries.

Both sides were content with the current situation and they felt that the cooperation is important, the services are diverse, and the activities are regular. The interviewees thought that cooperation is easy when people know each other and work physically close to each other. According to both sides, the main purpose of the cooperation is that children become familiar with libraries, the services they offer, and literature. This is important, because there have been some concerns about the lack of ability to read in Finland.

There was no common problem that needed to be solved in this current cooperation. Things that the libraries wished for included, for example, better mutual communication and the more active use of the library. The kindergartens brought out, for example, the need of bookmobile visits and the wish that librarians would visit the kindergartens. Some kindergartens also welcomed new ideas. The lack of resources makes development difficult even though there were new ideas and excitement to improve the cooperation.

Keywords: Libraries, kindergarten, cooperation, development

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
1 JOHDANTO.....	6
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN ESITTELY.....	7
2.1 Seinäjoen kirjastot.....	7
2.2 Kirjaston tarjoamat palvelut lapsille.....	8
2.3 Seinäjoen päivähoito.....	10
3 LUKEMINEN.....	12
3.1 Kielen kehitys.....	12
3.2 Lukutaidon merkitys.....	14
3.3 Lukemaan innostaminen.....	16
3.3.1 Lue lapselle.....	17
3.3.2 Suomi 100 - suuri lukuseikkailu.....	18
3.4 Sadut, satutuokiot ja sadutus.....	19
4 VERKOSTOYHTEISTYÖ.....	21
4.1 Verkostoyhteistyö kirjastoissa.....	22
4.2 Yhteistyösuunnitelmat osana verkostoyhteistyötä.....	23
5 YHTEISTYÖDOKUMENTIT SEINÄJOELLA.....	24
5.1 Meirän vasu.....	24
5.2 Seinäjoen kirjaston ja päivähoiton yhteistyösuunnitelma.....	25
6 YHTEISTYÖN MUOTOJA MUISSA KIRJASTOISSA.....	28
6.1 Kulttuuria päivähoitoryhmille.....	28
6.2 Hankkeilla herätetään lukuintoa.....	29
6.3 Kirjasto tulee lasten luokse.....	30
7 TUTKIMUS.....	32
7.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset.....	32
7.2 Tutkimusmenetelmä.....	32
7.2.1 Teemahaastattelu.....	33
7.2.2 Tutkimuksen toteutus.....	35

8	HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TULOKSET	37
8.1	Haastateltavien tausta.....	37
8.1.1	Kirjaston haastateltavien taustat	38
8.1.2	Päiväkotien haastateltavien taustat.....	39
8.2	Yhteistyön tausta.....	39
8.2.1	Yhteistyön tausta kirjastoissa	40
8.2.2	Yhteistyön tausta päiväkodeissa	41
8.2.3	Yhteistyön tarkoitus ja vaikutus kirjastoissa	42
8.2.4	Yhteistyön tarkoitus ja vaikutus päiväkodeissa	44
8.2.5	Yhteistyösuunnitelma kirjastoissa	46
8.2.6	Yhteistyösuunnitelma päiväkodeissa	48
8.3	Nykytilanteen analyysi.....	50
8.3.1	Nykytilanteen analyysi kirjastoissa	50
8.3.2	Nykytilanteen analyysi päiväkodeissa	58
8.4	Yhteistyön kehittämistoiveet.....	65
8.4.1	Kehittämistoiveet kirjastoissa	65
8.4.2	Kehittämistoiveet päiväkodeissa	68
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	70
	LÄHTEET	74
	LIITTEET	81

1 JOHDANTO

Kirjaston rooli yhteiskunnassa on vuosien saatossa kasvanut ja sen tarjoamat palvelut ovat monipuolistuneet. Kirjasto tarjoaa palveluitaan yhteiskunnan kaikille ikäryhmille, joista yksi tärkeä ikäryhmä on lapset. Kirjasto tekee myös yhteistyötä monen eri tahon kanssa ja näihin yhteistyötahoihin kuuluvat myös päiväkodit. Päiväkoti on kirjastolle luonnollinen yhteistyökumppani, sillä molemmat tukevat lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Kirjastot suunnittelevat ja räätälöivät päiväkotiryhmille palveluita, jotka parhaalla mahdollisella tavalla tukevat sitä pedagogista toimintaa, mitä päiväkodit tarjoavat lapsille.

Viime aikoina on kannettu huolta lukutaidon heikentymisestä Suomessa ja muun muassa siitä, että vanhempien pitäisi lukea lapsilleen enemmän. Jos vanhemmat eivät kuitenkaan lue tai käy kirjastossa säännöllisesti, päiväkodit tarjoavat näiden vanhempien lapsille mahdollisuuden käydä kirjastossa ja tutustua sen tarjoamiin palveluihin. Tätä kautta lapsissa saattaa herätä kirjastomyönteisyys sekä kiinnostuminen kirjoihin ja lukemiseen. Kyseinen yhteistyö ja sen tuomat vaikutukset saattavat täten estää lukutaidon heikentymistä ja siksi on tärkeää tutkia, onko nykyinen yhteistyö kunnossa ja mitä kehitystoiveita molemmilla osapuolilla on.

Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää se, kuinka tärkeässä roolissa yhteistyö on Seinäjoen alueen kirjastoissa ja päiväkodeissa. On tärkeää saada tietää, tehdäänkö Seinäjoella nykyisessä yhteistyössä kaikki tarvittava, jotta päiväkodit ja varsinkin päiväkotien lapset hyötyisivät mahdollisimman paljon kirjaston tarjoamista palveluista.

Seinäjoen alueen kirjastojen ja päiväkotien yhteistyöstä haluttiin tietää sen taustavaikuttajat, sen nykyinen kokonaistilanne ja mahdolliset kehittämistarpeet ja -toiveet. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla sekä kirjastojen että päiväkotien henkilöstöä, jotta saataisiin molempien yhteistyötä tekevien osapuolten näkemykset ja kokemukset esille.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN ESITTELY

Jotta olisi mahdollista kehittää toimintaa kirjastossa, päiväkodeissa ja heidän välillään, on tärkeää esitellä ja tarkastella niiden nykytilannetta esimerkiksi tiloja, työntekijämääriä ja nykyisiä palveluita.

2.1 Seinäjoen kirjastot

Seinäjoen pääkirjasto, johon kuuluvat Apilan ja Aallon rakennukset, sijaitsee Seinäjoen keskustassa. Apilan ja Aallon ikäero on noin 50 vuotta, joka näkyy niiden koossa ja tyyliässä, mutta myös samankaltaisuuksia löytyy (Kirjastorakennukset, [viitattu 4.4.2018].) Alvar Aallon suunnittelema Aalto-kirjasto valmistui vuonna 1965 ja toimi pääkirjastona vuoteen 2012 asti (Aallon kirjasto, [viitattu 4.4.2018]). Nykyään pääkirjastona toimivassa Apilassa on kaksi asiakkaille avointa kerrosta, joiden pinta-ala on yhteensä noin 3500 neliometriä. Apilan ensimmäisessä kerroksessa sijaitsee lasten piilomaa. Apilan lastenosaston kirjat sekä muut materiaalit löytyvät ”kirjataloista” ja kirjalaatikoista. Lastenosastolta löytyy myös satuhuone ja pitkä sohva, jossa esimerkiksi vanhempien on helppo lukea lapselle. (Apila, [viitattu 4.4.2018].) Myös Aallon kirjastosta löytyy lastenosasto, jossa järjestetään lapsille ryhmä- ja kerhotoimintaa ja josta löytyy skandinaavisen lasten- ja nuortenkirjallisuuden kokoelma. Lapset on huomioitu matalilla rakenteilla ja pienillä kalusteilla. (Aallon kirjasto, [viitattu 4.4.2018].)

Pääkirjaston lisäksi Seinäjoen kaupunginkirjastoon kuuluu kolme lähikirjastoa, jotka sijaitsevat Peräseinäjoella ja Ylistarossa sekä Nurmossa. Peräseinäjoen ja Ylistaron yksiköt ovat monipalvelukirjastoja. Kaupunginkirjaston toimipisteisiin kuuluu myös yksi laitoskirjasto, joka toimii Törnävän sairaalan yhteydessä. Seinäjoen kaupunginkirjastolla on myös kaksi kirjastoautoa: Ilo ja Ykä. (Tietoa meistä, [viitattu 4.4.2018].)

Seinäjoen kaupungin pääkirjastossa työntekijöitä on yhteensä n. 55 henkilöä, joihin kuuluvat kirjastovirkailijat, kirjastonhoitajat, kirjastoavustajat ja informaattikot. (Organisaatio ja hallinto, [viitattu 4.4.2018].) Pääkirjastossa lasten- ja

nuortenpalveluissa työskentelee yhteensä kuusi henkilöä, joista yksi toimii lasten ja nuorten palveluiden palvelupäällikkönä. Alle kouluikäisten palveluista vastaa pääkirjastossa pääasiassa yksi henkilö sekä tarvittaessa esimerkiksi satutuokioissa avustavat myös muut. Myös Nurmon kirjastossa alle kouluikäisten palveluissa työskentelee yksi henkilö. (Kytöniemi 2018.) Peräseinäjoen monipalvelukirjastossa yhteistyöstä ja muusta toiminnasta päivähoidon kanssa vastaa pääasiassa myös yksi henkilö. Jyrkkää jakoa eri tehtäviin ei kuitenkaan olla tehty, koska työntekijöitä kirjastossa on kolme. (Koski-Aho 2018.) Ylistaron kirjastossa ei ole yhtä määrättyä henkilöä, jonka vastuualueena olisi päiväkotiyhteistyö. Vaikka tiedottaminen ja yhteydenpito päiväkoteihin on yhden henkilön vastuulla, käytäntöä esimerkiksi satutuokioita, materiaalipakettien kokoamista ja lainauskäyntejä toteuttaa jokainen kirjaston työntekijä. Satutuokioita Ylistarossa pidetään vuorotellen ja kirjapaketteja päiväkodeille kokoaa se henkilö, joka kulloinkin on työvuorossa. Ylistaron monipalvelukirjaston henkilöstöön kuuluu yhteensä neljä työntekijää. (Penttala-Salli 2018.) Koko kaupungin kirjastopalveluista vastaa Mervi Heikkilä, joka toimii kirjastotoimenjohtajana (Organisaatio ja hallinto, [viitattu 4.4.2018]).

Seinäjoen kaupunginkirjasto on osa Eepos-kimppaa, jossa on mukana myös 21 muuta kuntaa (Tietoa meistä, [viitattu 2.5.2018]). Kimppaan kuuluvat siis kaikki Etelä-Pohjanmaan yleiset kirjastot, mutta myös Isokyrön, Perhon, Kaskisen, Laihian ja Vetelin kunnankirjastot (Toimintakertomus 2017 2018, 5). Eepos-kirjastoilla on yhteinen verkkopalvelu, jossa eri aineistoja voi hakea, nähdä niiden saatavuus ja haluttaessa varata aineistoa. Lainojen uusiminen onnistuu myös Eepoksen kautta.

2.2 Kirjaston tarjoamat palvelut lapsille

Seinäjoen kaupunginkirjastossa lapset pääsevät lukemaan satuja ja kertomuksia, joita lastenosastolta löytää monipuolisesti. Hyllyissä ja kirjalaareissa on tarinoita aina prinsessoista hirviöihin ja ohjeita esimerkiksi askarteluun ja nikkarointiin. Kirjaston aineistossa on tarjolla myös musiikkia, pelejä, sarjakuvia ja lehtiä lapsille. (Lapset, [viitattu 4.4.2018].)

Lapsille on aineiston lisäksi myös satutuokioita, kerhoja, elokuva-iltoja sekä lukukoiratoimintaa (Kirjastonkäyttö, [viitattu 4.4.2018]). Lukukoiria oli vuonna 2017 kaksi ja heidän tehtävänä on olla lapselle läsnä, kun lapsi lukee. Lapsi saa myös rapsuttaa koira ja halata. Lapsen on helppo lukea koiralle, koska silloin ei tarvitse välittää, jos lukuvirheitä tulee tai jos lukeminen etenee hitaasti. Molemmat koirat ovat Kennelliiton virallisia lukukoiria. (Toimintakertomus 2017 2018, 10.)

Satutuokioita järjestetään jokaisessa Seinäjoen alueen kirjastossa. Peräseinäjoen monipalvelukirjastossa on tapana järjestää lapsille satutuokioita joka toinen keskiviikko (Peräseinäjoen kirjaston satutuokiot, [viitattu 4.4.2018]), kun taas Nurmon kirjastossa satutuokioita pidetään keväisin ja syksyisin kerran kuukaudessa. Nurmon kirjastosta on myös mahdollista lainata Runoraitti-reppuja, Kulttuurikurkistussalkkuja ja Satulaan kassia, jossa on satukirjoja ja erilaisia aktiviteetteja. Myös erilaisten aihepakettien koonti kuuluu Seinäjoen kirjastojen toimintaan. (Nurmon kirjaston lastenosasto, [viitattu 4.4.2018].) Hieman erilaista satutoimintaa on satupiknik, joka järjestetään aina sään salliessa Seinäjoen pääkirjaston nurmialueella (Satupiknik pääkirjastossa, [viitattu 9.8.2018]).

Pääkirjastossa järjestetään lapsille satutuokioiden ja iltasatutuokioiden lisäksi myös muun muassa lasten kinoa ja vauvakinoa sekä luentoja lapsille. Kokoelmiin kuuluu myös lastenmusiikkiaineistoja. (Kirjaston tapahtumat, [viitattu 14.4.2018].) Lasten kinossa esitetään sekä kotimaisia että ulkomaisia lastenelokuvia, uusia ja vanhoja. Vauvakino on enemmänkin lasten vanhemmille tai heidän hoitajilleen suunnattu elokuvahetki, jossa on huomioitu äänenvoimakkuus ja valaistus vauvoille sopivaksi. Vauvakinosssa meno on vapaampaa. Vaipanvaihto ja ruuanlämmitys ovat sallittuja, sekä tilasta poistuminen tai muu liikkuminen vauvan kanssa. Elokuva-illat ovat olleet kirjastossa suosittuja. (Toimintakertomus 2017 2018, 12.)

Kirjastossa järjestetään kerran vuodessa myös Kevät-Alvar-tapahtuma, joka tutustuttaa koko perheen monipuoliseen toimintaan sekä tiloihin Aalto-keskuksessa. Tapahtuman järjestämisessä on mukana Seinäjoen kirjastopalveluiden lisäksi myös nuoriso-, museo-, kulttuuri-, ruoka-, ja liikuntapalvelut. Näiden lisäksi Kevät-Alvariin osallistuu Lastenkulttuurikeskus Louhimo, Seinäjoen kansalaisopisto sekä Seinäjoen Oppaat ry. (Kevät Alvar, [viitattu 28.7.2018].)

Vuonna 2017 Seinäjoen kirjaston tapahtumiin vaikutti Suomen itsenäisyyden juhluvuosi. Elokuussa järjestettiin lapsiperheille, sekä varhaiskasvatukselle Kämpälän luontopäivät -luontotapahtuma. Luontopäiviä koordinoi kirjasto, mutta monet yhteisöt ja muut toimijat olivat tapahtumassa mukana. Kirjasto järjesti satuladossa luontosatutuokioita ja nukketeatterinäytelmän, joka esitettiin ulkona. Kaksipäiväisessä tapahtumassa osallistujia oli yhteensä noin 1000. Tapahtuma oli hyvin onnistunut kävijämäärältään, mutta myös sen saaman mediahuomion ja palautteen osalta. Syyskuun 2017 lopulla lapset sekä nuoret saivat mahdollisuuden osallistua ”Kummajaisten kirjastoon”, joka myöskin oli menestynyt tapahtuma. Tapahtuma sisälsi kummituskierroksia, haamu-satutuokioita, poskimaalausta, kauhuelokuvia ja esimerkiksi pakohuonepelin. Tapahtuma saavutti noin 700 kävijää. Lapset huomioitiin myös itsenäisyyspäivän etkoilla 5.12.2017, kun heille tarjottiin kirjastossa disko ja pinssipaja sekä kirjastosuunnistus. (Toimintakertomus 2017 2018, 7.)

Vuonna 2017 lasten ja nuorten kaunokirjallisuuden lainausluvut nousivat 8 %, eli eniten kaikista lainoista. Myös lasten tietokirjallisuutta oli saman vuoden aikana lainattu paljon ja niidenkin lainat kasvoivat 5,5 %. (Toimintakertomus 2017 2018, 17.) Toiminta-ajatuksena Seinäjoen kaupunginkirjastolla on tuottaa kirjastolain määrittelemät yleisen kirjaston palvelut kattavasti ja laadukkaasti, mutta myös kehittää toimintaansa asiakaslähtöisesti ja aktiivisesti (Tietoa meistä, [viitattu 2.5.2018]).

2.3 Seinäjoen päivähoito

Seinäjoella on tällä hetkellä 27 päiväkotia ja kaksi varhaiskasvatuskeskusta (Varhaiskasvatuspalvelut, [viitattu 14.4.2018]). Panostus päiväkodeissa kohdistuu oppimisympäristöjen suunnitteluun sekä niiden kehittämiseen, mutta myös pedagogiseen osaamiseen. Päiväkotiryhmissä on yleensä lastentarhanopettajia kaksi ja yksi ammattikelpoinen hoitaja. (Maailman parasta varhaiskasvatusta, [viitattu 22.4.2018], 4.)

Seinäjoen Vaka-keskukset eli varhaiskasvatuskeskukset sijaitsevat Honkakylässä ja Haapaluomalla. Keskuksissa on 1–9-vuotiaita lapsia, joille järjestetään yhteistä toimintaa joka viikko. Keskuksien henkilökunta koostuu luokanopettajan lisäksi päiväkodinopettajasta, koulunkäynninohjaajista ja hoitajista. (Maailman parasta varhaiskasvatusta, [viitattu 22.4.2018], 4.)

Perhepäivähoitajia Seinäjoella on noin 65. Perhepäivähoidossa on neljä lasta (alle kouluikäisiä) yhdessä ryhmässä ja mahdollisesti myös yksi osapäiväinen eskari- tai kouluikäinen lapsi viidentenä. Perhepäivähoitokotina voi toimia hoitajan koti, ryhmis eli ryhmäperhepäiväkoti tai lapsen oma koti. (Varhaiskasvatuspalvelut, [viitattu 14.4.2018].) Ryhmiksiä Seinäjoella on Hyllykalliolla, Kourassa ja Hanhikoskella (Maailman parasta varhaiskasvatusta, [viitattu 22.4.2018], 4). Ryhmiksissä lapset toimivat 8 tai 12 hengen ryhmissä 2–3 hoitajan kanssa (Varhaiskasvatuspalvelut, [viitattu 14.4.2018]).

Seinäjoella toimii myös yksityisiä päiväkoteja ja yksityisiä perhepäivähoitajia. Yksityisinä päiväkoteina toimivat Steinerpäiväkoti Pajulintu, Päiväkoti Suvikello, Vihreä Willa, Peiponpesä ja Jump. (Yksityiset päiväkodit, perhepäivähoitajat..., [viitattu 22.4.2018].) Päiväkoti Suvikello toimii Seinäjoen Hyllykalliolla ja sen toimintaa ohjaa kristillinen arvopohja (Päiväkoti Suvikello 2016). Vihreässä Willassa painotetaan yhteisökasvatusta ja ekologisuutta (Vihreä Lanka, [viitattu 25.4.2018]). Peiponpesän toiminta pohjautuu lasten mielenkiinnon kohteisiin (Toiminnan kuvaus, [viitattu 25.4.2018]) ja Jump on liikuntapainotteinen päiväkotikoti (Aivan ainutlaatuinen liikuntapäiväkoti..., [viitattu 25.4.2018]). Seinäjoella on myös yksi yksityinen ryhmäperhepäiväkoti; Puolen hehtaarin metsän Ryhmis (Yksityiset päiväkodit, perhepäivähoitajat..., [viitattu 22.4.2018]).

Näiden lisäksi kaupunki tarjoaa myös vuorohoitoa lapsille, jotka vanhempiensa työn vuoksi tarvitsevat sitä. Vuorohoidon päivähoito toimii aikavälillä 18–06 ja iltahoito arkisin 18–22. Vuorohoitoa järjestetään Seinäjoella ainoastaan yhdessä päiväkodissa, Taikassa. (Varhaiskasvatuspalvelut, [viitattu 14.4.2018].)

3 LUKEMINEN

Kirjastojen ja päiväkotien yhteistyön taustalla on usein ajatus lukemisen tärkeydestä ja tavoitteesta innostaa lapsia lukemaan sekä kehittää heidän kieltään ja lukutaitoaan moniammatillisessa ympäristössä. Siksi onkin tärkeää tuoda nämä asiat esille, jotta voitaisiin ymmärtää paremmin kyseisten toimijoiden välistä yhteistyötä.

Lukemisen ansiosta ihmisen aivot saavat uusia virikkeitä, jotka käynnistävät erilaisia tuntemisen ja ajattelun prosesseja. Tietokirjallisuus saattaa esimerkiksi opettaa lapselle jotain uutta. (Lukeminen on hyvä harrastus 2018.) Monet lapset haluavat uppoutua tietokirjallisuuteen, koska he ovat pienestä pitäen uteliaita ja arvostavat faktatietoa, joskus jopa enemmän kuin esimerkiksi seikkailukertomuksia. Tietokirjat tyydyttävät lapsen tiedontarvetta ja hyvin pienetkin lapset kiinnostuvat esimerkiksi dinosauruksista ja muista esihistoriallisista eläimistä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 82.) Kaunokirjallisuus saa aikaan rentoutumista tai esimerkiksi viihtyvyyttä. Kaunokirjallisuudella on tapana herättää myös tunteita. Kirjat auttavat tunteiden käsittelyssä, jos lapsi on esimerkiksi kokenut asioita, jotka ovat hänelle vaikeita muuten käsiteltäviksi. Kirjat auttavat lasta myös ymmärtämään muita. (Lukeminen on hyvä harrastus 2018.) Lapsille, joille on luettu ääneen, on kehittynyt suurempi empatiakyky. Täten kuuntelemalla tarinoita lapset oppivat ihmisen luonteesta ja heidän käytöksestään enemmän, sekä saavat roolimalleja. (Lapselle ääneen lukeminen..., [viitattu 7.4.2018].)

3.1 Kielen kehitys

Lapsen kielen kehitys on perustana myöhemmin kehittyvälle lukutaidolle. Ne myös kävelevät ikään kuin käsikädessä. Siksi on tärkeää ymmärtää, miten lukutaitoa voidaan tukea lapsen kielen kehittymisen eri vaiheissa ja miten lukemisen avulla voidaan vastavuoroisesti kehittää kieltä.

Esikielellinen kehitys lapsella alkaa heti syntymästä ja loppuu lapsen saavuttaessa kahden vuoden iän. Tämän jälkeen lapsen viestiminen tapahtuu puhutun kielen kautta. Vastasyntyneenä lapsen reagointi aistimuksiin on tiedostamatonta ja

kokonaisvaltaista, jonka jälkeen lapsen itseilmaisutaidot kehittyvät ääntely- sekä eleilmaisuuksi. Tämä tarkoittaa sitä, että jo ennen puhetaidon kehittymistä lapsen kirjallisuuskasvatus alkaa aikuisen sylistä ilman kirjaa. (Heikkilä-Halttunen 2015, 14.)

Se miten lapsen puhe ja kieli kehittyä on hyvin yksilösidonnaista. Näiden kehittymiseen vaikuttaa esimerkiksi lapsen persoonallisuus. Jos lapsi on vilkas ja utelias, hän ei välttämättä keskity motoristen harjoitteiden ulkopuolelle, kun taas lapsi, joka tarkkailee ympäristöään toimii havainnoidessaan myös sanallisesti ilmaisten. Persoonallisuus ei kuitenkaan ole ainut puheen ja kielen kehittymiseen vaikuttava asia, vaan siihen vaikuttaa myös vahvasti kasvattajien tuki. Lapsi voi esimerkiksi sanoa ensimmäiset sanansa jo alle vuoden ikäisenä, kun toinen lapsi alkaa tuottamaan sanoja kahden tai kolmen vuoden ikäisenä (Heikkilä-Halttunen 2015, 36).

1–2-vuotiaat lapset käyttävät paljon ilmeitä sekä eleitä. 1,5-vuotias lapsi osaa tuottaa muutamia kymmeniä sanoja. Tämän ikäiset lapset ymmärtävät kuitenkin enemmän kuin osaavat tuottaa ja sitä on tärkeää käyttää hyödyksi lapsen kielen kehityksessä. Kahden vuoden iässä lapsi osaa jo yli 200 merkityksellistä sanaa ja mahdollisesti osaa myös yhdistellä niitä lyhyiksi lausahduksiksi. (Ihmettelyä ja yhdessä tekemistä, [viitattu 13.4.2018].)

2–3-vuotiaiden kielen kehitys on siinä vaiheessa, että lapsi osaa tuottaa jo satoja eri sanoja monista sanaluokista ja täten puhe on jo ymmärrettävää. Lapsi oppii päivässä noin kymmenen sanaa, mikä kasvattaa lapsen sanavarastoa. Tämänikäisen lapsen lauseet muodostuvat kahdesta tai kolmesta sanasta. Lapsi osaa myös taivuttaa sanoja, hallitsee aika- ja vertailumuodot, omistusmuodot ja monikkomuodot sekä kysymyssanoja ja kieltosanoja. (Yhteisiä arjen askareita ja leikkejä, [viitattu 13.4.2018].)

1–3-vuotiaiden kanssa on hyvä tehdä erilaisia askareita yhdessä, joiden lomassa on luontevaa jutella eleiden sekä ilmeiden tukemana ja esimerkiksi nimetä erilaisia asioita tai tavaroita. Tunteista puhuttaessa on tärkeää ilmaista tunne myös kasvoilla. Lapsen ilmaisua voi laajentaa esimerkiksi lorutellen ja laululeikein. (Yhteisiä arjen askareita ja leikkejä, [viitattu 13.4.2018].) Rutiineihin kuuluvia kielileikkejä, loruja

sekä riimejä lapsi rakastaakin vauva-aikanaan. Loruille otollisia hetkiä löytyy arkisten hoitorutiinien yhteydessä, ilman niiden suunnittelua. Hoitorutiinit myös sujuvat helpommin, kun niihin yhdistää riimit ja loruttelut. (Heikkilä-Halttunen 2015, 15.)

3–5-vuotiaiden puheen tuotto on selkeästi kehittynyt, vaikka joitain omatekoisia taivutusmuotoja voi puheessa vielä esiintyä. Lähempänä viidettä ikävuottaan lapsi osaa jo tuottaa kertovaa puhetta. Tämänikäisen lapsen vuorovaikutustaidot ja keskustelutaidot ovat myös kehittyneet, joten on tärkeää kielen kehityksen kannalta kertoa esimerkiksi vuorotellen arvoituksia ja jutella päivän tapahtumista. (Juttelua ja satujen lukemista, [viitattu 13.4.2018].) Lapsi voi myös tässä iässä testata aikuisen huumorintajua tai sitä kuinka suvaitsevainen aikuinen on. Tämä ilmenee esimerkiksi kiroilemalla. Lapsi myös ajattelee usein ääneen ja voi olla hyvinkin havainnoiva. Monesti tämänikäisen lapsen passiivinen sanavarasto on paljon laajempi, kuin hänen käyttämänsä sanojen määrä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 36.)

Esikouluikäisenä lapsi osaa taivuttaa sanoja ja muodostaa järkeviä lauseita. Lapsen puhe on yleiskielenmukaista ja sanavarastossa on jo n. 14 000 sanaa. Myös äänteiden käyttö tulee lapsen puheessa tässä iässä paremmin mukaan. Lapsen oivaltaessa, että sanat muodostuvat myös äänneistä, hän oppii esimerkiksi lisäämään, poistamaan ja yhdistämään niitä. Tämän ikäinen lapsi myös keskittyy entistä paremmin kuuntelemaan puhetta ja esittämään kysymyksiä puheeseen liittyen. Lapsi on siis omaksunut vuorovaikutuksen perustaidot. (Kuuntelua, loruja ja sanaleikkejä, [viitattu 25.8.2018].)

3.2 Lukutaidon merkitys

Lukutaidon kehittäminen on kannattavaa aloittaa jo ennen, kun lapsi oppii itse lukemaan. Yhtenä keinona tähän on lapselle ääneen lukeminen. Saksan keskeisimmän lukutaitojärjestön *Stiftun Lesenin* tutkimuspäällikkö Dr. Simone C. Ehmig on selittänyt, että ääneen lukeminen tekee lukemisen tutuksi lapselle. Ehmigin mukaan ääneen lukeminen ei ole vain hiljaa kuuntelemista lapsen puolelta, vaan myös ajatusten vaihtoa. Tärkeää lapsen lukutaidon kehittämisen kannalta on myös se, että lukuhetket lapsen kanssa säilytetään arjessa, vaikka lapsi osaisi jo

itse lukea. Ilman tätä lapsi voi turhautua siitä, että hän on tottunut kuulemaan monimutkaisempia tekstejä, kun itse aloittaa lukemaan melko yksinkertaisien tekstien avulla. (Lapselle ääneen lukeminen..., [viitattu 7.4.2018].)

Lapsi jolle luetaan, kasvaa itsevarmemmaksi ja täten pärjää esimerkiksi paremmin joukossa. Hän myös saa laajemman sanavaraston ja menestyy paremmin koulussa. Lapsen oletetaan myös saavan paremmat lähtökohdat elämään sekä keskustelemaan kotona enemmän. Hänen odotetaan myös kasvavan aktiivisemmaksi ja uteliaammaksi aikuiseksi, joka myös silloin lukee enemmän. Lapselle lukemisen on kerrottu olevan paras sijoitus tulevaisuuteen. Lukutaidon ja lukuharrastuksen pohja luodaan jo varhaislapsuudessa. Esimerkiksi päivittäiset lukuhetket ja säännölliset kirjastokäynnit vaikuttavat lapsen lukutottumuksiin. (Tietoa vanhemmille lapselle lukemisen tärkeydestä, [viitattu 29.3.2018], 1.)

Päiväkoti-ikäisistä 1-vuotiaalle rytmiset riimit ja lorut tukevat puheen kehitystä. 2–3-vuotiaalle lukuhetkistä tulee vuorovaikutteisia ja myös heidän keskittymiskykynsä kasvaa. Vuorovaikutteisudella tarkoitetaan tässä esimerkiksi sitä, että aikuinen voi kysellä lapselta, mitä kuvissa tapahtuu ja niin edelleen. (Tietoa vanhemmille lapselle lukemisen tärkeydestä, [viitattu 29.3.2018], 2.) Kaksivuotias lapsi on kiinnostunut kirjasta myös sen sisällön vuoksi, eikä vaan leluna tai esineenä. Jos lapsi tarttuu itse kirjaan ja on näin oma-aloitteinen, on aikuisen hyvä antautua lukuhetkeen. (Heikkilä-Halttunen 2015, 35.) 4–5-vuotias oppii saduista, pääsee eläytymään erilaisiin tunteisiin ja runot/lorut houkuttelevat lasta hänen omiin kielileikkeihinsä. (Tietoa vanhemmille lapselle lukemisen tärkeydestä, [viitattu 29.3.2018], 2.) Tämän ikäisenä lapsi käy usein uhmavaiheen ja kaipaa täten paljon huomiota. Kun lapselle luetaan, saa hän jakamatonta ja täyttä huomiota aikuiselta. (Heikkilä-Halttunen 2015, 37.) 6-vuotiaalla lapsella on kehittynyt jo taidot mielikuvitukseen ja hän osaa kuunnella tarinaa pidempäänkin sekä keskustella kuulemastaan aikuisen kanssa. (Tietoa vanhemmille lapselle lukemisen tärkeydestä, [viitattu 25.8.2018], 2.)

Monipuolinen lukeminen parantaa lukutaitoa. Päiväkoti-ikäisille voidaan tarjota esimerkiksi kuvakirjoja sekä seikkailu-, huumori-, ja tietokirjoja. Parhaiten lukutaito kehittyy, kun luetaan painettuja tekstejä, joista erityisesti kertomakirjallisuutta. (Kiedo meidät tarinaan, [viitattu 11.4.2018], 4–5.)

Viime aikoina on kuitenkin puhuttu paljon lukutaidon heikentymisestä myös Suomessa, vaikka monille suomalaisille lukutaito on itsestäänselvyys. Kansainvälisesti Suomessa parhaiden lukijoiden määrä on huipputasoa, mutta silti noin joka kymmenellä suomalaisella on heikko lukutaito. Yli kymmenen vuotta sitten lukutaito oli alle 25-vuotiailla parempi kuin nykyään. Heikompi lukutaito on tuottanut vaikeuksia esimerkiksi jatko-opintoihin tai työelämään sijoittumisessa. Siksi onkin tärkeää, että jo varhaislapsuudesta asti lukutaidon tärkeys ja sen asema yhteiskunnassamme tunnustetaan sekä lasten ja nuorten toiveet ja tarpeet lukemisesta otetaan huomioon. Merkityksellistä tässä on keksiä uusia lukemistapoja sekä lukemisen muotoja, jotta lasten ja nuorten käsitys lukemisesta laajentuu. (10 faktaa lukemisesta, 2017.) Lukemiseen täytyisi varata aikaa ja lukutaitoa tulisi hyödyntää mahdollisimman hyvin, koska sen voi nähdä myös mahdollisuutena ja jopa etuoikeutena. Ilman lukutaitoa rajaton määrä ympärillä olevasta tiedosta valuu hukkaan. (Lukeminen on hyvä harrastus 2018.)

3.3 Lukemaan innostaminen

Lapsia voi innostaa lukemaan kotona, päivähoitossa ja koulussa, mutta lukemaan innostaminen on myös yksi keskeisempiä kirjaston perustehtäviä. Lukemaan innostaminen kuuluu päivähoiton ja kirjaston yhteistyöhön ja se ilmenee esimerkiksi kirjavinkkauksina ja satutuokioiden pitämisenä.

Varhaiset lukuhetket vaikuttavat tuleviin lukukokemuksiin. Lapselle kehittyy muisto lukuhetkien kautta tulleista hyvistä tarinoista, mutta myös turvallisuuden tunteesta ja vastavuoroisuudesta. Lapselle roolimallina oleminen onkin yksi tärkeimpiä tekijöitä, kun lasta yritetään innostaa lukemiseen. Aikuisen reaktiot lukuhetkissä näyttävät lapselle mallia kirjaan uppoutumisesta, vakavoitumisesta ja esimerkiksi ilon hetkistä. Pojille tärkeää lukemaan innostamisessa on kirjoista kiinnostuneen miehen malli. Kirjojen pariin on tärkeää rohkaista, vaikka haasteita olisi. Lukemista vie eteenpäin jo pelkkä kuvien katselu ja niiden nimeäminen. Kun lapsi saa hyviä lukukokemuksia kevyemmistä kirjoista, on hänen myöhemmin helpompaa lukea monipuolisesti. Lukemaan innostaminen ei kuitenkaan tarvitse aina olla kirjan lukemista lapselle. Luettavaa, esimerkiksi lehtiä, ohjekirjoja ja kuvateoksia voi

ripotella ympäri kotia. Teknologian mukaan ottaminen on myös yksi vaihtoehto. (Kiedo meidät tarinaan, [viitattu 11.4.2018], 2, 4.)

3.3.1 Lue lapselle

Lukukeskuksen toiminnajohtaja Ilmi Villacís on todennut, että lapselle ääneen lukeminen on ainoa tehokkaaksi todettu keino, jolla kasvatetaan lukijoita ja jolla vaikutetaan lukutottumuksiin sekä lukuharrastukseen (Lapselle ääneen lukeminen on ainoa..., [viitattu 7.4.2018]).

Lue lapselle on hanke, jonka tavoitteena on innostaa vanhempia, sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisia lukemaan ääneen lapsille, sekä valistaa heitä lapselle lukemisen tärkeydestä. Hankkeen on toteuttanut työryhmä, joka koostuu tutkijoista ja asiantuntijoista. Näihin kuuluvat kirjailija Kari Levola, runoilija Hannele Huovi sekä lastenkirjallisuuden asiantuntija Päivi Heikkilä-Halttunen. (Varhaiskasvatukseen: *Lue lapselle*, [viitattu 29.3.2018].) Kauan myös tutkijana, kriitikkona ja kouluttajana toiminut Heikkilä-Halttunen (Heikkilä-Halttunen 2015, 5) on kirjoittanut hankkeen nimeä kantavan oppaan lasten kirjallisuuskasvatukseen. Kyseinen opas antaa vinkkejä lasten lukuharrastuksen tueksi ja kertoo harrastuksen eri vaiheista aina vauvaikäisestä alakouluikäiseen. Heikkilä-Halttunen voitti vuonna 2017 Onnimanni-palkinnon toiminnastaan lasten- ja nuortenkirjallisuuden parissa. Hänen katsottiin edistäneen lasten- ja nuortenkirjallisuuden tutkimusta merkittävästi kirjoittajana ja artikkelikokoelmien toimittajana. (Heino 2017.)

Kyseisen hankkeen myötä on haluttu tarjota faktatietoa vanhemmille, mutta myös varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Hankkeen ja siihen kuuluvaan oppaan tarjoamia tietoja sekä esimerkiksi kirjavinkkejä voi hyödyntää niin kotona kuin päiväkodissakin. (Varhaiskasvatukseen: *Lue lapselle*, [viitattu 29.3.2018].) *Lue lapselle* -hanke koostuu sen nettisivujen ja oppaan lisäksi myös Lukumitasta ja faktaesitteistä. Lukumittaaan on koottu tietoa eri-ikäisten lasten lukemisesta ja sen voi kiinnittää esimerkiksi kirjaston lastenosaston seinään. (Materiaaleja ja vinkkejä ammattilaiselle, [viitattu 14.4.2018].) Hankkeen materiaaleja on jaettu tammikuusta 2017 alkaen ja niitä on voitu myös tilata maksutta Lukukeskuksesta. Sekä kirjastot

että päiväkodit ovat tilanneet lukumittoja ja kokemukset ovat olleet tähän asti hyvin lupaavia. (Lue lapselle -pilottikokeilu neuvoloihin... 2017, 1.)

3.3.2 Suomi 100 - suuri lukuseikkailu

Suomen juhliessa 100-vuotiasta itsenäisyyttään Lukukeskus ja lastenkirjainstituutti toteuttivat *Suuri lukuseikkailu* -hankkeen, jonka kohderyhmänä olivat 0–16 vuotiaat, heidän perheensä ja heidän parissaan työskentelevät aikuiset. Yhteistyöverkosto koostui monista tekijöistä, myös kirjastoista. Hankkeen tarkoituksena oli nostaa lastenkirjallisuutta ja lukemisen iloa esiin juhluvuoden aikana. Tavoitteena oli myös tukea lukemista lasten sekä nuorten omilla ehdoilla. Toteutus sisälsi erilaisia tapahtumia, lukukampanjoita, näyttelyjä ja kilpailuja. Ydinteemoiksi hankkeessa nousi saavutettavuus, kulttuurienvälisyys ja vuorovaikutus. (Suomi 100 – Suuri lukuseikkailu innostaa lapset lukemaan, [viitattu 19.4.2018].)

Suuri lukuseikkailu saavutti juhluvuoden aikana suuren osallistujamäärän. Lastenkulttuurikeskusten tapahtumakiertueeseen osallistui yhteensä 50 000 kävijää kahdeksalla eri paikkakunnalla. Suuren lukuseikkailun tapahtumakalenterissa oli yhteensä 250 tapahtumaa. Tapahtumakiertueeseen osallistui paljon kuvittajia ja kirjailijoita, jotka esiintyivät eri maissa. Mukana oli myös lasten lukemisen kokemusasiantuntijoita. Yli 600 kirjastoa oli aktiivisesti mukana järjestämässä sekä osallistumassa lukuseikkailuun. Tapahtumaan osallistui myös yli sata koulua ja satoja yhteistyökumppaneita. Mediaosumia Suuri lukuseikkailu keräsi jopa 300 kappaletta. Päiväkoti-ikäisille suunnattuja tapahtumia olivat muun muassa tapahtumakiertueeseen kuuluva tanssisatu Vaasan kirjastoissa. Lukukampanjoissa päiväkotiryhmiä otettiin mukaan Kiedo meidät tarinaan -kampanjassa, jossa miehet olivat tarinoimassa ja lukemassa heille. Vaikka hanke onkin ohi, työtä lukemisen ja lastenkirjallisuuden edistämiseksi tehdään edelleen. (Juhlavuosi on päättynyt... 2018.)

3.4 Sadut, satutuokiot ja sadutus

Vuonna 2002 julkaistussa ”Satuseikkailu kirjastossa” -kirjasessa satu määritellään tienä, porttina, väylänä ja ovena lapsen mielikuvitusmaailmaan. Lapsi pääsee sadun avulla johonkin kuvitteelliseen maahan, jonne lapsen vie ääneen lukeva aikuinen. (Mäkelä 2002, 8–9.) Luonnostaan lapsi löytää sadut jo 4–5-vuotiaana. Lapsi tiedostaa jo varhaisessa vaiheessa sadun mahdollisuudet rajattomina ja kykenee hyödyntämäänkin niitä. Neljä tai viisivuotiaana lapsi pystyy keskittymään kuulemaansa ja pysyy paremmin paikallaan kuunnellen. Sadut auttavat muun muassa vastaamaan lapsen kysymyksiin ympäröivästä maailmasta. Satujen kieli on tavanomaisesti rönsyilevää ja rikasta ja se antaa lapselle virikkeitä sekä tilaa mielikuvitukselle. (Heikkilä-Halttunen 2015, 95–96.) Sadun merkitys perustuukin mielikuviin ja kielikuviin. Lähtökohtaisesti sadut ovat täynnä metaforia, joita jo nelivuotiaat ymmärtävät. (Ylönen 2007, 8.) Sadut myös kehittävät lapsen oikeudentajua, kun sadun hirviö tai muu pahuutta kuvaava saa palkkansa ja sadun sankari saa onnellisen lopun (Heikkilä-Halttunen 2015, 95–96).

Niin kuin esimerkiksi monet kuvakirjatkin, myös sadut auttavat lasta käsittelmään vaikeita asioita. On tärkeää, että aikuinen varaa sadun lukemisen jälkeen aikaa sen sulatteluun, pohdintaan ja siitä keskustelemiseen. (Heikkilä-Halttunen 2015, 98.) Satukirjoja on tehty tarkoituksenmukaisesti avuksi ja tueksi vaikeiden asioiden käsittelemiseen. Esimerkiksi ”Satulaivan matkassa” on kirja, jonka avulla keskitytään lasten auttamiseen, kun vanhemmat käyvät eroa läpi. Kirjassa on 21 lohduttavaa ja asioita selkiinnyttävää satua. Saduissa, niin kuin kyseisessä kirjassakin symboliikkaa korostetaan. Symboliikan ja kuvitteellisen ympäristön sekä hahmojen avulla, lapsi ei koe käsiteltävää asiaa liian raskaana. Lapsi voi myös samastua hahmoihin. Sadut eivät vaadi lapselta mitään, vaan ne asettavat lapsen hänen omalle ikätasolleen ja ovat myös terapeuttisia. (Ylönen 2007, 5, 8.)

Kirjaston ja päiväkotien yhteistyössä näkyvät vahvasti satutuokiot, joita pidetään aktiivisesti ympäri Suomen kirjastoja. Satutuokiotoimintaa on ollut olemassa kirjastoissa jo kauan, on se sitten ollut säännöllistä tai epäsäännöllistä. Satutuokioita on pidetty ”satutatien” ja ”satusetien” toimesta, mutta satutuokioita on tultu pitämään myös myös kirjaston ulkopuolelta. Sadunlukijoita ovat olleet esimerkiksi opiskelijat,

vapaaehtoistyöläiset tai muut satujen lukemisesta kiinnostuneet ihmiset. (Mäkelä 2002, 12.)

Satutuokioita voi järjestää monella tapaa, mutta tärkeää on huomioida kohderyhmä sekä sadun kertojan persoonallisuuden antamat mahdollisuudet. Lapsiin on hyvä suhtautua tasa-arvoisesti, sekä luontevasti. Sadut voi opetella ulkoa, harjoitella niiden kertomista tai lukea suoraan kirjasta. Satutuokiossa voi hyödyntää myös erilaisia teemoja, jos tuokion pitäjä niin haluaa. (Mäkelä 2002, 20–21.) Teemoja usein myös pyydetään päiväkotien toimesta. Satutuokioiden merkittävyyttä, sillä ne tarjoavat lapselle satujen lukemisen yhteydessä elämyksiä, tarinoita ja vuorovaikutustilanteita. Yhteisöllisyyden tunne on tärkeä lapselle ja sen avulla hän voi kokea olevansa rohkea ja merkittävä henkilö. Lapsi oppii myös käymään kirjastossa ja siitä tulee hänelle paikka, jossa hän tuntee olonsa tervetulleeksi. (Mäkelä 2002, 14–15.)

Sadutus saattaa tuoda ensimmäisenä mieleen satutuokion ja sen, että aikuinen lukee lapselle eli ”saduttaa”. Kyse on kuitenkin siitä, että lapsi kertoo sadun aikuiselle ja aikuinen kirjaa sen ylös sana sanalta. Saduttaja ei puutu kertomuksen sisältöön. Sadutuksen lopuksi ”kirjuri” lukee sadun lapselle, sellaisena kuin se on kerrottu. Kyseinen sadutusmenetelmä on Suomessa kehitetty. Sadutuksessa on tärkeää sen vastavuoroisuus ja yhdessä tekeminen sekä se, että toisen kertomaa kuunnellaan. Kun lasta osallistetaan ja hänen mielikuvitukselleen annetaan tilaa, saattaa se aiheuttaa sekä sadutettavassa ja saduttajassa uusien asioiden oivaltamista ja yhdessä iloittamista. Sadutuksella tuotetaan myös tietoa. Sadutettava voi sadun avulla kertoa omista ajatuksistaan tai miksei esimerkiksi kohtaamistaan ongelmista ilman, että kokee olevansa arvostelun tai tulkinnan alla. Sadutus sopii kaikenikäisille. Sitä voi tehdä kotona, päiväkodissa, koulussa, kirjastossa ja miksei myös vanhustenkodissa. Päivähoidossa sadutus on tavanomainen menetelmä ja useat hoitajat saduttavat lapsia. Sadutus saattaa olla yksi tärkeimpiä asioita, mitä lapselle jää mieleen päiväkotiajasta. (Karlsson 2014, 19–20, 24, 31.)

4 VERKOSTOYHTEISTYÖ

Verkostoiden ydin koostuu ihmisten johtamisesta ja luottamuksen rakentamisesta. Luonteeltaan verkostot ovat sosiaalisia ja niissä korostuu ihmisten luovuus ja kulttuurinen osaaminen. Verkostoissa toimiminen on oleellinen osa nykyajan työkäytänteitä, koska erilaiset toimijat ovat usein hyvinkin kytköksissä toisiinsa. Verkostoyhteistyötä raamittavat yhteisesti sovitut tavoitteet ja kehittyvä toimintakulttuuri. Nämä ovat myös yhteistyön onnistumisen edellytyksiä. Verkostoissa toimiminen edellyttää sosiaalista kanssakäymistä ja vuorovaikutusta. (Leppänen & Torvinen, [viitattu 19.4.2018].) Vuorovaikutusta voidaan luonnehtia verkostoa koossa pitäväksi voimaksi. Usein verkosto käsitetään rakennelmaksi, joka on muodostunut ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. Vuorovaikutuksen avulla neuvotellaan yhteistyön toimintatavoista, pelisäännöistä, vastuista ja tulosten jakamisesta. (Aira 2012, 111, 120.)

Henkilökohtaiset kontaktit toimivat usein yhteistyöverkoston ja kumppanuuden pohjana, kun niitä muodostetaan ja myöhemmin hyödynnetään. Jos yhteistyö syventyy toimijoiden välillä, se voi muuttua pitkäaikaiseksi ja kestäväksi kumppanuudeksi, jossa on keskinäinen luottamus ja sitoutuminen. (Leppänen & Torvinen, [viitattu 19.4.2018].)

Ilman verkostoyhteistyötä on hankalampaa kehittää palveluita ja toimintaa. Kehityksen kannalta on tärkeää, että verkostot tuovat yhteen jonkin tietyn alueen tai alojen toimijat, jotka vuorovaikutuksensa avulla pääsevät kehittämään toimintaansa tai tarjoamiaan palveluita. Positiivista verkostoissa on myös tiedonkulun lisääminen ja vahvistaminen, sekä asiantuntijuuden syventäminen. (Leppänen & Torvinen, [viitattu 19.4.2018].)

Verkostoyhteistyötä tekevät tarvitsevat työssään kumppaneita yhteistyöhön ja heillä on myös halu toteuttaa sitä. Näiden lisäksi heidän täytyy olla avoimia ja ennakkoluulottomia, jotta yhteistyö toimisi. (Leppänen & Torvinen, [viitattu 19.4.2018].)

4.1 Verkostoyhteistyö kirjastoissa

Kirjasto tekee yhteistyötä monien eri toimijoiden kanssa. Näitä ovat päiväkotien lisäksi esimerkiksi koulut ja palvelukeskukset, mutta myös kirjastojen välinen yhteistyö on tavallista. Kirjastot ja päiväkodit ovat luonnollisia yhteistyökumppaneita, koska molemmat tarjoavat lapsille mahdollisuuksia oppia ja kehittyä, mutta myös kasvaa. Molemmat ovat myös avaintekijöinä kannustamassa vanhempia lukemaan lapsille (Rankin & Brock 2012, 16). Koska lukeminen on tärkeää, on luonnollista että päiväkodit tukeutuvat kirjastoihin ja kirjastoammattilaisiin, joiden työkuvaan kuuluu mm. lukemaan innostaminen. Lukemaan innostamisella ja kirjastoon tutustuttamisella kirjasto luo pitkäaikaisia asiakassuhteita lasten kanssa, jotka mitä todennäköisemmin myös kasvaessaan nuoreksi ja aikuiseksi haluavat käyttää kirjastoa aktiivisesti.

Kirjasto voi toimia päiväkodille myös tiedon ja ideoiden lähteenä ja uusien näkökulmien välittäjänä. Päiväkoti voi tarjota samoja asioita myös kirjastolle. Vuorovaikutussuhteet ovat tärkeitä yhteistyössä ja tiedonvaihto on hyvin monipuolinen ilmiö. Tiedonvaihto voi lisätä kummankin toimijan ammattitaitoa ja asiantuntemusta. Vuorovaikutuksellisessa suhteessa luodaan tietoperustaa yhteisesti ja määritelmiä sille, mikä on tärkeää ja mihin kannattaa panostaa sekä keskittyä ja esimerkiksi mitä välineitä käytetään. (Aira 2012, 68.) Ideointi on myös tärkeä vuorovaikutuksen osa. Ideoinnilla kehitetään uusia asioita ja sen merkitys korostuu, kun tavoitteena on kehittää eri palveluita. Ideointi voi tarkoittaa kirjastotyössä myös tarpeiden analysointia tai uuden toiminnan suunnittelua. (Aira 2012, 70.) Kun kirjasto tekee muiden palveluiden tarjoajien kanssa yhteistyötä, saa se näkyvyyttä ja arvostusta yhteiskunnassa ja palautetta sekä käyttäjiltä, mutta myös kumppaneiltaan. Tämä auttaa mm. palveluiden kehittämisessä tai niiden muuttamisessa. (Cerny, Markey & Williams 2006, 6.) Esimerkiksi jos kirjastolla on halu tai tarve kehittää satutuokiota lapsille, päiväkotien henkilökunnan ammattitietämys sekä toiveet on tärkeää ottaa huomioon.

Kyseisessä yhteistyössä, niinkuin yhteistyössä monien muidenkin alojen välillä on tietysti haastavuutensa. Näitä voivat olla esimerkiksi erilaiset prioriteetit toimijoiden välillä, eroavat poliittiset ja uskonnolliset näkemykset sekä tietämyksen/osaamisen eri tasot. (Rankin & Brock 2012, 17.)

4.2 Yhteistyösuunnitelmat osana verkostoyhteistyötä

Yhteistyösuunnitelma on tärkeä, koska se auttaa molempia osapuolia toteuttamaan säännöllistä sekä johdonmukaista yhteistyötoimintaa. Siksi myös päiväkodit ja kirjastot tekevät usein yhteistyösuunnitelman. On myös tavallista, että yhteistyösuunnitelmia tehdään kirjaston ja koulujen välille. Yhteistyösuunnitelmaan kirjataan pääsääntöisesti yhteistyömuodot (esim. ryhmäkäynnit, satutuokiot, teemapaketit ja näyttelyt), tehtävät ja yhteistyön tavoitteet, mutta myös yhteistyöstä vastuussa olevat henkilöt. Yhteistyön vastuuhenkilöitä on sekä kirjaston että sen yhteistyökumppanin puolelta. Yhteistyösuunnitelmien sisältö voi vaihdella aina kaupunkien mukaan, mutta samankaltaisuuksia löytyy.

Esimerkiksi Vihdin kunnan kirjaston yhteistyösuunnitelma koulujen ja päiväkotien kanssa (2017, 2) eli nykyisin ”ohjelmatarjotin”, kuvaa kirjaston keskeisimmiksi tehtäviksi lukuinnostuksen herättämistä ja lukuharrastuksen tukemista, tiedonhakutaitojen opetusta ja monilukutaidon tukemista. Lukuinnon herätteleminen korostuu myös esimerkiksi Asikkalan kirjaston ja varhaiskasvatuksen suunnitelmassa (2017,1), mutta tärkeä taustatekijä yhteistyössä on myös lapsen kielellisen kehityksen tukeminen. Myös Tervolan kunnankirjaston ja varhaiskasvatuspalvelujen yhteistyösuunnitelmassa (Oinas 2016, 2) korostetaan lapsen kielen ja puheen kehityksen tukemista ja kirjaston osallisuutta siinä. Usein yhteistyösuunnitelmissa korostetaan myös paikallista ja alueellisesta tasa-arvoisuutta palvelujen tarjonnassa ja käytössä. Tämä näkyy esimerkiksi Tampereen kaupungin laatimassa yhteistyösuunnitelmassa (2016, 3–4) varhaiskasvaukselle, perusopetukselle, toisen asteen koulutukselle ja kirjastotoimelle. Tampereen kaupunki on asettanut tavoitteiksi varhaiskasvatuksen kanssa tehtävälle yhteistyölle; kirjavalikoimat sekä teemapaketit ja omatoimiset tai ohjatut ryhmäkäynnit.

5 YHTEISTYÖDOKUMENTIT SEINÄJOELLA

Seinäjoella kirjastojen ja päiväkotien välistä yhteistyötä määritteleviä dokumentteja ovat Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma ja Seinäjoen kirjaston ja päivähoidon yhteistyösuunnitelma. Varhaiskasvatussuunnitelman yleinen tarkoitus on tukea, sekä ohjata varhaiskasvatusta sen järjestämisessä, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Suunnitelma koostuu toteuttamisen tavoitteista sekä sisällöistä, mutta myös yhteistyöstä kasvattajien välillä sekä monialaisesta yhteistyöstä. *Meirän vasu* on paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on laadittu valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8–9.)

Yhteistyösuunnitelma on puolestaan dokumentti, joka yleensä aina määrittää yhteistyön tavoitteita ja yhteistyön eri toteutusmuotoja kirjastojen ja päiväkotien välillä. Yhteistyösuunnitelma toimii ohjeena kirjastolle sekä päivähoidolle siitä miten yhteistyö toimii. Yhteistyösuunnitelmissa on usein kirjattuna toimivia yhteistyömuotoja, sekä tietoa varhaiskasvatuksen henkilökunnalle siitä, miten he voivat hyödyntää kirjaston tarjoamia palveluita työssään. Usein yhteistyön tavoitteena onkin, että varhaiskasvatuksessa hyödynnettäisiin kirjaston palveluita monipuolisesti ja, että lasten lukuinto heräisi ja lukutaito kehittyisi.

5.1 Meirän vasu

Seinäjoen kaupungissa toteutetaan Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelmaa, joka laadittiin vuonna 2012. *Meirän vasu* eli Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelma on sekä keskeinen varhaiskasvatuksen ohjauksen väline että kasvatushenkilöstön työväline, jonka tarkoituksena on sisällöllinen kehittäminen ja laadun parantaminen. (Meirän vasu 2012, 3.)

Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, joka sisältää hoidon, kasvatuksen sekä opetuksen. Kyseistä kokonaisuutta tukevaa toimintaa toteutetaan varhaiskasvatusympäristössä, joka koostuu sekä fyysisestä että psyykkisestä ympäristöstä. Kirjaston voi nähdä yhtenä varhaiskasvatusympäristönä. Fyysinen kasvatusympäristö muodostuu rakennetuista, tarkoituksenmukaisista tiloista ja

välineistä, sekä luonnosta. Tärkeää on, että fyysinen ympäristö on lapselle oppimiseen innostavaa. Myös se on tärkeää, että sitä pystytään uudistamaan aktiivisesti lapsen tarpeiden mukaan. Psykkinen kasvatusympäristö kattaa enemmänkin tiedolliset, tunneperäiset ja sosiaaliset tekijät. Hyvän psykkinen kasvatusympäristön muodostaa myönteinen ilmapiiri ja hyvät mahdollisuudet olla läheisessä vuorovaikutuksessa lasten kanssa. (Meirän vasu 2012, 7.)

Jotta pystyttäisiin toteuttamaan hyvää varhaiskasvatusta, on sen pohjalla oltava monipuolinen ja toimiva yhteistyöverkosto. Varhaiskasvatuksessa yhteistyötä tehdään eri alojen asiantuntijoiden, palveluntuottajien sekä lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa. Moniammatillisen, sekä myös vuorovaikutteisen yhteistyöverkoston avulla voidaan taata lapselle ja hänen perheelleen oikein ajoitettu ja riittävä palvelu sekä tuki. Kirjasto on varhaiskasvatuksen yksi keskeisimmistä yhteistyötekijöistä, joka on osana varhaiskasvatuksen kulttuuri- ja vapaa-ajantoimea. (Meirän vasu 2012, 16.)

Yhteistyökumppanina kirjasto tukee lasten kielen kehitystä. Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelmassa määritellään kielen merkitystä siten, että kieli on perustana kaikelle oppimiselle, ajattelulle ja sosiaalisten taitojen kehittymiselle. Kielen kehittymiseen lapsella vaikuttavat erilaiset vuorovaikutustilanteet ja toimintaympäristöt, joista kirjasto on yksi. Yksi kasvattajan tehtävistä onkin järjestää lapselle kielen kehitystä tukeva virikkeellinen ja toiminnallinen kasvuympäristö. Erilaisissa kasvuympäristöissä lapsi voi havainnoida sekä puhuttua ja kirjoitettua kieltä, jota hän myöhemmin tarvitsee toiminnassaan, ja joka kehittyy leikkimisen, tutkimisen, liikkumisen, taiteellisen ilmaisemisen ja kokemisen myötä. (Meirän vasu 2012, 8.)

5.2 Seinäjoen kirjaston ja päivähoiton yhteistyösuunnitelma

Vuodesta 2010 voimassa ollut yhteistyösuunnitelma Seinäjoen kirjaston ja päivähoiton välillä on tehty suositukseksi, jonka mukaan voidaan tehdä yhteistyötä, sekä myös kehittää sitä kirjaston resurssit huomioituna. Seinäjoen kirjaston lasten ja nuorten palveluista vastaavan Kytöniemen (2018) mukaan yhteistyösuunnitelmalle olisi tulossa päivitys, joka tulisi enemmän vastaamaan

uuden opetussuunnitelman tavoitteita, joka otettiin käyttöön elokuussa 2016. Hänen mukaansa nykyinen yhteistyösuunnitelma on kuitenkin periaatteiltaan vielä käytössä.

Nykyinen suunnitelma koskee Seinäjoen pääkirjaston lisäksi myös Nurmon, Ylistaron ja Peräseinäjoen kirjastoja ja kirjastoautoja. Kirjastojen lisäksi suunnitelmaan kuuluvat kaikki päivähoiton yksiköt, eli päiväkodit, perhepäivähoito, esiopetusryhmät, ryhmäperhepäiväkodit sekä yhdysluokat. Tavoitteina nykyisessä yhteistyösuunnitelmassa on hyvien yhteistyömuotojen vakiinnuttaminen kirjaston ja päivähoiton välillä, yhteistyön syventäminen, päivähoiton tiedon lisääminen koskien kirjaston tarjoamia mahdollisuuksia ja apuvälineitä heille. Lisäksi tavoitteena on parantaa tiedotusta kirjaston ja päivähoiton välillä, sekä esiopetuksen opetussuunnitelmien huomioon ottaminen. (Seinäjoen kirjaston ja... 2010, 2.)

Yhteistyösuunnitelmassa kerrotaan, että Seinäjoen kirjastotoimi haluaa tukea päivähoiton kasvatustyötä tarjoamiensa palvelujen avulla. Kirjastotoimi haluaa myös antaa päiväkotien lapsille ja henkilökunnalle mahdollisuuden tutustua erilaiseen kirjallisuuteen sekä virittää lukuharrastusta. Jotta tämä onnistuisi, Seinäjoen kaupunginkirjasto tarjoaa päiväkodeille Eepos-kirjastojen yhteisökortin, jolla voi lainata materiaalia päiväkodin käyttöön. Kyseisellä kortilla tulee olla nimetty vastuhenkilö. (Seinäjoen kirjaston ja... 2010, 2–3.)

Apuna lukuharrastuksen virittämisessä ja kirjallisuuteen tutustuttamisessa kirjastot tarjoavat esimerkiksi teema- ja kirjapaketteja. Päivähoitoryhmillä on siis mahdollisuus pyytää kirjastoilta näitä kyseisiä paketteja, joihin kirjaston henkilökunta on valikoinut suositeltavaa luettavaa tai muita kirjoja valitusta aiheesta. (Seinäjoen kirjaston ja... 2010, 3.)

Muita yhteistyömuotoja ovat muun muassa satutuokiot, näyttelyt ja kirjastokäynnit. Satutuokioita pidetään päiväkotiryhmille pyynnöstä. Satutuokiot voivat olla toiminnallisia, joissa voi olla mukana esimerkiksi ulkopuolisia esiintyjä/näyttelijöitä tai opiskelijoita. Näyttelyt rakennetaan esimerkiksi päivähoiton ryhmien tekemistä kuvataidetoista, sadutustöistä tai muista askarteluista. Kirjastokäyntejä voivat olla esimerkiksi satutuokiot tai opetustuokiot. On myös mahdollista, että päivähoidosta

pyydetään kirjaston henkilökuntaa esimerkiksi vanhempainiltoihin kertomaan kirjaston toiminnasta tai lapsille sopivasta kirjallisuudesta. (Seinäjoen kirjaston ja... 2010, 3–4.)

Kirjasto järjestää yleisesti kaikille lapsille ja lapsiperheille tapahtumia, mutta näihin voidaan myös kutsua päivähoidosta lapsiryhmiä mukaan. Päivähoitoa koskevista tapahtumista tiedotetaan yhteistyösuunnitelman mukaan päivähoidon aluejohtajille, joilta tieto siirtyy eteenpäin esimerkiksi päiväkotien johtajille. (Seinäjoen kirjaston ja... 2010, 3.)

Esikouluikäisillä on mahdollisuus tutustua oman alueensa kirjastoon. Vierailuilla lapselle esitellään kirjasto ohjatusti ja elämyksellisesti. Käynnillä lapsille myös jaetaan erilaista materiaalia kirjastosta ja annetaan kirjastokorttihakemus. Kirjastokäyntien avulla lapsille luodaan kirjastosta myönteinen kuva, jotta heillä ja heidän vanhemmillaan olisi matalampi kynnys käyttää kirjastoa ja sen palveluita. Esikoululaisia tutustutetaan kirjastoon myös kirjastoauton avulla. Kirjastoautossa oleva henkilökunta esittelee kirjastoautoa ja sen käyttöä syksyisin uusille eskariryhmille. (Seinäjoen kirjaston ja... 2010, 4.)

6 YHTEISTYÖN MUOTOJA MUISSA KIRJASTOISSA

Jotta pystyttäisiin tarkastelemaan Seinäjoen alueen kirjastojen ja päiväkotien yhteistyön laatua, riittävyyttä ja mahdollisuuksia sen kehittämiseen, on sitä hyvä vertailla muiden kirjastojen yhteistyön toteuttamiseen päiväkotien kanssa. Kirjaston päiväkodeille järjestämiin peruspalveluihin kuuluvat yleensä satutunnit, kirjavinkkaukset, erilaiset aihe/teemapakettien kokoamiset päiväkoteihin ja esimerkiksi päiväkotiryhmien omat kirjastokortit. Palveluiden taustalla on ajatus siitä, että lapset saadaan innostumaan lukemisesta, kirjoista ja kirjastosta sekä se, että heidän erilaisia taitojaan tuetaan ja kehitetään. Peruspalveluista voitaisiin erottaa kirjaston uudet ideat, tapahtumat tai esimerkiksi hankkeet, joiden avulla kirjaston ja päiväkodin yhteistyötä usein yritetään vakiinnuttaa ja kehittää. Kirjastojen palvelut harvoin eroavat radikaalisti toisistaan, mutta erilaisuuksia kuitenkin löytyy.

6.1 Kulttuuria päivähoitoryhmille

Hämeenlinnan pääkirjasto on osa lasten kulttuuripolkua. Lasten kulttuuripolun tavoitteena on luoda lapselle monipuolisia kulttuurielämyksiä sekä kannustaa kulttuurin monipuoliseen käyttöön päiväkodeissa. Kulttuurikasvatuksen tarkoitus on tukea vuorovaikutteisuutta, yhteistyötä muiden kanssa sekä lapsen omaa luovuutta. Edellä mainituilla asioilla on tärkeä rooli lapsen oppimis- ja arjenhallintataitojen edistämisessä. (Kulttuuripolku 2018.)

Polun varrella lapsi tutustuu Hämeenlinnalaiseen lähikulttuuriin. Lapsi pääsee itse kokemaan erilaisia ilmaisun tapoja ja taiteen tekoa, sekä pääsee luomaan uutta. Kulttuuripolkusuunnitelma kattaa päivähoidon osalta 3–6-vuotiaat. Päivähoidolle suunnatuissa sisällöissä toteutuu Satakieli-pedagogiikka ja lapsilähtöisyys. (Kulttuuripolku 2018.) Satakieli-pedagogiikan juuret ovat Pohjois-Italiassa ja se perustuu siihen, että lapsi on itsessään rikas ja ilmaisee itseään ”sadalla kielellä” (Kokko & Keski-Korpela 2013). Sadalla kielellä ilmaiseminen tarkoittaa niitä mahdollisuuksia ja tapoja, miten lapsi voi ilmaista itseään. Näitä ovat esimerkiksi taide, leikki, tutkiminen ja liikkuminen (Satakieli teesit, [Viitattu 27.4.2018], 5).

6.2 Hankkeilla herätetään lukuintoa

lin kirjastossa toteutettiin *Pelastetaan Iltasatu* -hanke, jonka tavoitteena oli sytyttää alle kouluikäisten lasten lukuintoa. Kirjaston pääasiallisina yhteistyökumppaneina hankkeessa toimivat melkein kaikki lin kunnalliset ja yksityiset päiväkodit sekä yksi neuvola. Yhteistyökumppanina toimiva Näyttämöyhdistys auttoi järjestämään useita satutuokioita ja olikin yksi tärkeimmistä kumppaneista. Hankkeen näkyvimpänä toimintana olivat monet kirjallisuusaiheiset tapahtumat lapsille. Tapahtumia ei ennen hanketta ole alle kouluikäisille ollut, joten tapahtumiin haluttiin panostaa. Osa tapahtumista suunnattiin päiväkodeille ja perhepäivähoitoryhmille suoraan. Yhtenä hankkeen tavoitteista oli käynnistää yhteistyö päiväkotien kanssa ja myös tehdä yhteistyösuunnitelma. Päiväkotien toiveita ja tarpeita kartoitettiin hanketyöntekijän vierailuilla yhteistyöpäiväkodeissa. Kirjaston ja päiväkotien väliselle yhteistyölle löydettiin hyviä perusteita. Päiväkodit olivat olleet kirjaston palveluihin pääasiassa tyytyväisiä, vaikka toiveita satutuokioiden määrän lisäämisestä ja lasten aineistojen listauksesta/toimituksesta nousikin. Hankkeen aikainen yhteistyö päiväkodin kanssa toimi hyvin. Päiväkodit tiedottivat lasten vanhempia tulevista tapahtumista ja osallistuivat näihin tapahtumiin ja tempauksiin. Näitä olivat muun muassa kirjallisuuteen pohjautuva lastenteatteriesitys, lukutoukkakilpailu ja asiantuntijaluento varhaiskasvatuksen henkilökunnalle. Hankkeen jälkeiset palautekyselyn tulokset olivat hyviä. Hanke koettiin tärkeäksi, tarpeelliseksi, antoisaksi, innostavaksi mutta myös motivoivaksi. (Pelastetaan iltasatu! 2018, 1–3.)

Jokioisten kirjastossa toteutettiin hanke: *Lasten ja nuorten kirjastokäynnit nousuun Jokioisten kirjastossa kouluyhteistyötä tehostamalla*. Hanke aloitettiin 9.1.2014 ja hanke loppui 30.6.2015. Hankkeen piiriin otettiin myös päiväkotiyhteistyö. Tavoitteena tässä oli aktiivisen yhteistyön avulla edistää lapsen hyvinvointia ja lukuharrastusta, mutta myös tutustuttaa lapset kirjastoon. Hankkeessa kokeiltiin Teerimäen päiväkodin kanssa erilaisia toimintamuotoja, jotka sopivat päiväkotiryhmille. Päiväkodin käyttöön tehtiin satupassi ja päiväkotiryhmille toteutettiin ohjattuja kirjastokäynnejä. Satupassit jaettiin puolikkaille päiväkotiryhmille kirjastokäynneillä 2014. Tällä ohjatulla kirjastokäynnillä lapset olivat Satujunan matkassa, jossa lapsijonosta muodostuva juna kierteli pirkin kirjastoa ja pysähtyi eri asemilla. Vuorollaan lapsi poistui junasta ja valitsi asemalta

yhden kirjan mukaansa. Lapsen matkalippu määritti millä asemalla ja minkä aiheisen kirjan hän valitsi. Esimerkiksi kissa-aiheisella matkalipulla lapsi nousi satujunasta kissa-asemalla ja valitsi kissa-aiheisista kuvakirjoista kiinnostavimman. Lopuksi kaikki junaan kerätyt kirjat lainattiin päiväkotiin. Leikin tarkoituksena oli se, että lapsi tutustuu kirjastoon, mutta myös erilaisiin kuvakirjoihin. Kevätkaudella toteutetussa kirjaleikissä tutustuttiin satujen maailmaan ja kirjaston käyttöön. Tämä toteutettiin leikkimällä ja taikomalla. Kirjaston kosketus yksittäiseen päiväkotilapseen jää usein liian lyhyeksi, mutta tärkeää on, että kosketus saadaan. Päiväkotien avulla kirjasto tavoittaa paljon kuvakirja- ja satuikäisiä lapsia, joka on tietysti yksi yhteistyön hyvistä puolista. (Iloisia kirjasto- ja lukukokemuksia päiväkotikäisille! 2015.)

6.3 Kirjasto tulee lasten luokse

Heinolan kaupunginkirjastossa toteutettiin hanke, jonka tarkoituksena oli tarjota kaikille lapsille mahdollisuus kirjastossa käyntiin huolimatta välimatkasta. Päiväkodit ovat Heinolassa tärkeä yhteistyökumppani kirjastolle. Hankkeella haluttiin kehittää vielä enemmän kyseistä yhteistyötä. Kirjasto järjesti linja-autokuljetukset päiväkodeista kirjastoon ja tarjosi ohjelmaa matkan aikana. Ohjelmaan kuului satutuokio, Ilvespolku, musiikkiesitys tai kirjastoon tutustumista kirjastoilveksen seurassa. Päiväkoteja mukana oli yhteensä kahdeksan ja viisi eri päivähoitotiimiä. (Kuono kohti kirjastoilveksen polkua, [viitattu 19.4.2018].) Ohjelmapaketti otettiin hyvin vastaan ja lapsiryhmiä kävi kirjastossa eri puolilta Heinolaa. Lapset ja lasten hoitajat olivat olleet hyvin tyytyväisiä toteutukseen ja kirjasto sai uusia kävijöitä. Hankkeessa suunniteltu ja toteutettu ohjelmapaketti jäi lapsiryhmien käyttöön kirjastoon. (Kuono kohti kirjastoilveksen polkua, [viitattu 19.4.2018].)

Kirjaston saapuminen lasten luokse on todettu tärkeäksi myös muualla maailmassa. Yleensä lapset ja päivähoitojen lapsiryhmät menevät kirjastoon, mutta Californian Placervillen kirjaston lastenkirjallisuuden specialisti Christina Roseli päätti tehdä toisin ja mennä kirjastosta lasten luokse. Useana päivänä kuukaudessa Christina ajaa maalaismaisemiin perhepäiväkoteihin, jossa hän laulaa ja lukee lapsille. Kyseisessä ohjelmassa ovat mukana Christinan lisäksi kolme muuta

kirjastotyöntekijää, jotka kuukausittain käyvät vierailmassa monissa päiväkodeissa. Vaikka heidän tekemänsä vierailut eivät välttämättä aina saavuta tarpeeksi päiväkotia, on heidän työnsä silti innovatiivinen osa päiväkotien laadun parantamista. Sen lisäksi, että kirjaston työntekijät lukevat lapsille, on heillä myös ”mentorin rooli” päiväkotien henkilökunnalle. Pientä perhepäivähoitoa Placervillessä pitävä Esther Warner on sanonut, että kirjaston vierailu on opettanut hänelle, kuinka pitää päivittäin satutuokioita hänen hoitamilleen lapsille. Se on myös lasten mielestä päivän parhaimpia kohtia, kun heille luetaan. Satutuokiot ja muut tarinahetket ovatkin niitä, jotka kehittävät lapsen kirjallisuustaitoja ja valmistavat häntä esikouluun sekä kouluun. Christinan ja hänen kollegoidensa tekemä työ on ollut myös tärkeä tekijä koko El Doradon läänin lukemiseen innostamisessa. Vuonna 2012 El Doradossa oli prosentuaalisesti eniten vanhempia, jotka lukevat lapsilleen verrattuna muihin Californian lääneihin. (Collier 2015.)

7 TUTKIMUS

7.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ja saada tietoa Seinäjoen kirjastojen ja Seinäjoen alueen päiväkotien yhteistyön nykytilanteesta, sekä sen kehittämistoiveista ja -tarpeista. Tutkimus toteutettiin haastattelemalla valittujen kirjastojen lastenkirjastotyötä tekeviä sekä valittujen päiväkotien henkilöstöä. Tutkimusongelmana oli se, miten yhteistyötä Seinäjoen kirjastojen ja päiväkotien välillä voitaisiin kehittää.

Tutkimuksessa oli tarkoitus vastata seuraaviin kysymyksiin: Mikä on yhteistyön tilanne nykyään? Tällä haluttiin selvittää se, miten kirjasto työskentelee päiväkotien kanssa tällä hetkellä ja mitkä asiat olivat vaikuttaneet yhteistyön määrään ja laatuun tähän asti. Toisena kysymyksenä oli, että mitä kehitettävää yhteistyössä on? Tämän tarkoituksena oli selvittää mahdolliset yhteistyössä olevat epäkohdat, sekä yhteistyöhön vaikuttavat ongelmat. Seuraava kysymys oli miksi yhteistyötä pitää kehittää? Selvitettiin, miksi se on sekä lapsille että kasvattajille tärkeää, että kirjasto tekee aktiivisesti ja monipuolisesti yhteistyötä päiväkotien kanssa. Tähän liittyi myös kysymys siitä, mitä yhteistyö antaa kirjastoille ja miksi se on kirjastoille tärkeää, että yhteistyö toimii. Viimeisenä kysymyksenä oli miten yhteistyötä voidaan kehittää niin, että sen toteuttaminen olisi mahdollisimman helppoa molemmille osapuolille ja, että tukisi mahdollisimman hyvin lapsen kehitystä sekä esimerkiksi Seinäjoen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

7.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään tutkimaan aihetta niin kokonaisvaltaisesti, kuin mahdollista. Lähtökohtana kyseisessä tutkimusmenetelmässä on ”todellisen elämän kuvaaminen”. Tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja tulkitaan sen mukaan. Kohdejoukko on aina valittu tarkoituksenmukaisesti, eli satunnaisesti

haastateltavia ei valita. Ominaista menetelmälle on myös, että tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmat voivat muuttua olosuhteiden mukaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 152, 155.) Kyseisessä tutkimusmenetelmässä tutkija sekä tutkimukseen osallistuja muodostavat aineiston ollessaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa (Aira 2012, 37). Suora kontakti tutkittavan ja tutkijan välillä on ominaista laadullisesta tutkimusmenetelmästä puhuttaessa. Tutkimus tapahtuu omassa kontekstissaan, kun tutkija menee ilmiön pariin itse ja haastattelee/havainnoi kohdetta. (Kananen 2008, 25.)

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään saamaan tulokset ilman tilastollisia menetelmiä tai määrällisiä keinoja. Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, kvalitatiivisen tutkimuksen toteuttamisessa ei ole tarkkaa viitekehystä. Tutkimustulokset ovat laadullisessa tutkimuksessa usein tutkittavan näkökulmasta uskottavia ja luotettavia (Kananen 2008, 24, 126.)

7.2.1 Teemahaastattelu

Laadullisessa tutkimuksessa toteutetaan usein haastatteluja, koska tiedonkeruunmenetelmänä suositetaan välitöntä kontaktia ihmisten kanssa. Erilaisissa haastatteluissa tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja haastateltavaan, joka hänelle antaa tietoa. Tällöin myös tutkittavien omat näkökulmat pääsevät esille. Teemahaastattelu on yksi laadullisen tutkimuksen haastattelumenetelmä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 155, 192.)

Teemahaastattelu on välimuoto lomake- ja avoimelle haastattelulle. Teemahaastattelun aihepiirit, eli teema-alueet ovat tutkijan tiedossa, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa tai järjestystä. Tuloksia voidaan tulkita monin eri tavoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 195.) Muista haastattelumenetelmistä, kuten syvähaastattelusta, teemahaastattelu eroaa parhaiten siinä, että teemat ohjaavat haastattelutilannetta enemmän. Teemahaastattelussa teemat ovat avoimempia, kun taas esimerkiksi strukturoiduissa haastatteluissa esitetään samat kysymykset, samassa muodossa, joka haastattelussa. (Aira 2012, 40.) Teemojen

läpi käymisellä ja ennakkovalmisteluilla varmistetaan, että jokainen aiheeseen tärkeästi liittyvä osa-alue olisi mukana (Kananen 2008, 73).

Teemahaastattelun yhtenä etuna on esimerkiksi se, että silloin voidaan säädellä kerättävää aineistoa joustavasti riippuen siitä, miten haastattelutilanne on edennyt. Haastattelussa käsiteltäviä aiheita ei tarvitse käydä suunnitellussa järjestyksessä läpi, joka antaa keskustelulle mahdollisuuden edetä luonnollisesti. Kun käytetään haastatteluja tiedonkeruumenetelmänä, tutkija ei voi myöskään aina täsmälleen tietää etukäteen sitä, mihin haastateltavan vastaukset suuntautuvat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 155, 192.)

Ihmistä halutaan tutkimustilanteessa korostaa aktiivisena ja merkityksiä luovana subjektina, jolle annetaan vapautta tuoda oma asiansa kuuluviin. Haastattelun aikana tulokset syntyvät muustakin, kuin haastateltavan puheesta. Tämä tarkoittaa sitä, että haastattelun aikana nähdään vastaaja sekä hänen ilmeensä ja eleensä. Haastattelun hyviä puolia ovat mahdollisuus selventää ja syventää saatuja vastauksia. Täten tuloksista saadaan monitahoinen ja moniin vastauksiin haarautuva kokonaisuus. Etuna on myös haastatteluja tehdessä se, että ne keitä on suunniteltu mukaan tutkimukseen yleensä osallistuvat varmasti. Usein myös haastattelun jälkeisten yhteydenottojen ja tarkennusten tai täydennysten mahdollisuus on todennäköisempää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 192–193.)

Haastattelun huonoina puolina nähdään se, että niiden suunnittelu ja toteutus vie aikaa. Suunnittelu vaatii huolellisuutta ja haastattelijalta taitoa sosiaalisiin tilanteisiin. Tulosten luotettavuutta voi heikentää myös se, jos haastateltava on antanut sosiaalisesti suotavia vastauksia, mikä on usein taipumuksena. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 193.) On myös tavallista, että haastatteluissa käydään keskusteluja valittujen teemojen ulkopuolelta (Aira 2012, 40), joka tietysti vie varsinaiselta haastattelulta aikaa ja tarkoitusta. Kuitenkin tähän on haastattelijan hyvä varautua, kun hän suunnittelee aikataulua.

7.2.2 Tutkimuksen toteutus

Opinnäytetyön tutkimuksellinen osa toteutettiin teemahaastatteluilla. Haastattelemalla eri toimijoita saatiin selville yhteistyön osapuolien kokemuksia, käsityksiä ja odotuksia yhteistyöstä, sekä yhteistyökumppaneiden välisestä vuorovaikutuksesta.

Haastatteluja päätettiin tehdä Seinäjoen pääkirjastoon, Nurmon kirjastoon ja Ylistaron sekä Peräseinäjoen monipalvelukirjastoihin. Päiväkoteja pyrittiin valitsemaan kantakaupunkialueelta Seinäjoelta sekä sen ulkopuolelta eli Nurmossa, Ylistarosta ja Peräseinäjoelta. Tarkoituksena oli, että tutkimuksen kohteina olisivat eri tyyppisten kirjastojen lisäksi toisistaan poikkeavat päiväkodit, jotta saataisiin hyvä kuva myös siitä, miten esimerkiksi pienet päiväkodit tekevät yhteistyötä kirjastojen kanssa ja eroaako se suurten päiväkotien yhteistyön määrästä tai laadusta.

Kun tehtiin tutkimusta varhaiskasvatukseen liittyen, tarvittiin tutkimuslupa Seinäjoen varhaiskasvatusjohtajalta. Tutkimuslupaa varten varhaiskasvatusjohtajalle lähetettiin opinnäytetyön tutkimussuunnitelma ja teemahaastattelurunko. Hakemus luvasta otettiin nopeasti vastaan ja tutkimuslupa saatiin 15.8.2018. Kirjastot eivät vaatineet tutkimuslupaa.

Kirjastoihin ja valittuihin päiväkoteihin alettiin ottaa yhteyttä sähköpostitse, kertomalla hieman opinnäytetyöstä ja sen tarkoituksesta. Sähköpostissa kerrottiin myös teemahaastattelun suunniteltu kesto, äänityksen mahdollinen käyttö ja liitteenä tarjottiin teemat, joihin tutkittava voisi tutustua etukäteen. Tutkimuksesta oli oikeus kieltäytyä. Tutkimukseen pyydettiin alunperin mukaan neljä kirjastoa ja seitsemän päiväkotia, joista kaksi oli yksityisiä. Pyydetyt päiväkodit oli valittu sekä kantakaupunkialueelta että kantakaupungin ulkopuolelta. Kaikki pyydetyt kirjastot lähtivät tutkimukseen mukaan ja päiväkodeista kolme kieltäytyi. Yksityisiä päiväkoteja ei saatu tutkimukseen mukaan. Lopulta tutkimukseen osallistui neljä kirjastoa ja neljä julkista päiväkotia.

Tutkimukseen saatiin hyvin mukaan eri ammattinimikkeen omaavia henkilöitä. Haastatteluissa oli mukana yksi kirjastonjohtaja, neljä kirjastovirkailijaa, yksi päiväkodinjohtaja ja kaksi hoitajaa sekä yksi päiväkodinopettaja.

Haastatteluajkojen sopiminen sujui kohtalaisen mutkattomasti. Ajoista sovittiin sähköpostin välityksellä. Päiväkodit ja kirjastot usein pyysivät ehdottamaan haastattelupäivämääriä, joista sovittiin molemmille osapuolille sopiva aika. Haastattelut suoritettiin lyhyen ajanjakson sisällä, jotta tulosten litterointiin ja analysointiin jäisi aikaa.

Haastatteluihin meni keskimäärin tunti aikaa, joka oli suunniteltu aika. Haastattelurunko oli sekä kirjastoille että päiväkodeille samankaltainen. Koska teemahaastattelun runko oli lähetetty etukäteen, haastateltavilla oli muutaman kerran valmiina vastauksia, joka nopeutti haastattelutilannetta. Haastattelujen alussa kysyttiin haastateltavilta, saako käyttää äänityslaitetta ja onko sallittavaa mainita tuloksissa se, sijaitseeko kyseinen organisaatio kantakaupunkialueella tai kantakaupunkialueen ulkopuolella. Vain yksi haastateltava kieltäytyi äänityslaitteen käytöstä ja kaikki organisaatiot sallivat sijainnin mainitsemisen tuloksissa.

Mitä enemmän haastatteluja tehtiin, sitä enemmän teemahaastattelu ”kasvoi”, sillä keskusteluissa tuli ilmi monia asioita, joita haastattelurunkoa tehdessä ei oltu etukäteen ajateltu. Aikaisemmista keskusteluista oli hyvä ottaa esilletulleita kysymyksiä tuleviin haastatteluihin esimerkeiksi. Tämä auttoi myös ymmärtämään ovatko tietyt asiat esimerkiksi kirjastojen välillä suuresti eroavia vai onko yhteistyötoiminta hyvin samankaltaista.

8 HAASTATTELUTUTKIMUKSEN TULOKSET

Haastatteluja tehtiin Seinäjoen kaupungissa neljässä kirjastossa, joihin kuuluivat pääkirjasto ja kolme lähikirjastoa. Päiväkodit valittiin jokaisen kirjaston läheisyydestä ja niitä oli tutkimuksessa mukana neljä, joista jokainen oli julkinen päiväkotia. Teemahaastattelussa oli neljä teemaa, jotka olivat; haastateltavien tausta, yhteistyön tausta, yhteistyön nykytilanteen analyysi ja yhteistyön kehittämistoiveet.

Kirjastojen haastateltavat on merkitty tuloksiin: K1a, K1b, K2, K3, ja K4. Päiväkotien haastateltavat ovat merkitty tuloksiin P1, P2, P3 ja P4. Tuloksissa iso K-kirjain tarkoittaa kirjastoa ja iso P-kirjain päiväkotia. Numerot tarkoittavat eri kirjasto- tai päiväkotiyksiköiden haastateltavia ja pienet kirjaimet tarkoittavat saman yksikön eri haastateltavia.

8.1 Haastateltavien tausta

Haastateltavien taustasta haluttiin tietää heidän ammattinimikkeensä, ammattivuosien määrä kyseisessä työssä sekä heidän roolinsa ja työnkuvansa yhteistyötä koskien. Haastateltavien taustan tutkimiseen kuului myös tieto siitä, tekivätkö haastateltavat töitä kantakaupunkialueella vai eivät. Keskustelua syntyi myös siitä, kuinka monta työntekijää organisaatioissa oli ja millaiset heidän vastualueensa olivat.

Henkilöitä, joita haastateltiin, oli yhteensä yhdeksän. Heistä viisi työskenteli kirjastoissa ja loput neljä päiväkodeissa. Kirjastojen puolelta haastatteluihin osallistui yksi kirjastonjohtaja ja neljä kirjastovirkailijaa. Yhdessä kirjastossa haastateltiin kahta eri henkilöä ja muissa kirjastoissa haastateltavia oli yksi per kirjasto. Päiväkodeista mukaan saatiin yksi päiväkodinjohtaja, yksi päiväkodinopettaja ja kaksi hoitajaa. Jokaisesta päiväkodista oli mukana yksi haastateltava.

8.1.1 Kirjaston haastateltavien taustat

Ammattivuosien määrä vaihteli, mutta 3/5 oli työskennellyt kyseisessä ammattissaan noin 25–35 vuotta, kun taas yksi haastateltava oli tehnyt kirjastossa töitä alle 10 vuotta ja yksi haastateltavista oli vasta kouluttautunut kyseiselle alalle.

K1a työskenteli lähikirjastossa. Hän kertoi, että vastuu yhteistyöstä oli kuulunut aikaisemmin aina hänelle, jolloin hän vastasi kontakteista ja viestinnästä. Kuitenkin konkreettinen työ, kuten satutuokioiden pitäminen, on kuulunut aina kaikille. Vastuu yhteistyöstä siirrettiin vuonna 2018 K1b:lle, jolla on kokemusta myös varhaiskasvatusalasta.

K2 vastasi lähikirjaston päivähoitoikäisten lasten kirjastoyhteistyöstä. Kyseiseen työnkuvaan kuuluu kaikkien päivähoidolle tarjottavien palvelujen suunnittelu, tiedottaminen ja päiväkotiryhmien kutsuminen kirjastoon. K2:n mukaan päivähoidon kanssa ollaan aina suunniteltu ja sovittu yhdessä, mitä yhteistyössä voitaisiin tehdä ja miten päiväkotiryhmät voivat kirjastossa käydä. K2:n mukaan vastuualue päiväkotiyhteistyössä on laajentunut ajan saatossa.

K4 oli aiemmin työskennellyt pienemmissä kirjastoissa ja on nyt muutaman vuoden työskennellyt pääkirjastossa, jossa vastuualueet ovat jaoteltu. Haastateltavan vastuualueeseen kuuluu muun muassa kantakaupunkialueen eskareille pidettävät eskariseikkailut, jotka ovat iso osa hänen työtään, koska eskariryhmiä on alueella jopa 24 kappaletta. K4:n tehtäviin kuuluu myös esimerkiksi satutuokioiden pito ja hän on usein myös se henkilö, johon otetaan yhteyttä satutuokioasioihin liittyen. Satutuokioita pitävät myös muut lastenkirjastotyötä tekevät henkilöt, joita kirjastossa on yhteensä kuusi. Kaksi heistä toimii nuorten puolella enemmän, kun taas kouluikäisten toimintaan ovat omat vastuuhenkilönsä. K4 on ainut varsinaisesti varhaiskasvatuspuolelle nimitetty.

Muiden tutkimukseen osallistuneiden kirjastoyksiköiden tapaan, K3:n kirjastossa vastuualueita ei olla toistaiseksi jaoteltu. K3 kertoi, että heidän lähikirjastossaan kaikki ovat tehneet vähän kaikkea ja kaikki ovat vastuussa päiväkotiyhteistyöstä.

8.1.2 Päiväkotien haastateltavien taustat

Päiväkotien haastateltavista yksi oli tehnyt kyseistä työtä yli 30 vuotta, yksi yli 20 vuotta, yksi n. 15 vuotta ja yksi oli ollut kyseisessä yksikössään vain vähän aikaa, mutta kokemusta muista päiväkodeista hänelle oli kertynyt enemmän. P1, P2 ja P4 työskentelivät kunnallisissa päiväkodeissa kantakaupunkialueen ulkopuolella, kun taas P3 työskenteli kunnallisessa päiväkodissa kantakaupunkialueella.

Yhteistyöhön liittyen P1:lle kuuluu kirjastoreissut oman pienryhmän kanssa. P1 hoitaa myös Celia-kirjastoyhteistyötä ja on toiminut päiväkodissa sen vastuuhenkilönä jo monta vuotta. P2 toimi päiväkodissa kirjastovastaavana. Päiväkodissa kuitenkin tehdään enimmäkseen tiiminä töitä, myös yhteistyöasioissa. Esim. kirjaston tarjoamat palvelut ovat kaikkien tiedossa ja viestiminen tapahtuu muidenkin päiväkotihenkilöstön jäsenien kautta. P3 toimi tiedonvälittäjänä kirjaston ja päiväkodin välillä. Hän informoi aina yhteistyöhön liittyvistä asioista muuta henkilökuntaa, esimerkiksi tulevista tapahtumista ja kirjaston ehdotuksista. P3 on ollut myös konkreettisesti mukana yhteistyössä ja esimerkiksi käy päiväkotiryhmien kanssa kirjastossa.

P4 kertoi, että yhteistyön toimiminen on kiinni paljon omasta aktiivisuudesta. Päiväkodissa oltiin nimetty joka ryhmään ns. vastuuhenkilö, joka hoitaa yhteydenpidon kirjaston kanssa. Myös päiväkodinjohtaja on toiminut linkkinä kirjaston kanssa. Hienosäätö on P4:n mukaan kuitenkin tapahtunut päiväkotiryhmäkohtaisesti. P4 oli omassa ryhmässään vastuuhenkilönä, koska hän on käyttänyt kirjastoa vapaa-ajallaankin aktiivisesti.

8.2 Yhteistyön tausta

Yhteistyön taustan tutkimiseen kuului yhteistyökumppaneiden määrä Seinäjoen alueella ja muun muassa se, tekeekö kirjasto myös yksityisten päiväkotien kanssa yhteistyötä. Tässä teemassa haluttiin tietää, kauanko yhteistyötä oltiin tehty, miksi yhteistyötä tehtiin, mitä vaikutuksia yhteistyöllä oli kummallekin osapuolelle ja asiakkaille sekä miten yhteistyösuunnitelma oli ollut yhteistyössä mukana. Muuta

yhteistyön taustaan liittyvää keskustelua syntyi myös esimerkiksi siitä kauanko kyseessä oleva kirjasto tai päiväkotiki oli ollut toiminnassa.

8.2.1 Yhteistyön tausta kirjastoissa

K1a:n mukaan heidän kirjastossaan tehdään yhteistyötä kahden eri päiväkodin kanssa, joista molemmat ovat kunnallisia. Vanhemman päiväkodin kanssa tiivistä yhteistyötä on tehty niin kauan, kun kirjasto on ollut nykyisellä paikallaan eli yli 20 vuotta. Toinen yhteistyössä mukana oleva päiväkotiki on hakenut vielä muotoaan, sillä se on perustettu vasta muutama vuosi sitten. Tämä on K1a:n mukaan vaikuttanut omalla tavallaan yhteistyöhön. Uudemmasta päiväkodista ei tunneta lapsia yhtä hyvin kuin vanhasta, mikä on vaikuttanut esim. erilaisten palvelujen suunnitteluun. Uusi päiväkotiki on ollut kuitenkin yhteistyössä mukana ja on vuosien saatossa tullut yhä paremmin siihen mukaan.

K2 kertoi, että varsinaisia päiväkoteja yhteistyössä mukana on neljä, mutta yhteistyötä tehdään myös ryhmäperhepäiväkotien ja perhepäivähoitajien kanssa. Mukana yhteistyössä on myös yksi yksityinen päiväkotiki. K2:n mukaan yksityiselle päiväkodille on pidetty mm. eskariseikkailuja ja satutuokioita. K2:n mukaan varsinaista yhteistyötä ei olla aina tehty. K2 oli itse aikoinaan tehnyt aloitteen siitä, voisiko hän pitää satutuokioita, jonka kautta hän alkoi tekemään ja kehittämään yhteistyötä. Aluksi kirjastossa pidettiin satutuokioita ja vähän myöhemmin uudet tilat mahdollistivat eskariseikkailut. Myöhemmin tulivat yhteiset näyttelyt, tapahtumat ja taideviikot. K2 kertoi, että yhteistyö on muuttunut ajansaatossa paljon, joka on näkynyt esimerkiksi satutuokioiden pitämisessä. Satutuokioiden henkilömäärät ovat kasvaneet merkittävästi, jonka vuoksi jakoa on jouduttu tekemään kahdelle eri päivälle.

K3:n kirjaston alueella on vain yksi iso päiväkotiki, jonka kanssa yhteistyötä tehdään. K3:n mukaan yhteistyötä ollaan tehty aina, mutta tavat ja muodot ovat muuttuneet esimerkiksi kirjaston muuttaessa rakennustaan ja myös päiväkotien muuttuessa. Esimerkiksi satutuokioita kirjastossa on lisätty. Alueella oli ennen ollut paljon perhepäivähoitajia ja ryhmäperhepäiväkoteja, joiden kanssa yhteistyötä tehtiin

kauan. Nyt alueella on yksi iso päiväkotiki ja vain muutama perhepäivähoitaja. Kirjasto ja päiväkotiki elivät K3:n mukaan kauan aikaa muutoksessa, joten nyt vasta on aikaa ja mahdollisuuksia kehittää palveluita sekä yhteistyötä.

K4:n mukaan yhteistyötä tehdään noin 20 kunnallisen päiväkodin kanssa ja kaikkien yksityisten päiväkotien kanssa. Yksi näistä yksityisistä oli juuri muuttanut alueelle, joten yhteistyötä ei tämän kanssa oltu vielä tehty. K4:n mukaan yhteistyötä ollaan tehty päiväkotien kanssa aina jollakin tapaa. 1980-luvulla oli alettu ajamaan kirjastoautoa, joka toi päiväkodit yhteistyöhön mukaan. Myös satutuokioita on K4:n mukaan tarjottu päiväkodeille monia kymmeniä vuosia. Eskariseikkailu on uusin yhteistyön muoto, jota alettiin toteuttamaan isosti vasta vuoden 2015 tienoilla.

8.2.2 Yhteistyön tausta päiväkodeissa

Päiväkotien haastateltavien mukaan yhteistyötä tehtiin pääasiassa oman alueen kirjaston kanssa ja yhteistyötä oli ollut aina. P4 kuitenkin kertoi, että esimerkiksi kaukolainojen tarpeessa oltiin käytetty myös muita kirjastoja ja joskus eskarilaisten kanssa oltiin käyty tutustumassa pääkirjastossa. P4:n mukaan oman alueen lähikirjasto on kuitenkin tärkein.

P1:n mukaan yhteistyön toteuttamisen alkuvaiheissa aikuiset olivat niitä, jotka kävivät lainaamassa kirjoja. Nykyään pienryhmien kanssa käydään lainaamassa kerran viikossa, jotta he saavat oppia miten lainaaminen toimii. P1 teki yhteistyötä oman lähikirjastonsa lisäksi myös Celia-kirjastojen kanssa. Se on toiminut niin, että Posti on tuonut kirjasalkun päiväkodille, joka on 5–6 viikkoa lainassa. Sen jälkeen P1 on palauttanut salkun postiin ja esittänyt tulevat kirjatoiveet. Kirjoihin ja Celia-kirjaston yhteistyöhön oltiin tyytyväisiä.

P3:n kertoi, että yhteistyön määrä on vuosien saatossa kasvanut. Päiväkodin sijainti on vaikuttanut yhteistyöhön ja se, että kulkeminen kirjastoon on helppoa. P3:n mukaan hoitajia on koulutettu nykyään paremmin, liittyen kirjoihin ja lukemiseen, sillä niillä on todettu olevan vaikutus lapsen kehitykseen ja oppimiseen. P3:n

mukaan tämän vuoksi kirjastoa hyödynnetään paremmin kuin aiemmin ja kirjoihin sekä lukemiseen panostetaan.

P4:n mukaan yhteistyön tekeminen on aina riippunut ihmisistä sekä kirjastossa että päiväkodissa. Yhteistyö on P4:n mukaan myös sitä, mitä tehdään omalla persoonalla. P4 kertoi olevansa aktiivinen kirjaston käyttäjä henkilökohtaisestikin, joka on helpottanut myös yhteistyössä toimimista. Alueella oli toiminut aiemmin useita päiväkoteja, joissa oli vain muutama ryhmä, mutta myöhemmin päiväkodit yhdistyivät ja yhteistyö kirjaston kanssa muuttui.

8.2.3 Yhteistyön tarkoitus ja vaikutus kirjastoissa

Kirjastojen haastateltavat olivat sitä mieltä, että kirjasto ja sen tarjoamat palvelut ovat tärkeitä lapsille ja sen vuoksi kirjastonkäyttöön halutaan kannustaa. K4:n mukaan kirjastovierailut herättävät lapsissa kirjastomyönteisyyttä ja heistä saattaa tätä kautta tulla tulevaisuuden asiakkaita. K4 huomautti myös, että päiväkotien kautta kirjastossa käyvät lapset tietävät paremmin, että kirjasto tarjoaa muutakin, kuin kirjoja.

K2:n mukaan kirjastokäynnit päiväkodin kautta ovat tärkeitä varsinkin, jos lapset eivät vanhempiansa kanssa muuten käy kirjastossa. K2:n mukaan kaikki vanhemmat eivät arvosta kirjastoa ja näe sitä tärkeänä instituutiona. Kaikki eivät myöskään ajattele, että lukeminen ja sadut ovat tärkeitä lapsille. Ne lapset, jotka käyvät myös vanhempiansa kanssa kirjastossa, osaavat usein lukea ja heille kirjastomaailma on todella tuttu. K3 lisäsi, että päiväkodin kautta kirjastossa käyvät lapset saattavat myös innostaa omia vanhempiaan kirjastokäynteihin.

Jokaisella lapsella on oikeus kaikennäköisiin elämyksiin ja yksi tärkeimpiä elämyksiä on saada satuja kirjojen kautta. Mielikuvitus, kaikki se mikä sen kautta tulee niin... Tutustuttaa lapset kirjallisuuden maailmaan. Se lähtee satutunneilla. (K2.)

Myös kirjastokäyttäytyminen opitaan kirjastokäynneillä. Kaikkien kirjastojen haastateltavien mukaan lapset oppivat käytöksestä tärkeitä asioita sekä tullessaan

kirjastoon, että ollessaan kirjastossa. K2:n tarkensi, että kirjastossa on käynyt paljon isoja päiväkotiryhmiä lainaamassa aineistoa, jonka kautta on opeteltu esimerkiksi sitä, miten lähteä ryhmänä liikkeelle, miten kirjastoon tullaan, miten siellä käyttäytyään ja mitä siellä tehdään.

K4:n koki, että yhteistyön avulla edistetään myös lukutaitoa ja lukemista. Kirjastossa halutaan lapsille tulevan se tunne, että kirjat ovat hyväksi ja siksi on aikaisessa vaiheessa tärkeää tutustuttaa lapset kirjoihin sekä muuhun kirjaston aineistoon.

Kirjaston haastateltavat kokivat, että yhteistyön tekeminen on lisännyt heidän ammattitaitoaan ja tuonut erilaista tekemistä, sekä vaihtelua normaaliin työpäivään. K1a kertoi, että päiväkodin antamat aiheet ja kirjat tarpeet tutustuttavat kirjastonhoitajat uudelleen oman kirjastonsa aineistoon. K1a:ta kiinnosti myös tiedollinen puoli lapsen tai hoitajan lukutarpeista, jota hän saa toteuttaa päiväkotiyhteistyössä. Yhteistyö on opettanut myös lasten kanssa toimimisesta. K2:n mukaan kirjastonhoitajilla ei yleensä ole koulutusta lasten kasvatuksesta, joten kasvatuksellisista puolista jutellaan paljon hoitajien kanssa. Esimerkiksi kun erityisryhmiä on käynyt satutuokiossa, ei olla tiedetty miten ottaa heidän tarvitsemansa erityinen tuki huomioon. Tätä varten on kyselyt alan ammattilaisilta, miten erityisryhmät kohdataan ja mitä asioita pitää ottaa huomioon. Ammattitaidon kasvamisen lisäksi päiväkotien työntekijät ovat antaneet kirjastotyöntekijöille uusia ideoita ja näkökulmia. K4 koki, että välillä kun päiväkodin puolelta tulee esimerkiksi uutta ideoitua teemaa, niin kirjastossakin ollaan päästy uusien ajatusten lähteille.

Kirjastojen haastateltavilta kysyttiin myös, mitä yhteistyö heidän mielestään on antanut vastavuoroisesti päiväkodeille. Kirjastotyöntekijät kokivat, että ammattitaidon ”siirtäminen” on toiminut myös toisinpäin. K1a:n mielestä päiväkotien henkilöstö on saanut arvokasta tietoa ja kokemusta lastenkirjojen sisällöstä ja sen toimivuudesta kirjaston järjestämien satutuokioiden kautta. Hoitajat ovat kyselleet paljon kirjastoon tullessaan ja pyytävät aktiivisesti apua. K4 lisäsi, että kirjastotyöntekijät tuntevat kirjastoaineistot ja tämä on auttanut päiväkotien henkilöstöä, jos he eivät ole ajatelleet mitä kaikkea materiaalia voi olla olemassa. K4 kertoi, että kirjastosta löytyy myös päiväkotien työntekijöille suunnattua

ammattikirjallisuutta, mikä sisältää esimerkiksi leikkejä ja ryhmytyksiä. Myös kirjoja ja teemakasseja löytyy, missä on myös esimerkiksi leluja, joita saa lainaksi. Myös tämän ajateltiin helpottavan päiväkotien henkilöstön työtä.

Kirjastojen haastateltavat olivat myös sitä mieltä, että päiväkodit saavat vastavuoroisesti vaihtelua arkeensa yhteistyökuvioiden kautta, samoin kuin kirjastotyöntekijätkin. K3 lisäsi, että kirjastoon meneminen saattaa lapsille ja hoitajille olla ikään kuin retki, josta he saavat piristystä. K4 arveli, että vaikka päiväkodeissa pystytään itsekin lukemaan satuja, he mielellään ottavat vaihtelun vuoksi kirjastosta satutuokion, sillä se on erityistä lapsillekin.

Jokaisessa kirjastossa oltiin sitä mieltä, että yhteistyön tekeminen ei ole koskaan tuntunut pakolliselta tehtävältä. K2 kertoi pitävänsä lasten kanssa työskentelemisestä ja koki sen olevan hänelle ”kutsumusjuttu”. Hän kuitenkin tiedosti, että kaikki eivät välttämättä aina koe samoin, jos lasten kanssa oleminen ei ole luontevaa. Se saattoi K2:n mielestä tuoda omat haasteensa yhteistyön toimivuuteen.

8.2.4 Yhteistyön tarkoitus ja vaikutus päiväkodeissa

Päiväkodin haastateltavat näkivät tärkeänä yhteistyössä sen, että lapset tutustutetaan kirjoihin ja kirjastoon, missä tilat ja kirjastossa toimiminen tulevat tutuiksi. P4 otti esille myös lukuharrastuksen ylläpidon ja kokonaisen oppimiskokemuksen, minkä lapsi saa käydessään kirjastossa. Oppiminen lähtee P4:n mukaan siitä, että lapsi miettii ensin päiväkodissa miten puetaan, miten liikenteessä toimitaan ja miten kirjastossa ollaan. Myös se ero on tärkeää opettaa lapsille, että kirjastosta nimenomaan lainataan, eikä osteta. P3 koki, että edellämainitun oppimisen lisäksi, lapset oppivat kirjastossa myös toimimaan uusien ihmisten kanssa.

Oppimiskokemusten ja muiden hyötyjen lisäksi, yhteistyötä tehdään P4:n mukaan myös siksi, että on olemassa yhteistyösuunnitelma varhaiskasvatukseen ja kirjaston välillä, ja se kuuluu jossain määrin myös esiopetussuunnitelmaan.

P1:n mukaan kirjasto on tarjonnut erilaista tekemistä hoitajille ja lapsille kirjastokäyntien kautta. Toiminta on ollut säännöllistä, kun päiväkodista mennään kirjastoon joka maanantai. P1:n päiväkodissa on ollut maanantaisin ns. kirjapäivä, jolloin yksi ryhmä on mennyt kirjastoon ja muut ovat lukeneet kirjoja päiväkodissa. Myös P2 ja P4 kokivat, että yhteistyökuviot olivat tuoneet vaihtelua päiväkodin arkeen ja myös kaikki se toiminta, mitä kirjastosta ollaan tarjottu. P4 mainitsi myös, että yhteistyökuviot ovat tuoneet vaihtelun lisäksi myös kulttuuria päiväkodille, sillä kirjasto on tärkeä kulttuurimuoto lapselle ja aikuiselle.

P3:n mukaan kirjasto on tärkeä osa arkea ja lapselle annetaan houkutuksia hyviin asioihin (kirjastoon, lukemiseen ja palveluihin, mitä kirjasto tarjoaa). Kirjasto on monipuolinen ja sieltä löytyy P3:n mukaan lapselle jo varhaisessa vaiheessa hyviä harrastuksia. P2 lisäsi, että kirjojen lainaaminen kirjastosta säästää myös taloudellisesti. Näin päiväkotiin ei tarvitse aina ostaa uusia kirjoja, vaan voidaan käyttää kirjastoa ja lainata sieltä.

P1:n päiväkodissa on kirjastokortti kirjastossa valmiina ja lapsille ollaan näytetty mihin kirjat palautetaan ja mistä kirjat lainataan. P1 ja P4 kertoivat, että lasten annetaan valita ja lainata itse kirjoja kirjastosta, sillä on tärkeää, että lapsi kokee vaikuttavansa asioihin. P4:n mukaan kirjastosta lainattuja kirjoja ja niiden tarinoita käydään usein eri tavalla päiväkodissa läpi. Lapsi saattaa itse käydä kirjaa kuvien avulla läpi tai kirjoja luetaan yhteisesti. Joskus saatetaan tehdä näytelmää tai keksitään kirjan tarinalle uusi loppu. P4 kertoi tämän edistävän lapsen mielikuvitusta.

P3 ja P4 kertoivat saaneensa uusia ideoita sekä näkemyksiä kirjastosta ja vastavuoroisesti kirjasto on saanut myös päiväkodeilta. Ideoiden ja näkemysten lisäksi kirjasto on antanut päiväkodeille myös arvokasta ja monipuolista tietoa sekä tarjonneet aktiivisesti apuaan. P1:n mukaan päiväkodinhoitajat ovat saaneet vinkkejä kirjastonhoitajilta ja heiltä on voitu kysyä paljon apua esim. päiväkodin teemoihin liittyen. P1:n mukaan hoitajien työstä on säästynyt aikaa, kun kirjasto on auttanut heitä ja päiväkodin työntekijät ovat voineet keskittyä omaan työhönsä, eli lasten hoitamiseen ja kasvattamiseen.

Päiväkodin haastateltavat kokivat, että lapset ovat iso asiakasryhmä ja yhteistyön kautta lapsista tulee kirjastolle tulevaisuuden asiakkaita. Lapsilla on matalampi kynnyks mennä vanhempana kirjastoon, kun he ovat pienestä asti käyttäneet kirjaston palveluita. P4:n kertoi, että kirjasto on mukana perheiden arjessa päiväkotiryhmien kautta. Lasten kautta oppivat perheetkin käymään kirjastossa. P4:n mukaan heidän päiväkodissaan on muutama uusi lapsi, jotka ovat vasta muuttaneet alueelle. Heidän vanhemmatkaan eivät olleet käyneet vielä paikallisessa kirjastossa. Viesti kirjaston olemassaolosta meni lapsen mukana kotiin. P3 kertoi, että lapsi saattaa innostua käymään kirjastossa myöhemmin vanhempiensa kanssa, kun päiväkodista ollaan kirjastossa jo käyty.

P1:n ja P4:n mukaan kirjastotyöntekijät saattavat oppia lasten kanssa toimimisesta, varsinkin kun alan ammattilaiset ovat tukena ja mallina tilanteessa. Kasvattajien tehtävänä on P4:n mukaan hillitä ja hallita lapsia, jotta kirjastoammattilaiset saavat keskittyä omaan työhönsä. Kirjaston puolelta työntekijät ovat tukeutuneet hoitajiin, esimerkiksi jos lapsi on kysynyt vaikean kysymyksen. P3 kertoi, että lasten kanssa kirjastossa toimiminen on sitä, että tarkkaillaan jatkuvasti, miten lapset reagoivat kirjaston toimintaan ja arvioidaan samalla, voitaisiinko tiettyjä asioita heidän kanssaan käydä paremmalla tavalla läpi. P3 ajatteli, että myös kirjaston työntekijät arvioivat lasten kautta omien palveluidensa onnistumista.

Myöskään päiväkotien puolelta yhteistyön tekeminen ei ole kenestäkään ollut kuormittavaa tai tuntunut pakolliselta. Toiminta on ollut aina mieluista, piristävää sekä opettavaista. Syynä tähän P3 koki, että kirjastokäyntejä ym. yhteistyömuotoja ei ole koko ajan, eikä se vie aikaa muulta päiväkotitoiminnalta, vaan on pikemminkin hyvä lisä.

8.2.5 Yhteistyösuunnitelma kirjastoissa

Yhteistyösuunnitelman koettiin olevan päivityksen tarpeessa ja siitä pitäisi tiedottaa päiväkodeille paremmin. K1a:n mukaan suunnitelma viedään luottamushenkilöille ja hyväksytetään. Yhteistyösuunnitelmaan voidaan myös vedota esimerkiksi varoja hankittaessa, jos esimerkiksi halutaan lisätä päiväkotiryhmien kirjastokäyntejä.

Yhteistyösuunnitelma ei ole ollut K1a:n mukaan kovin suuressa roolissa heidän kirjastossa. Lähikirjaston ja päiväkotien yhteistyö on tapahtunut kilometrin säteellä tai on puhelinsoiton päässä. Tällöin yhteistyösuunnitelmaa ei koeta tarpeelliseksi. K1a lisäsi myös, että kun ihmiset tunnetaan, yhteistyö toimii ilman sitä määrittäviä suunnitelmia. Myös K2 oli sitä mieltä, että suunnitelmaa ei välttämättä noudateta sanatarkasti pienimmillä alueilla, kun jokaisella on oma tapansa toimia. K3 ja K4 kokivat myös suunnitelman olevan enemmän raameja antava dokumentti ja ehkä myös hieman unohtunut. K3:n mukaan yhteistyösuunnitelmaa ollaan noudatettu, mutta sitä on toteutettu jokaisen kirjaston omissa puitteissa ja sovellettu omaan kirjastoon sopivaksi.

Haastateltavista K1a, K2 ja K3 on ollut jossain vaiheessa tekemässä yhteistyösuunnitelmaa. K2 oli ollut mukana tekemässä ihan ensimmäistä yhteistyösuunnitelmaa. Suunnitelmaa tehdään hänen mukaansa koko ajan ja sitä päivitetään sekä siihen liittyen kysellään molemmin puolin. K1a oli ollut työvuosiensa aikana useasti eri yhteistyösuunnitelmien teossa mukana. Hänen mukaansa erilaisia palaverieita järjestetään yhteistyökuvioihin liittyen. Ideana on saada niihin jokaisesta kirjastosta yksi osallistuja. Myös K2 kertoi lasten- ja nuortenkirjastotyöryhmän kokoontuvan tietyin väliajoin, johon kuuluvat kaikki Seinäjoen eri kirjastot. Suunnitelma laaditaan aina yhdessä. K2 kertoi haastattelussa, että yhteistyösuunnitelmaa hoidetaan Seinäjoen pääkirjaston puolella tällä hetkellä.

K2:n mukaan yhteistyösuunnitelman teossa ei ole ollut mukana varhaiskasvatuksesta henkilöitä. Kirjastot laativat suunnitelman ja lähettivät hyväksyttäväksi varhaiskasvatuksen puolelle. Päiväkodin puolelta ei ole koskaan tullut toivetta, että saisivat olla suunnittelussa mukana. K3 kertoi kuitenkin, että päiväkodeilta oltaisiin pyydetty kommentteja suunnitelmaan liittyen. Myös K4:n mukaan suunnitelma on pitkälti yhteistyössä päiväkodin kanssa tehty ja kuunneltu mitä hekin haluavat. Päätöksiä heidän kanssaan ei olla tehty, mutta heidän toiveita kuunnellaan. Myös esikouluopettajille on ollut tapaamisia, joissa heidät on kutsuttu kirjastoon ja keskusteltu mitä he toivoisivat yhteistyöltä.

K1a:n mukaan nykyinen kirjaston verkkosivuilta löytyvä yhteistyösuunnitelma sisältää väärää tietoa nykyisistä päiväkotiryhmistä ja päivähoitajista. K2:n mukaan suunnitelma on päivitetty vuoden 2010 jälkeen, mutta sitä ei ole verkkosivujen kautta saatavilla. Lastenosastonjohtaja on vaihtunut Seinäjoella moneen kertaan, joka saattaa olla syynä siihen, että suunnitelman päivittäminen verkkoon on jäänyt. Syynä saattaa K2:n mukaan olla myös vähäinen kirjastojen välinen yhteistyö, mihin pitäisi muistaa panostaa. K4 kertoi kuitenkin, että nykyinen vuoden 2010 versio aikalailla noudattaa yhteistyötä ja vanhentuneita asioita on otettu pois. Samat yhteistyömuodot on käytössä nykyäänkin esimerkiksi satutuokiot ja teemapaketit.

Tutkimusta tehdessä huomattiin, että kaikki päiväkodit eivät olleet tietoisia yhteistyösuunnitelman olemassaolosta. K2 kertoi, että mahdolliseen tietämättömyyteen syynä voi olla se, että myös päiväkodeissa on vaihtunut henkilökunta useasti ja tieto suunnitelman olemassaolosta ei välttämättä ole mennyt eteenpäin. Yhteistyösuunnitelmassa on yhteyshenkilöt, jotka kerätään kaikista päiväkodeista ja ryhmiksistä. Koska henkilöt muuttuvat koko ajan ja suunnitelmat tehdään pitkälle aikavälille, osa tiedoista ei pidä paikkaansa. K2:n mielestä tiedotus yhteistyösuunnitelmasta voisi olla parempaa. Myös K4:n mielestä yhteistyösuunnitelmasta pitäisi tiedottaa paremmin ja esimerkiksi päiväkotien johtajien kautta muistuttaa suunnitelmasta sekä kysellä enemmän heiltä, onko heidän mielestään suunnitelma ajantasainen vai tarvitseeko se lisäyksiä/muutoksia.

8.2.6 Yhteistyösuunnitelma päiväkodeissa

Haastatteluihin osallistuneista päiväkodeista, P3 ja P4 olivat tietoisia yhteistyösuunnitelman olemassaolosta. Haastatteluissa kerrottiin yhteistyösuunnitelmasta ja sen sisällöstä niille päiväkodeille, jotka eivät siitä tienneet.

P1:n mukaan yhteistyösuunnitelmaan pitäisi tutustua, mutta tarvetta sen varsinaiseen käyttöön ei nähdä, sillä pienellä alueella yhteistyö on toiminut ilmankin. P1 mietti kuitenkin, että onko päiväkodit unohdettu asian tiimoilta, sillä informaatiota suunnitelmasta ei ole tullut. Vaikka P1:n mielestä päiväkoteja ei välttämättä sen

teossa tarvitse osallistaa, siitä olisi hyvä tiedottaa paremmin. P1:n mukaan yhteistyösuunnitelman noudattaminen toimii paremmin kantakaupunkialueella. Myös P2, joka ei yhteistyösuunnitelmasta ollut tietoinen, pitää sen olemassaoloa hyvänä, mutta se on päivityksen tarpeessa. P2 oli myös sitä mieltä, että suunnitelman teossa päiväkodeja ei tarvitse osallistaa.

P3 ja P4 olivat tietoisia yhteistyösuunnitelmasta. P4:n mukaan kyseisestä suunnitelmasta tiedetään ja sen sisältö tunnetaan, mutta päiväkodeissa ei olla varsinaisesti mietitty, täyttyykö suunnitelman sisältämät palvelut ja muut asiat. P4 koki riittäväksi sen, että suunnitelma on yhteistyön pohjalla ja yhteistyötä tehdään. P4 ei osannut sanoa, ollaanko heidän päiväkodistaan oltu mukana tekemässä suunnitelmaa, mutta hän epäili, että päiväkodin ja kirjaston välillä on ollut epävirallista keskustelua aiheesta. Myös P3 epäili, että varhaiskasvatuksesta on täytynyt olla joku henkilö suunnitelman teossa mukana, vaikka ei ole tietoinen onko juuri heidän päiväkodistaan oltu.

P4:n mukaan yhteistyösuunnitelman perusasiat eivät ole muuttuneet, mutta yhteyshenkilöt ja jotkut päiväkodit ovat tämänhetkisessä suunnitelmassa väärin. P3 on kokenut yhteistyösuunnitelman olevan tärkeä, mutta se ei ole näkynyt varsinaisessa yhteistyössä niin paljon, kuin muut päiväkodeissa käytettävät suunnitelmat. P3:n mukaan yhteistyö kirjaston kanssa on paremmin mainittu eri dokumentissa ja se on ollut hyödyllisempi päiväkodille, kuin varsinainen yhteistyösuunnitelma.

Myös P3 ja P4 kokivat, että suunnitelmaa pitäisi päivittää. P4:n mukaan päivittämistä pitäisi tapahtua vähintään viiden vuoden välein, koska muuten suunnitelmassa on aina vanhaa tietoa. P4 otti esimerkiksi heidän satutuokiokäytäntönsä, jotka ovat muuttuneet päiväkodin ja kirjaston välillä. P3 koki, että varhaiskasvatuksesta pitäisi olla mukana tekemässä sitä. Molempia osapuolia pitäisi kuulla ja jokaisen päiväkodin olisi hyvä olla tietoinen suunnitelman olemassaolosta. Tärkeää olisi myös se, että yhteistyösuunnitelma ei jäisi taka-alalle. Jotta suunnitelmaa voitaisiin paremmin työstää käytännössä, täytyisi sen P3:n mukaan olla myös toimivampi. Toimivuuden voisi taata sillä, että suunnitelman tekoon kokoontuisi sellainen työryhmä, joka koostuu kaikista yhteistyössä mukana

olevista ammattikunnista. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset pystyisivät antamaan käytännön tietoa esimerkiksi siitä miten yhteistyö vaikuttaa lapsiryhmissä. P3:n mielestä suunnitelma ei voi olla vain toisen osapuolen tekemä, sillä yhteistyössä on mukana kaksi eri organisaatiota.

Jatketaan samaan malliin ja yritetään keksiä uusiakin muotoja, mutta yhtään ei haittaisi, vaikka suunnitelmaa päivittäessä otettaisiin meidän päiväkodista yksi henkilö siihen mukaan ja mietittäisiin yhdessä. (P4.)

8.3 Nykytilanteen analyysi

Kirjastoilta ja päiväkodeilta kysyttiin nykytilanteen analyysiin liittyen se, miten he kokivat yhteistyön tällä hetkellä, miten yhteistyömuodot olivat käytännössä toimineet ja mitä haasteita ja vahvuuksia yhteistyössä oli. Keskusteluissa puhuttiin yleisesti kirjastojen tarjoamista palveluista ja niiden toimivuudesta, sekä siitä miten yhteistyötä käytännössä oltiin hoidettu.

8.3.1 Nykytilanteen analyysi kirjastoissa

Yhteistyön nykyisen tilanteen koettiin olevan hyvällä mallilla jokaisessa kirjastossa ja asenteet yhteistyötä kohtaan olivat hyvät. Syy hyvään asenteeseen on K1a:n mukaan se, että päiväkodin henkilöstö on heidän alueella tuttua ja luottamusta löytyy puolin ja toisin.

K1a:n ja K4:n mukaan aina löytyisi kehitettävää ja uusia ideoita voisi keksiä sekä toimintaa voisi lisätä ja parantaa, mutta yhteistyö on tähän asti toiminut hyvin. Mahdollisuudet olisivat rajattomat, mutta nykyinen toiminta ollaan koettu riittäväksi. K2:n mukaan hyvää palautetta oli tullut muun muassa siitä, että lapset otetaan hyvin huomioon. K3 kertoi, että nyt kun muutokset heidän alueellaan alkavat olla ohi, yhteistyötä voitaisiin tehdä enemmänkin, sillä henkilöresursseja löytyy paremmin kuin aiemmin. K1a:n ja K3:n mukaan toiminta päiväkotien kanssa on säännöllistä ja K3 lisäsi huomion siitä, että päiväkotit on aina arvostanut kirjastoa.

Kirjastokäynnit. Kirjastokäyntien yhteydessä päiväkodit lainaavat materiaalia. K1a:n kirjastossa päiväkodeille tarjotaan aamuaukioloaikoja, jotka eivät sisällä satutuokiota. Lukemista aamuaukioloaikojen yhteydessä kuitenkin saattaa esiintyä. Myös K2:n kirjastossa päiväkodit voivat käydä aamuisin ja se on toiminut hyvin. K3 huomioi, että muiden kirjastokäyntien lisäksi päiväkodit ovat käyttäneet myös uutta omatoimiaikaa ja lainanneet kirjoja sekä pitäneet omia satutuokioita. Aineiston on koettu olevan kattava jokaisessa kirjastossa ja sitä saa hakea tarpeiden mukaan.

Kirjastosta tuleminen päiväkotiin. K1a:n mukaan kirjastosta ollaan joskus saatettu käydä päiväkodissa pitämässä erilaisia aktiviteetteja. Yhdellä käynnillä lapset ovat saaneet esimerkiksi valita kuvakirjojen kansista oman suosikkinsa. K2 kertoi, että päiväkodista tullaan aina kirjastoon, toisinpäin ei ole. Lapsille kuuluu kirjaston käyttö ja tutustuminen kirjastoon. Käyntejä päiväkotiin on K2:n mukaan pyydetty ja kyse ei ole siitä, etteikö sitä haluttaisi tehdä vaan siitä, että ei ole tarpeeksi työvoimaa sen toteuttamiseen. K4:n mukaan päiväkodeissa oltiin käyty pitämässä pyynnöstä muun muassa satutuokioita mahdollisuuksien mukaan. Yleensä kuljetukset kirjastoon ollaan saatu järjestymään, mutta jos ei, niin kirjastosta mennään päiväkotiin. Myös K3 kertoi, että päiväkodissa oltiin kerran käyty pitämässä satutuntia ja hänen mukaansa päiväkodissa voitaisiin käydä, mutta pääasiassa houkutellaan kirjastoon.

Kommunikointi. Viestimistä tehtiin useimmiten sähköpostien ja puhelimen kautta päiväkotien yhteistyövastaavien kanssa. K4 oli huomannut, että joskus päiväkodeista soitellaan siksi, että sen on koettu olevan nopeampi ja helpompi tapa saada kirjastoon yhteyttä. Lähikirjastojen alueilla oltiin saatettu keskustella ja sopia asioista myös paikan päällä kirjastokäyntien yhteydessä. K4:n mukaan olisi toivottavaa, jos heidän kirjastonsa alueella asioista sovittaisiin sähköpostilla ja lomakkeilla, sillä heidän kanssaan yhteistyötä tekee monta eri päiväkotia. K1a huomautti, että joskus kirjasto on saattanut ottaa yhteyttä suoraan lasten vanhempiin, jos oli kyseessä esimerkiksi isompi tapahtuma, kuten konsertti. K3:n mukaan mainoksia kirjaston tapahtumista menee lasten lokeroiden kautta vanhemmille. K2 on lähettänyt päiväkodeille aina syksyisin kirjeen, missä esitellään syyskauden tapahtumat ja mitä kaikkea on päiväkodeille tarjolla. Kirjeessä esitellään myös teemapaketit, puuhapaketit, kirjakassit ja niin edelleen. Päiväkotien

lisäksi myös perhepäivähoitajat ovat osallisena kirjeen saannissa. Jokaisen kirjaston mielestä kaikki eri viestintätavat ja kommunikointi päiväkotien kanssa oli koettu toimiviksi.

Satutuokiot. K1a kertoi, että satutuokioita ollaan tarjottu pääasiassa ”kotoa tuleville lapsille”, mutta niitä on yritetty mainostaa päiväkodeillekin. Eriyistapauksissa, esimerkiksi esiintyjien pitämässä satutuokioissa, päiväkodinjohtajaan otetaan yhteyttä ja pyydetään häntä kokoamaan tietty lapsiryhmä. K4:n mukaan avoimiin satutuokioihin ei oltu useasti päiväkodeilta osallistuttu, vaan niitä oltiin enemmän tilattu. Resurssipulan vuoksi satutuokioita ei K4:n mukaan voida kuitenkaan säännöllisesti pyynnöstä pitää (esimerkiksi joka kuukausi). Kirjaston avoimissa satutuokioissa ovat käyneet enemmän perhepäivähoitajat. K1b koki, että satuokioita ei pitäisi kohdentaa päiväkotiryhmille, sillä päiväkotien työntekijöillä riittää siihen ammattitaito ja kirjastossa tärkeämpää on käynnit ja tapahtumat. K1b lisäsi, että satutuokioita voisi pitää enemmän perhepäivähoitajille ja heille suunnattu iltasatutuokio kirjastossa onkin tarjolla. K2 koki, että satutuokiot kirjastossa ovat kuitenkin erilaista monelle lapselle, sillä vaikka päiväkodeissa luetaankin kirjoja lapsille, he voivat saada kirjastosta täysin erilaisen kokemuksen. Satutuokiot olivatkin K2:n mukaan kirjaston yksi tärkeimpiä ja suosituimpia palveluita, joka on näkynyt esimerkiksi satutuokioissa käyvien päiväkotiryhmien suuruudessa.

K2:n kirjastossa pidetään näytelmällisiä ja elämyksellisiä satutuokioita, joka sisältää paljon esittämistä. K2 on pitänyt esimerkiksi merirosvo-satutuokion, jossa hän pukeutui merirosvoksi. Taustalla oli myös rekvisiittaa ja kirjaston tilaan oli kätkeyty aarrekarttoja ja aarteita, joiden etsimiseen lapset saivat osallistua. K2:n mukaan kirjat ovat satutuokiossa kuitenkin tärkeimpiä, joita on mukana yleensä noin 2–3 kappaletta. Kirjojen ei aina tarvitse olla satukirjoja ja myös tietokirjojen osallisuutta on korostettu. K4:n kertoi, että myös heidän kirjaston satutuokioissa on välillä mm. rekvisiittaa, käsinukkeja ja koristeltu tila sadun lisäksi. Joskus satutuokioissa kuitenkin pelkästään luetaan. Satutuokiot ovat K3:n mukaan jokaisen kohdalla vähän omanlaisia. Yleensä niissä on muutama kirja ja jokin teema, esimerkiksi liikenne. Satutuokioon osallistetaan lapsia mm. laulun ja laululeikin avulla.

K3:n kirjastoon oli tulossa kokeiluun iltasatutuokiot. K1a ja K2 olivat kokeilleet myös iltasatutuokioiden pitämistä, jotka eivät kuitenkaan toimineet. Joko niihin ei ollut kysyntää tai lapsien eriaikainen hoidosta hakeminen vaikeutti. K2 oli kokeillut myös lorutuokioita ja lauantaisatutuokioita toivomuksesta, mutta nekään eivät toimineet.

Eskariseikkailu. K4:n mukaan eskariseikkailu on kirjaston virallinen palvelu, jota esikoululaisille pitää tarjota. Kirjaston eskariseikkailuun kutsutaan eskarilaiset järjestelmällisesti. K2:n pitämään eskariseikkailuun liittyy seikkailurata. Aluksi jutellaan ja kerrotaan erilaisten kuvien ja satujen kautta, miten kirjastossa käyttäydytään. Tämän jälkeen lähdetään etsimään lukutoukkia ja seikkailuradan loppuksi löytyy aarrearkku, mistä lapset saavat jokainen kirjeen. Kirjeessä on vanhemmille ja lapsille luettavaa sekä tehtäviä ja kirjastokortin hakulomake. K2 oli huomannut, että osa eskariseikkailuun osallistuneista lapsista tulee jo samana päivänä tekemään kirjastokorttinsa ja he ovat innostuneita siitä. Lapsilla on tapana myös esitellä vanhemmilleen kirjastoa ja muuta eskariseikkailussa oppimaansa ja täten innostaa heitäkin kirjastoon. Eskariseikkailu kuuluu kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja se oli jokaisessa kirjastossa suosittu palvelu.

Vinkkaukset. K1a kertoi, että vinkkauksia ei ole ollut päiväkodeille, mutta ajatus kirjavinkkauksista päiväkodin opettajille olisi hyvä. Kyseinen vinkkaus koskisi uutuuksia ja aihealueita mistä he voisivat saada lisää tietoa. K2:n mukaan vinkkauksia lastenkirjoista on tehty päiväkotiin, mutta yleisönä olivat kuitenkin vanhemmat. Kyseistä vinkkaustoimintaa K2 ei kokenut itselleen luonnolliseksi ja siihen sopisi paremmin se, jota kiinnostaisi enemmän kasvatuksellinen puoli. K2 lisäsi vielä, että koko kirjastopuolella on ollut ongelmana se, että kyseiseen vinkkaukseen ei ole ollut henkilöitä. Kun luennoitsijoiksi ei kouluteta, on vaikeaa lähteä vinkkaamaan esimerkiksi ammattikirjallisuutta.

K3 kertoi, että heidän kirjastossaan on lastenkirjallisuutta sisältävä vinkkauslista ja vinkkausta on tehty myös eskariseikkailussa, jossa vinkattiin kirjoja ”sarjoina” eli esimerkiksi mistä löytyi tavutettua ja mistä isokirjaimista kirjallisuutta. Vinkkausta uutuuksista tai ammattikirjallisuudesta oltiin tehty suoraan hoitajillekin. K4:n kirjastossa ei vinkattu säännöllisesti. Vinkkausta oli kuitenkin tehty aiemmin esimerkiksi vanhempainillassa päiväkodeilla. Siellä pidettiin pientä vinkkausta ja

kerrottiin kuinka tärkeää lapselle lukeminen on. K4 oli ollut yhdessä lasten tilaisuudessa, missä lastenhoitajat pitivät koulutuspäivää kirjastossa ja siellä vinkattiin ammattikirjallisuutta sekä uusimpia kuvakirjoja mitkä käsittelivät vaikeita aiheita.

K4 kertoi, että eskariopettajien kanssa tehdyssä palaverissa vinkkauksesta oli ollut puhetta, mutta se oli jäänyt puheen asteelle. Päiväkodeilta ei ole kuitenkaan K4:n ja K2:n mukaan koskaan tullut konkreettisia pyyntöjä siitä, että ammattikirjallisuutta tai uusia lastenkirjoja vinkattaisiin hoitajille. K4 lisäsi, että vinkkauksia ei myöskään olla tarjottu erityisemmin ja jos kyseiselle palvelulle on tarve, toive tulee päiväkodeilta.

Materiaalipaketit. Erilaisia teemapaketteja ja kirjakasseja tehtiin pyynnöstä. K2:n mukaan aiheita olivat olleet esimerkiksi kevät, kesä, syksy, värit ja suru. K2:n kirjastosta tarjotut teemapaketit sisältävät äänikirjoja, elokuvia ja kirjoja. Kirjasto oli huomionnut teemapakettien teossa ikäryhmän, jolle paketti kootaan. K3:n kirjastosta oli lähinnä pyydetty vain kirjoja.

K3:n mukaan myös Satulaan-kassia ja draamakasseja kaupataan. Kyseiset kassit olivat jääneet K3:n kirjastolle vanhasta projektista. K2 kertoi, että Satulaan-kassi on perhepäivähoitajille suunnattu projekti. Kirjasto hoitaa satutädin ja perhepäivähoitaja tilaa sen kotiinsa. Siihen liittyen on kassi, jossa on eri aiheisiin liittyviä kirjoja, jotka perhepäivähoitajat ovat itse saaneet toivoa. Näiden lisäksi kassista löytyy rekvisiittaa, leikkivarjo, käsinukkeja, soittimia ja muun muassa tunnustelutyynyjä. K2 mainitsi myös runoraittireppu-paketit, joissa keskitytään runoihin. Se on eskarilaisille suunnattu, mutta käy ihan kaikenikäisille. Siihen ollaan otettu valmiiksi kirjoja ja koottu erilaisia tehtäviä, joita runoista voi tehdä. Kulttuurikurkistus on suunnattu päivähoitoikäisille ja se sisältää enemmän draamallisia aiheita. Kirjasto ei kokoa kulttuurikurkistuspaketteja, vaan välittää niitä.

K4:n mukaan heidän kirjastossaan kirjapakettitilauksissa täytetään lomake. Siihen kirjataan kuinka monta kirjaa halutaan sekä minkälaisia niiden pitäisi olla. Myös se ilmoitetaan, milloin paketin pitäisi olla valmis. Lomake on ollut K4:n mukaan kätevä, sillä se tulee sähköpostiin. Tilauksen jälkeen kirjakassit usein kulkevat kirjastoautojen kautta päiväkodeille. K4:n mukaan heidän kirjastossaan kaikki

päiväkodit eivät olleet säännöllisesti tilailleet esimerkiksi kirjakasseja vaan he ovat käyneet enemmän itse lainaamassa.

Kirjastoautotoiminta. K1a kertoi, että kirjastoauto pysähtyy joidenkin päiväkotien pihassa, mutta hän ei ollut tietoinen siitä, miten se toimii omalla alueella. Myöskään K3 ei ollut varma, miten kirjastoauto heidän alueellaan käy nykyään. Ennen kuntaliitosta kirjastoauto oli kyseisellä alueella toiminnassa. Silloin se pyydettiin muun muassa erilaisiin tapahtumiin mukaan. Kirjastoautotoimintaa hallinnoi kirjastoauto-osasto. K2:n mukaan kirjastoauto on kiertänyt heidän kirjastonsa alueella. Se kattaa pääosin niitä päiväkoteja, joista on vaikeampi päästä kirjastoon. Kirjastoauto käy päiväkodeilla ja pysäkit on pyritty suunnittelemaan sen mukaan. Palautetta oli kuitenkin tullut päiväkodeilta, että kirjastoauto on liian lyhyen aikaa käymässä. K4:n mukaan kirjastoautot käyvät kaikilla kantakaupunkialueen päiväkodeilla ja pysäkit on pyritty saamaan kaikkialle. Joka viikko kirjastoautot eivät kuitenkaan käy, vaan noin kerran kuukaudessa. Kahdesta kirjastoautosta toinen käy sivukylien päiväkodeissa ja toinen kantakaupunkialueella.

Tapahtumat. Kirjastoissa järjestetään jatkuvasti erilaisia tapahtumia lapsille tai lapsiperheille, jotka ovat kaikille avoimia. Tapahtumia on räätälöity usein myös päiväkodeille, joihin he on kutsuttu erikseen. K1a kertoi, että heidän kirjastossaan käy muun muassa erilaisia esiintyjä, jotka voidaan räätälöidä päiväkodeille sopivaksi. Päiväkodit ovat usein ensimmäisiä, joihin otetaan yhteyttä, jos esiintyjä ollaan hankkimassa. Tähänkin vaikuttaa alueella olevien päiväkotien läheisyys. K1a:n mukaan perusyleisö voidaan saada päiväkodista, mutta tapahtumat jätetään avoimeksi myös muille osallistujille. Päiväkodeille räätälöityjä tapahtumia löytyy myös K3:n ja K4:n kirjastoista. Heidän mukaansa esimerkiksi kirjaston nukketheateriesityksiin päiväkoteja on pyydetty erikseen. K3:n kirjastossa on käynyt myös esiintyjä, kuten lasten bändejä, joihin päiväkodit on yritetty saada mukaan. K4:n mukaan kirjastossa on välillä ollut myös työpajoja eri päiväkotiryhmille. K4 kertoi, että päiväkotiryhmät, jotka tapahtumiin tavallisesti osallistuvat, ovat kirjastoa lähimpänä sijaitsevat.

Näyttelytoiminta. K2:n kirjastossa on ollut esimerkiksi nalleviikot, joihin lapset ovat saaneet askarrella nalleja. Nallet tulevat kirjastoon esille ja lapset saavat kiertää

”karhunkierrosta” samalla tutustuen nalleihin ja kirjastoon. Kyseisessä kirjastossa järjestetään myös taideviikkoja, jolloin lapset käyvät kirjastossa viikon ajan ja heille pidetään taidehetkiä. Lapset pääsevät askartelemaan kirjastossa esimerkiksi yhteisiä satupuita. Myös K3:n mukaan lasten taidenäyttelyjä on ollut kirjastossa aikaisemmin. Taidenäyttelyt sisälsivät päiväkotien tekemiä taideteoksia. Askarteluja otettiin vastaan myös K4:n kirjastossa. K4 kertoi, että päiväkodeilta on pyydetty, että he toisivat lastenosastolle töitä, jotka liittyisivät esimerkiksi johonkin satuun tai lastenkirjaan. Päiväkodit olivat tarttuneet tähän ja heidän tekemät askartelunsa olivat kuukauden verran kirjastossa esillä ja ryhmät saattoivat käydä yhdessä katsomassa niitä.

Hankkeet. Kirjastojen haastateltavat kertoivat, että päiväkotien kanssa hankkeita ei olla ainakaan lähiaikoina tehty. K3:n mukaan tietyn hankkeen tiimoilta ollaan päiväkodeissa käyty, mutta ei ole ollut erikseen päiväkodeille suunnattua hanketta. Myös K4:n mukaan hankkeita ei ole hänen työvuosiensa aikana ollut. Mahdollisista aikaisemmista hankkeista hän ei ollut tietoinen.

Erityisryhmien huomiointi. Kirjastoista kerrottiin, että erityisryhmiä huomioidaan tarvittaessa ja se näkyy pääasiassa kirjaston aineistovalinnassa. K1a:n mukaan päiväkodit ottavat erityisryhmät itse paremmin huomioon, sillä kirjaston puolelta se on hankalampaa. Myös K2 korosti, että hoitajilla on tässä iso rooli. K4 kertoi, että jos päiväkodit informoivat lapsiryhmässä olevan erityishuomioita vaativia asioita, kirjasto pyrkii miettimään esimerkiksi mikä on helpoin tapa liikkua. K2 yrittää huomioida erityislapsen myös niin, että hän ottaa katsekontaktia ja yrittää saada hänet muiden lasten tavoin mukaan toimintaan. K2 pyrkii huomioimaan myös sen, että muut lapset eivät kiinnittäisi huomiota erityislapseen vaan itse asiaan. K4:lle ja K3:lle ei ole tullut tapauksia vastaan, jossa olisi jouduttu tekemään erityisvalmisteluita tai huomioimaan erityisryhmät. K2 kertoi, että jos kirjastoon tulisi kokonainen ryhmä, joka tarvitsee erityistä tukea, heille tehtäisiin esimerkiksi koko eskariseikkailu sopivaksi.

Palautteet. Palautteet päiväkodeilta koetaan kirjastoissa tärkeäksi, mutta palautteita ei säännöllisesti saada. Kirjastot eivät välttämättä ole muistaneet palautetta pyytääkään. K3 ja K4 kertoivat, että palaute tulee tavallisesti kiitoksina.

K2:n mukaan perhepäivähoitajat ovat usein aktiivisimpia palautteen antajia. Kaikki kirjastot kokivat, että palautetta saisi tulla enemmänkin.

Yhteistyön vahvuudet. Vahvuudeksi nousi eniten kirjaston sijainti ja yhteistyökumppanin tuttuus. Muihin vahvuuksiin kuuluivat monissa kirjastoissa muun muassa tilat. K1a:n mukaan heidän kirjastoon mahtuu 60 lasta esimerkiksi esiintyjälle yleisöksi ja myös K4 piti vahvuutena isoja, uusia ja mielenkiintoisia kirjaston tiloja. K4:n mukaan satutuokiolle löytyy myös sopiva tila, jossa ei aiheudu levottomuutta ja jonne ei tule muun kirjaston hälinää. Yhteistyön vahvuutena K3 näki myös heidän henkilöstöön tulleen lisäyksen, joka on tuonut kirjastolle uusia ideoita ja näkemyksiä. K2 lisäsi vahvuuksiin myös palvelualltiuden ja sen, että kirjasto ottaa jatkuvasti vastaan ehdotuksia päiväkodilta.

Yhteistyön haasteet. K2 koki haasteena olevan heidän kirjastonsa tilat. Hänen mukaansa tilat toimivat muuten hyvin, mutta suurien lapsiryhmien kanssa tila saattaa jäädä pieneksi. K2 koki haasteelliseksi myös sen, että joissain päiväkodeissa lapsilla saattaa olla niin kova kuri, että heitä on hankalampi saada kirjastossa osallistumaan. Myös liian isoissa ryhmissä on ongelmana kaikkien osallistaminen, koska lapset innostuvat helposti ja kaikki haluavat mukaan. Haasteena on myös saada kauemmista päiväkodeista lapset kulkemaan kirjastossa.

K4:n mukaan haasteita yhteistyöhön tuo henkilökunnan vaihtuminen sekä kirjastoissa että päiväkodeissa. Myöskään informaatio ei aina kulje odotetusti. Esimerkiksi Seinäjoen kirjaston verkkosivuilta löytyvä satutuokion tilauskaavake on ollut hankala päiväkotien löytää, joten sitä on harvemmin käytetty hyödyksi. K4 lisäsi myös, että vaikka tilat ovat mielenkiintoiset ja ne koetaan vahvuutena, välillä ne kuitenkin aiheuttavat lapsissa keskittymisen herpaantumista. K1a koki haasteena olevan aikataulutuksen, sillä päiväkodeilla on oma päivärytminsä ja palvelut pitäisi saada niihin sopiviksi. K3 kertoi, että haasteita yhteistyöhön on tuonut lähinnä kirjastossa ja päiväkodeissa tapahtuvat muutokset, jotka alkavat olla nyt ohi.

8.3.2 Nykytilanteen analyysi päiväkodeissa

Päiväkodin haastateltavat kokivat, että yhteistyö on hyvällä mallilla. P3:n koki, että nykyiselle yhteistyölle ei ole kuitenkaan vertailukohdetta, sillä samanlaisia päiväkodeille suunnattuja palveluita ei olla aikaisemmissa päiväkodeissa tehty. Moni haastateltava koki myös, että yhteistyö on tarpeeksi säännöllistä, monipuolista ja laadukasta. P2 lisäsi myös, että kirjaston tarjoamat palvelut ovat nykyaikaisia ja pysyvät hyvin ajantasalla. P4 kuitenkin oli sitä mieltä, että vaikka nykyinen yhteistyö on toimiva, uusia yhteistyömuotoja voisi aina miettiä lisää ja päivittää vanhoja.

Asenteet yhteistyötä kohtaan ovat hyvät päiväkotienkin puolelta. P3:n mukaan kirjastoon on aina mukava mennä, sillä tilat ovat uudet sekä avarat ja palvelu toimii. Myös P1 kehui hyvää asiakaspalvelua, sillä päiväkodin toiveisiin ollaan vastattu heti, kun jotain on pyydetty. P1 lisäsi myös, että päiväkodin ja kirjaston välillä on molemminpuolista innostusta, kun uusia ideoita ”heitellään” puolin ja toisin ja niihin tartutaan heti. P4:n mukaan asenteisiin vaikuttaa aina jokaisen henkilökohtainen suhtautuminen kirjastoon ja palveluihin käytetty oma aktiivisuus.

Aineisto. Kirjastosta lainaaminen on yksi tärkeimpiä ja tarpeellisimpia palveluita päiväkodeille. Aineistot on koettu kattaviksi ja hyviksi. P3 oli tyytyväinen siihen, että kirjastosta löytyy päiväkodin tarpeisiin paljon lastenkirjoja, äänitteitä ja ammattikirjallisuutta. Kirjasalkuista P3 oli pitänyt erityisesti. P2 oli tyytyväinen kirjavalikoiman lisäksi myös kirjaston CD-valikoimaan. P4:n lisäsi, että kirjat ovat ajankohtaisia (esimerkiksi kuvakirjat). P4:n päiväkodissa ollaan hiljattain alettu lainaamaan myös lasten äänikirjoja, jotka toimivat muun muassa lasten lepohetkillä. P4 oli tyytyväinen siihen, että äänikirjoja on tarjolla paljon kirjastossa ja kirjojen esillepanoon on panostettu. P4 kertoi kuitenkin käyneensä lainaamassa aineistoja myös muista kirjastoista, jotka eivät kuulu Seinäjoen kaupunginkirjastoon. Syy toisesta kirjastosta lainaamiseen on se, että siellä kirjat ovat erilailla esillä ja tämä on helpottanut tiettyjen kirjojen löytämistä. P4 koki, että aineisto on samanlainen, mutta löydettävyys toisessa kirjastossa on hiukan parempi.

Kirjaston tilat. P1:n mukaan tilat ovat kirjastossa toimineet ja ryhmät ovat mahtuneet. P3:n koki, että kirjasto on rakennuksena helppo ja avara lapsille. P2:n

mukaan kirjastossa on tilaa toimia, mutta esimerkiksi satutuokioissa on ollut joskus ahdasta. P2 kuitenkin huomautti, että kirjastoon ei muutenkaan ole järkevää mennä liian ison lapsiryhmän kanssa, sillä se aiheuttaa levottomuutta. Usein kirjastoon siis mennään pienessä porukassa. P2:n mukaan tilaa kirjastossa ollaan yritetty laajentaa mahdollisuuksien mukaan, joka on koettu hyväksi asiaksi. Myös P4:n mielestä tilat ovat pääasiassa toimivia, mutta joskus on ollut vähän ahdasta. Ryhmiä kuitenkin hajaannutettiin niin, että kaikki lapset eivät mene samaan aikaan, jolloin ongelmaan löytyi ratkaisu. P4 lisäsi, että positiivista on, että kirjasto on huomionnut myös lapsille sopivat istuimet ja kaikki on laitettu ryhmiä varten valmiiksi kirjastossa. Kirjaston työntekijät ovat hyvin asialla tilan suhteen.

Kirjastokäynnit. P1 kertoi, että kirjastossa käydään joka maanantai. Käynnit olivat P4:n mielestä yksi tärkeimpiä yhteistyönmuotoja ja ”tavallisten käyntien” lisäksi päiväkodista käydään myös kirjastossa omatoimijalla. P4 kertoi, että lainaamista ei esiinny esimerkiksi satutuokio-käynneillä. Eskariseikkailun jälkeen lapset saavat kuitenkin lainata kirjastosta kirjoja päiväkodin kortilla. Lainattuja kirjoja luetaan P4:n mukaan yhteisesti päiväkodissa.

Kirjastosta tuleminen päiväkotiin. P2:n mukaan kirjastosta ei olla käyty päiväkodissa koskaan ja se olisi kuitenkin mieluinen yhteistyön muoto. P1 kertoi, että päiväkodissa ollaan joskus käyty, mutta siitä on kulunut jo paljon aikaa. P1:n mielestä olisi toivottavaa, jos kirjastosta voitaisiin tulla vierailulle. Kirjastosta ei olla säännöllisesti käyty myöskään P4:n päiväkodissa. P4:n kertoi, että vuosia sitten, kun kovat pakkaset estivät päiväkotilaisten lähtemisen kirjastoon, kirjastosta tultiin päiväkodeille. Eriyistapauksissa palveluja on siis toteutettu päiväkodissakin, mutta P4 puhui sen puolesta, että päiväkodista mentäisiin kirjastoon, eikä toisinpäin. P3:n mukaan päiväkotiin pystyisi pyytämään kirjastotyöntekijän vierailulle ja muutaman kerran on kirjastosta on käytykin. Ongelmana ei ole siis se, että kirjastosta ei käytäisi, sillä aina on pystytty tekemään yhteistyössä sen mikä on haluttukin. P3:n mukaan päiväkodeista on löydettävä omia valmiuksia pitämään esimerkiksi satutuokioita ja esityksiä itse. Vierailijan pitämät satutuokiot tuovat lapsille kuitenkin erilaisen kokemuksen ja on hyvä, että kirjaston palvelut ovat saatavilla päiväkotiin. Esitys kirjastoammattilaiselta voi antaa päiväkodillekin uusia ideoita, mitä voi kokeilla tai mitä voi itsenäisesti jatkaa.

Kommunikointi. Yhteistyöasioissa kommunikoidaan sähköpostin, puhelimen ja käyntien kautta. Kommunikoiminen ja viestintä on toiminut hyvin. P1 kertoi, että kirjastoon soitetaan jos on kiirellistä asiaa, mutta muissa tapauksessa käytetään sähköpostia tai jutellaan kasvokkain. Tähänkin syynä on tutuus ja lyhyt välimatka. P3 piti puhelimen välityksellä tapahtuvaa viestimistä parempana, sillä sähköpostiin saattaa hukkua viestit. P4:n päiväkodissa ollaan luotu päiväkotiryhmien ja kirjastojen välille sähköpostiviestiketjut niin, että kirjastolla on jokaisen päiväkotiryhmän sähköpostiosoite. Kirjasto voi laittaa viestiä suoraan yhteen tai kahteen ryhmään tai koko päiväkodille. Isommat postit tulevat päiväkotiryhmille päiväkodinjohtajan kautta, joka on myös tärkeä yhteyshenkilö kirjaston kanssa.

Satutuokiot. Kirjaston satutuokioissa käydään jokaisesta haastatteluun osallistuneesta päiväkodista. P2 kertoi, että satutuokioihin kutsutaan päiväkodit ja niistä informoidaan ajoissa. Kirjasto kuitenkin antaa päiväkodin päättää osallistuvatko he niihin. P4:n päiväkodissa tulevat satutuokiot laitettiin koko päiväkotihenkilöstön nähtäville. Ryhmien hoitajat ja opettajat saavat itse päättää mihin satutuokioihin kukin ryhmä osallistuu. P4:n mukaan tämä antaa ryhmille enemmän valinnanvapautta.

P2 oli kokenut satutuokioiden toimivan hyvin, sillä siellä ei pelkästään lueta, vaan satuun eläydytään ja taustalla on mielenkiintoista rekvisiittaa. P4 koki, että satutuokiot ovat tärkeimpiä kirjaston tarjoamia palveluita ja ne ovat toimineet hyvin. Satutuokioiden aiheita ei ennakoon tiedetä, vaan aihe selviää vasta kirjastossa. Tästä tyylistä on P4:n mukaan tykätty. P4 oli kokenut mieluisaksi myös sen, että lähikirjastossa on tietty alue mihin lasten kanssa mennään. Lastenosastolla on pöytä, mihin on koottu tulevaa satutuokioon liittyviä kirjoja ja ympärillä on rekvisiittaa.

P4 kertoi, että satutuokion aiheena on ollut esimerkiksi yökyläily, jossa oli samaan teemaan sopivia kirjoja ja reppu, jossa oli yökylässä tarvittavia asioita. Satutuokio aloitettiin osallistamalla lapsia eli kysymällä kuinka moni on käynyt yökylässä. Satutuokiassa on joskus myös soitettu kitaraa. P4:n mukaan kaikki ”ekstra” satutuokioissa on tärkeää. Satutuokion jälkeen lapset saavat satutuokiopassiin

tarran, jos lapsi on käyttäytynyt hyvin. P4 oli kokenut passit tärkeiksi ja hänen mielestään tämä auttaa kirjastoja niin, että lapsi ymmärtää käyttäytyä satutuokioissa seuraavilla kerroilla paremmin, jos tarra on aiemmin jäänyt saamatta. P4:n mukaan satutuokioiden aiheet herättävät keskustelua kirjastossa, mutta niistä keskustellaan jälkeensä päiväkodissa ja esimerkiksi lapsen luovutustilanteessa vanhemman kanssa.

Eskariseikkailu. P4 kertoi, että eskariseikkailu oli jäänyt positiivisesti mieleen. Se toteutettiin eskarivuoden keväällä ja se oli todella mukava sekä onnistunut. Se oli myös hyvin suunniteltu ja valmisteltu sekä siinä oli selkeä ”sapluuna” millä se mentiin läpi. Niin sanottuna virallisena toimintana lapset tutustutettiin eskariseikkailun aikana kirjastoon. Samalla käynnillä jokainen eskarilainen sai kirjastokorttihakemuksen, jonka P4 koki tärkeäksi. Eskariseikkailussa oli myös aiheeseen liittyvä käsinukke ja se oli P4:n mielestä todella hyvä.

Vinkkaukset. P1:n mukaan ammattikirjallisuutta ei tarvitsisi vinkata, sillä hoitajat menevät sitten itse kirjastoon hakemaan niitä, jos tarve vaatii. P1 mielestä auttaisi kuitenkin, jos kirjastotyöntekijät kokoasivat esimerkiksi kirjalistoja uusista lastenkirjoista ja/tai avaisivat niiden sisältöä, jos ovat ne lukeneet. Myöskään P3:n alueen kirjastossa vinkkauksia uusista lastenkirjoista tai ammattikirjallisuudesta ei ole ollut. P3 koki, että se olisi kuitenkin hyvä idea. Päiväkoti on saanut ”vinkkauksia” kirjoja myyvien tahojen, kuten Kirjakeskuksen kautta, mutta ei kirjastolta. P2:n mukaan kirjastosta löytyy hyvin ammattikirjallisuutta, mutta niitä ei olla erikseen vinkattu hoitajille. P4:n alueen kirjastossa on olemassa vanha lista kirjoista, johon on koottu esimerkiksi pelkoihin liittyviä kirjoja. Koska P4 on tullut tutuksi alueen kirjastossa, hänelle usein vinkataan suoraan, että kirjastoon on tullut uusia kirjoja jotka sopivat hänen ryhmälleen. P4 kertoi saavansa usein uutuuskirjat ensimmäisenä päiväkodille lainaan. P4:n mukaan ammattikirjallisuutta on heille vinkattu, mutta se on paljon palvelun käyttäjästä kiinni pyytääkö kyseistä vinkkausta. Muita varsinaisia vinkkauksia ei ole ollut, eikä P4 nähnyt niille tarvetta, sillä se kuormittaisi kirjastoa turhaan. Jos tarve tulee, kirjastolta pystytään sitä pyytämään.

Materiaalipaketit. Teemapaketteja, kirjakasseja ja erilaisia salkkuja päiväkodit ovat käyttäneet. P1 oli aiempina vuosina pyytänyt kirjakasseja, jos päiväkodilla oli ollut

jokin teema. Nykyään niitä ei kirjastosta olla usein pyydetty, mutta P1 kertoi, että palvelu toimisi pyydettyäessä. P2:n päiväkodissa teemapaketit ovat olleet mieluisia ja toimineet lasten kanssa. P2 oli kiinnostunut myös kirjaston tarjomasta salkusta, mitä ei olla aikaisemmin päiväkodissa käytetty. Se olisi P2:n mielestä hyvä lisä päiväkodin toimintaan. P3 oli tilannut kirjastolta salkkuja, mitkä liittyivät esim. musiikkiin. P4 kertoi, että kaikenlaisia teemapaketteja ja kirjakasseja on tarjolla päiväkodeille, mutta hänen ryhmässään niitä on tosi vähän käytetty. P4 on halunnut itse koota kirjapaketit, koska tykkää käydä kirjastossa. P4 lisäsi, että teemapaketteja on kuitenkin päiväkodille pyydetty ja niiden kokoaminen toimii kirjastossa hyvin.

Kirjastoauto. Kirjastoauto on käynyt vain yhdessä haastatteluun osallistuneesta päiväkodista. P3:n päiväkodissa kirjastoautopalvelua käytetään joka toinen viikko ja se on koettu tärkeäksi palveluksi. Kirjastoauto on palveluista myös suosituin palvelu, joka tuo vaihtelua arkeen. Päiväkoti on voinut pyytää esimerkiksi teemapakettia kirjastolta, joka on tuotu päiväkotiin kirjastoauton mukana. Kirjastoauton tullessa ihan päiväkodin lähelle otetaan muutama lapsi ja mennään heidän kanssa lainaamaan kirjoja. P3 korosti tässä lapsilähtöisyyttä, jota tuetaan sillä, että lapset saavat itse valita kirjat kirjastoautosta.

P1 ja P2 kertoivat, että kirjastoautolla ei käydä. Molemmat olivat myös sitä mieltä, että se voisi olla hyvä lisä päiväkodin arkeen ja mielenkiintoinen kokemus sekä lapsille että aikuisille. P1 lisäsi, että lapset osaisivat mahdollisesti käyttää kirjastoautoa myös tulevaisuudessa, jos he saisivat sellaisen kokemuksen tai kokemuksia jo päiväkodissa. Vaikka kirjastoautoa ei saataisikaan säännöllisesti käymään, olisi hyvä, jos edes kerran pääsisi käymään.

P4:n päiväkodissa ollaan mietitty kirjastoautopalvelua useasti, mutta se idea on jäänyt. Kirjastoauto käy tai on käynyt alueella koulun pihassa, mutta ei päiväkodin. P4:n mukaan kirjastoauto olisi mukavaa saada päiväkotiin ja sen puuttuminen on yksi puute yhteistyössä. P4 uskoi, että sen järjestäminen ei varmaan olisi hankalaakaan, sillä kirjaston palvelut toimivat muutenkin hyvin. Suurin ongelma olisi varmaan kirjastoauton aikataulu. Jos kirjastoautopalvelu saadaan päiväkodille, pitäisi sen P4:n mukaan olla enemmän esikoululaisille suunnattu.

Tapahtumat. Päiväkodit ovat osallistuneet kirjaston tapahtumiin vaihtelevasti. Tavallisinta tapahtumatoimintaa, mihin päiväkodit osallistuvat, ovat erilaiset esitykset ja esiintyjät esimerkiksi satutuokioissa. P2 kertoi, että kirjasto informoi tapahtumista ajoissa ja usein tapahtumat ovat laajoja. Kirjasto on P2 mukaan järjestänyt muun muassa näytelmiä, johon päiväkotilaiset ovat saaneet pukeutua. P2 piti hyvänä asiana sitä, että lapsia osallistetaan. P4 oli sitä mieltä, että erityisempiä tapahtumia kirjasto järjestää kerran keväällä ja syksyllä. P4 lisäsi vielä, että jos kirjasto on järjestänyt jonkun lapsille sopivan tapahtuman illalla, päiväkotit osallistuu niin, että jakaa siitä mainoksia kotiin lapsien kautta vanhemmille. P1:n alueen kirjastossa on esityksien lisäksi ollut myös teemaviikkoja mihin päiväkodista on osallistuttu. P1 kertoi, että päiväkodeille räätälöityjä tapahtumia ei kirjastossa ole juurikaan ollut eikä tapahtumia olla myöskään järjestetty kirjaston kanssa yhteistyössä. Myös P3 kertoi, että päiväkotit ja kirjasto eivät ole kahdestaan järjestäneet tapahtumia, vaan siinä on ollut muitakin tekijöitä mukana. P1:n mielestä tapahtuman järjestäminen kirjaston kanssa olisi hyvä idea.

Näyttelytoiminta. Päiväkodeista ollaan osallistuttu aktiivisesti erilaisiin näyttelyihin ja niistä ollaan pidetty. P1 ja P2 olivat osallistuneet lapsiryhmien kanssa nallenäyttelyyn/nalleviikkoon. Päiväkodeista vietiin nalleja ja nalleaiheisia askarteluja, piirrustuksia ja värityksiä kirjastoon. P2 lisäsi, että parhaat nallet palkittiin. Samainen tapahtuma on P2:n mukaan tulossa uudestaan ja siihen osallistutaan uudelleen, sillä siitä pidettiin. P3:n alueen kirjastossa ollaan käyty tutustumassa Alvar Aalto-aiheiseen näyttelyyn ("draamakierros"), jossa pääasiassa oli enemmän kirjasto ympäristönä, ei niinkään kirjat tai palvelut. P4:n mukaan näyttelyissä käydään muun muassa myös satutuokioiden jälkeen, jos ne ovat lapsille sopivia.

Päiväkodeista kerrottiin myös, että kirjastoa on mahdollista käyttää esimerkiksi lasten askartelujen näyttelytilana. P1:n mukaan tätä mahdollisuutta ei usein olla käytetty, ellei kirjasto ole erikseen askarteluja pyytänyt tai ellei toiminta liity johonkin projektiin. P1 lisäsi, että näyttelytila on toimiva ja sitä on käytetty enemmänkin esikoululaisten toimesta. Pienten ryhmän kanssa ollaan enemmän käyty katselemassa muiden töitä. P3:n mukaan heidän alueen kirjasto pyytää askarteluja päiväkodilta paljon. Aiemmin on viety mm. satuihin liittyviä askarteluja. Päiväkotit saa

päättää tarttuuko pyyntöön, mutta mahdollisuutta kuitenkin tarjotaan hyvin. P4:n kokemuksen mukaan, näyttelytilan käyttäminen on mahdollista ja sitä on tehty aiemmin. P4 lisäsi, että kirjasto on joskus pystyttänyt myös taidenäyttelyn päiväkodin lasten kanssa, johon liittyi taidenäyttelyn avajaiset tarjoilujen kera.

Hankkeet. Kirjaston kanssa ei olla tehty hankkeita missään tutkimukseen osallistuneessa päiväkodissa tai niistä ei ollut tietoa. P4 tiesi, että heidän alueen kirjasto on saanut hankerahoitusta, mutta hanke ei osunut päiväkodin kohdalle. Sitä P4 ei kuitenkaan tiennyt, ollaanko kyseistä hankerahoitusta käytetty esimerkiksi päiväkodeille järjestettäviin tapahtumiin.

Erityisryhmien huomiointi. P1:n mukaan kirjastosta on etsitty muun muassa sanakirjoja ja kuvakirjoja, jotka sopivat erityisryhmille. P1 kuitenkin on saanut Celia-kirjastolta hyvin aineistoa erityisryhmille. P2 koki, että erityisryhmien huomiointi ei kuulu kirjastolle vaan hoitajille. P3 kertoi, että heidän päiväkodillaan on mukana ryhmäavustaja, joka auttaa lapsien hoitamisessa. P3:n mukaan kuvat ja ennakointi ovat tärkeitä ja mahdollisesti sellaisia asioita, joita myös kirjaston työntekijöiden on hyvä muistaa erityisryhmien kanssa työskennellessään. Ennakointi siksi, koska normaalista rytmistä poikkeaminen (esimerkiksi kirjastokäynti) saattaa olla lapselle pelottavaa. P4 kertoi, että kirjastossa tuetaan puheen ja kielen kehitystä, sillä se on yksi heidän tehtävistään. Kirjasto huomioi myös esteettömyyden, jolloin jokaisen lapsen kanssa sinne on helppo mennä.

Palautteet. P4:n mukaan palautetta päiväkotia antaa pyytämättäkin. Tuttuus kirjastohenkilökunnan kanssa helpottaa palautteen antamista ja kehitysideat otetaan kirjastossa hyvin vastaan. P4:n painotti, että tärkeää on antaa myös hyvää palautetta ja kiittää, jos palvelu on ollut onnistunut. Kaikki päiväkodit eivät muista palautetta aina antaa ja jotkut kirjastot eivät sitä ole aktiivisesti pyytäneet. P3 puhui satutuokioihin liittyvistä pienistä ongelmista, mutta kertoi, että ei ollut muistanut antaa palautetta niistä kirjastoihin.

Yhteistyön vahvuudet. Tutkimukseen osallistuneet päiväkodit luettelivat vahvuuksiksi kirjaston läheisyyden, asenteet, kirjastohenkilökunnan tuttuuden sekä heidän ystävällisen asiakaspalvelunsa. P1 halusi korostaa sitä, että apua saa aina

tarvittaessa. Aineistoa on P1:n mukaan myös tarpeeksi, josta kirjastohenkilöstö löytää päiväkodin tarpeisiin sopivat kirjat ja muut materiaalit. Jos aineistoa ei ole löytynyt, kirjasto on laittanut heti tilaukseen. P4:n mielestä tutuus tuo yhteistyöhön niin sanotun kirjoittamattoman säännön. Se on pienen paikan etu, että tunnetaan yhteistyöhenkilöt toisestakin rakennuksesta. P4:n mukaan ”kirjoittamattomat säännöt” eivät toimi muualla kuin pienissä paikoissa.

Yhteistyön haasteet. Päiväkotien haastateltavat eivät kokeneet, että nykyisessä yhteistyössä olisi paljon haasteita. Yhteistyöhön ollaan tyytyväisiä, sillä se on laadukasta ja sitä on tarpeeksi usein. P4:n mielestä liikakin on liikaa, sillä päiväkodin arjessa on paljon muutakin toimintaa. Myös P3:n mukaan kirjasto ei tuputa palveluitaan, mutta antaa mahdollisuuksia ja helpottaa päiväkotilaisten arkea. Se on enemmän päiväkodista kiinni, miten mahdollisuuksiin tartutaan. Kirjaston kanssa on äärettömän helppo tehdä yhteistyötä, sillä he ovat todella auttavaisia.

8.4 Yhteistyön kehittämistoiveet

Kirjastoilta sekä päiväkodeilta kysyttiin, mitä he voisivat kehittää omalta osaltaan yhteistyössä, sekä mitä yhteistyökumppani voisi tehdä yhteistyön kehittämisen eteen. Teemassa haluttiin selvittää onko nykyisessä toiminnassa jotain, mikä vaatii kehittämistä ja onko yhteistyöhön liittyen uusia ideoita mitä voisi toteuttaa.

8.4.1 Kehittämistoiveet kirjastoissa

Kirjaston toiminnan kehittäminen. Monissa kirjastoissa koettiin, että yhteistyötä voisi olla enemmän ja laajemmin, jos resurssit olisivat kunnossa. K1a:n mielestä heidän kirjastossaan voitaisiin paneutua enemmän kokoelmatyöhön ja kirjojen sisältöihin paremmin. Täten hallittaisiin paremmin esimerkiksi kuvakirjat ja helppolukuiset. Kirjasto voisi osallistua myös esimerkiksi päiväkotien vanhempainiltoihin. K1b kertoi, että kirjasto voisi tehdä päiväkotien työntekijöille ammattikirjallisuus- ja lastenkirjavinkkausta. Lastenkirjat voisivat käsitellä esimerkiksi kiusaamista. K1b:llä oli kokemusta varhaiskasvatuksesta ja hän kertoi,

että kun aika menee nopeasti ja vaikka kirjainoksia päiväkotiin tulee, niihin ei ehdi tutustua. Kirjasto voisi siis tehdä kirjastoja avuksi päiväkoteihin. Myös K2 piti myös hyvänä ideana kirjavinkkilistojen tekoa päiväkodeille.

K2:n haaveena oli iso satutuokiohuone, joka olisi aina valmiina. Myös lastenosasto on koettu liian pieneksi suhteessa siihen, että suuri osa lainauksista tehdään lastenkirjoista ja lapset ovat niitä, jotka tilaa tarvitsevat ympärilleen. K2 toivoi, että uuden tilan tekemiseksi saataisiin rahoitusta ja apuja, sillä kaikki päiväkotiryhmät eivät mahdu nykyiseen tilaan. Vanhoja kirjastorakennuksia pitäisi huomioida myös, varsinkin kun on ollut puhe lukutaidon heikentymisestä. Kirjaston pitäisi panostaa enemmän niihin asioihin, mitkä vaikuttavat lukutaidon kehittymisen taustalla ja yksi näistä vaikuttavista tekijöistä on lapsille sopiva tila kirjastossa. K2:n mielestä päiväkotiyhteistyötä voisi käyttää hyödyksi muutoksien aikaansaamisessa, esimerkiksi tekemällä adressin kyseisestä tarpeesta.

K3:n mukaan heidän kirjastollaan on nyt vasta edellytykset kehittää palveluja ja yhteistyötä sekä tehdä jotain uutta. K3 kertoi, että nyt voitaisiin tehdä esimerkiksi yhteistyöhanke, lisätä näyttelyitä, ja kokeilla sadutusta. Päiväkotia voisi myös aktiivisemmin kutsua kirjastoon sekä kasvattaa kokoelmaa, josta on aiemmin tehty paljon poistoja. Eepos-verkkokirjasto mahdollisti materiaalien saamisen muistakin kirjastoista, joten sitä voitaisiin jatkossa hyödyntää paremmin. Kehitysideoiksi K3 luetteli myös satupiknikit ja ”satuteltan”. Palveluja voitaisiin siirtää ulos, koska kirjastolla on siihen nyt hyvät puitteet. K3 ideoi myös kirjastomaskottia, joka olisi lapsille suunnattu. Maskotin tekemiseen voisi esimerkiksi hyödyntää päiväkodin lapsia.

K4:n mukaan esimerkiksi eskariseikkailuun yritetään keksiä kaikkea uutta ja kehittää sitä. Informointia ja kommunikointia pitäisi sekä kirjaston ja päiväkotien parantaa. K4 kertoi ideoineensa, että kirjastolla voisi olla kummiryhmänä jokin tietty päiväkotiryhmä, sillä tällaista toimintaa on muissa kirjastoissa esiintynyt. Kummiryhmä tulisi kerran kuussa ja heille olisi kirjastossa toimintaa esim. elokuvan katsomista. Idean eteen ei olla tehty vielä mitään, mutta se on ajatuksen tasolla. Sadutusta on myös mietitty, mutta siihen ei välttämättä pystytty vielä paneutumaan.

tavallisten työtehtävien ohella. Kirjastossa on tehty sadutusta aiemmin pyynnöstä, mutta se ei ollut säännöllistä.

Yhteistyötä voisi kehittää K2:n mielestä yhteistyöpalaverien avulla, joita järjestettäisiin oman alueen toimijoiden kanssa. Kirjastosta voitaisiin tehdä myös kysely, jonka avulla saataisiin tietää mitä päiväkodeista halutaan. Yhteistyön kehittämistä kuitenkin vaikeuttaa se, että kirjasto pystyy toteuttamaan vain tämänhetkiset toiveet.

Päiväkotien toiminnan kehittäminen. K1a:n mielestä olisi hyvä, jos päiväkotien puolelta pystyttäisiin vaikuttamaan suoraan vanhempiin, kun puhutaan esimerkiksi lapselle lukemisesta. K1b:n mukaan päiväkodit voisivat kysellä ja pyytää enemmän kirjastosta myös teemapaketteja sekä käyttää kirjakasseja. K1b toivoi myös, että päiväkodit muistaisivat paremmin hyödyntää kirjastoa muutenkin työskennellessään. Myös K3 ja K4 olivat sitä mieltä, että päiväkotit voisivat vielä aktiivisemmin ja rohkeammin pyytää kirjaston palveluita. K3:n mukaan, jos päiväkotiryhmät tulevat esimerkiksi omatoimijalla käymään, niin he voisivat pyytää kirjapaketteja jo valmiiksi.

K2 toivoi päiväkodeilta parempaa tiedottamista esimerkiksi siitä, mikä on kulloinkin teemana päiväkodissa. Täten kirjastossa tiedetään tehdä näyttelyitä tai varata aineistoa kyseistä teemaa varten. K2:n mukaan kirjaston alueelta on lopetettu paljon ryhmiä ja kirjastosta ei välttämättä aina tiedetä tästä. Kirjeitä syksyn tapahtumista ym. lähetetään siis ryhmiksille, joita ei enää ole olemassa. Tämä aiheuttaa kirjastolle turhaa työtä ja suunnittelua. K2:n mielestä kirjastolle olisi hyvä ilmoittaa myös siitä, mitä menoja päiväkodeilla on tulevana aikana. Huono tiedottaminen tai asioista sopiminen vaikuttaa kirjastolla myös siihen, että esimerkiksi esiintyjän tullessa kirjastoon, päiväkotit eivät olekaan päässyt paikalle. Päiväkodin puolelta ei välttämättä olla aina ajateltu perumisen seurauksia ja siihen olisi hyvä kiinnittää jatkossa huomiota. K2:n mukaan tiedottamisen täytyisi olla parempaa myös kirjastojen kesken. Tiedottamista voisi myös K3:n ja K4:n mukaan parantaa. K4 kertoi, että päiväkotien olisi hyvä myös huomioida, että kirjastotyöntekijöiden työvuorolistat tehdään jo hyvissä ajoin etukäteen, jonka vuoksi pienellä varoitusajalla tulleet toiveet on hankala toteuttaa.

K4:n lisäsi, että päiväkotien pitäisi muistaa aina huomioida, että vastuu lapsista ei siirry kirjastotyöntekijän harteille. Hoitajat voivat myös kieltää lapsia esimerkiksi juoksemasta kirjastossa, jotta kirjaston työntekijä ei joudu kiusalliseen tilanteeseen. Nämä asiat eivät K4:n mukaan ole kuitenkaan olleet toistuvia ilmiöitä, vaan erityistapauksia.

8.4.2 Kehittämistoiveet päiväkodeissa

Kirjaston toiminnan kehittäminen. Kohderyhmän huomioiminen on tärkeää, että palvelut toimivat. Esimerkiksi P4:n alueen kirjastossa on ollut kokeilussa muutaman kerran auditorio satutuokio-tilana. Vaikka kyseinen tuokio oli mielenkiintoinen kokeilu, kyseinen tila ei sopinut lapsille ja levottomuutta aiheutui. P4 lisäsi, että lasten kysymyksiin pitää muistaa suhtautua hyvin, vaikka tämä ei varsinaisena ongelmana kirjastossa ole ollutkaan. P3 oli kokenut, että satutuokioiden sisällöt eivät aina ole sopineet kohdeyleisölle. Esimerkiksi lukutyyli on saattanut olla vähän vanhemmille lapsille sopivampaa. P3 näki tärkeäksi sen, että tietynikäisille lapsille eläydytään tarinaan ja keskustellaan lasten kanssa, koska silloin lapset jaksavat kuunnella. P3:n mukaan näihin asioihin voi kysyä neuvoa myös päiväkodeilta.

P1 toivoi yhteistä, pitempi aikaista teemaa kirjaston kanssa. Kirjasto on toteuttanut aiemmin nallenäyttelyn, joka kesti noin 1–2 viikkoa. Nallenäyttely voisi olla vaikka kuukauden mittainen projekti, sillä innostusta olisi. P1 myös toivoi, että kirjastosta tultaisiin vastavuoroisesti välillä päiväkotiin, esimerkiksi pitämään satutuokion. Myös se, että päiväkodin lapset pääsisivät tutustumaan henkilökunnan työhön tukisi päiväkodin nykyistä teemaa. Lapsi pääsisi näkemään mitä se työelämä on.

P3:n mielestä olisi hyvä, jos kirjastoa voisi saada vielä rauhallisemmaksi. Olisi esimerkiksi hyvä, jos vanhemmille voisi ehdottaa, että he muistuttaisivat lapsiaan siitä, miten kirjastossa käyttäytyään. Ehkä tähän voisi myös kirjastohenkilöstö vaikuttaa. P3:n mukaan yhteistyötä on tärkeää tehdä myös lasten vanhempien kanssa. Se ei esimerkiksi onnistu, että päiväkodin kanssa kirjastossa käyttäytyään tietyllä tavalla ja vanhempien kanssa ollessa sitten tietyllä.

P3 koki myös, että jos kirjastossa on jokin idea, jonka he voisivat tulla toteuttamaan päiväkotiin, siitä laitettaisiin viestiä. Idea varmasti saataisiin onnistumaan. Myös jos yhteistyösuunnitelmaa päivitetään, olisi tärkeää ottaa varhaiskasvatuksesta eri edustajia siihen mukaan. Yhteistyösuunnitelmaa pitäisi paremmin myös mainostaa.

P2 ja P4 kokivat että varsinaista kehitettävää yhteistyössä ei ole, sillä yhteistyö on mutkatonta. P4 lisäsi, että virkailijat ovat persoonia, niinkuin työntekijät päiväkodissakin ja toiminta saattaa erota työntekijöiden välillä. Suoraa palautetta on aina annettu, jos on ollut tarve. Palaute on tärkeää silloin varsinkin, kun satutuokioiden pitäjänä on ollut esimerkiksi harjoittelija.

Päiväkotien toiminnan kehittäminen. P1:n mukaan päiväkoti voisi enemmän ehdottaa ajatuksiaan kirjastolle. Myös P3 kertoi, että päiväkodista voitaisiin olla enemmän mukana yhteistyössä. Päiväkodin pitäisi antaa myös paremmin palautetta, ideoita ja ehdotuksia. P3 kuitenkin lisäsi, että kirjasto on päiväkodille yksi osa-alue muiden tärkeiden osa-alueiden seassa ja kaikkiin pitäisi panostaa yhtä hyvin. P1 lisäsi, että vanhempia voisi ottaa mukaan yhteistyöhön, koska on korostettu paljon sitä, että vanhemman pitäisi lukea lapselle enemmän.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tuloksista käy ilmi, että yhteistyötä ollaan tehty kauan ja yhteistyöhön ollaan Seinäjoella sekä kirjastojen ja päiväkotien puolella tyytyväisiä. Yhteistyön tekeminen nähdään tärkeänä osana molempien organisaatioiden työtä, eikä yhteistyötä kohtaan ole huonoja asenteita, eikä sen tekeminen ole kuormittanut. Haastattelujen alkuvaiheessa, haastateltavien oli usein vaikeaa löytää yhteistyöstä mitään kehitettävää, sillä selkeisiin ongelma-kohtiin ei oltu törmätty. Keskustelujen edetessä monet kuitenkin huomasivat pieniä kehitystarpeita ja -toiveita. Myös uusia ideoita syntyi monessa keskustelussa.

Pääkirjaston päiväkotiyhteistyö ei valtavasti eronnut lähikirjastojen päiväkotiyhteistyöstä. Yksi huomio oli se, että lähikirjastojen alueella yhteistyökumppanit tunnetaan hieman paremmin, sillä päiväkoteja kyseisillä alueilla ei ole monta. Niin kuin yksi lähikirjastojen haastateltavista (P4) sanoi, tuttuus tuo yhteistyöhön niin sanotun kirjoittamattoman säännön. Toinen huomio oli se, että pääkirjaston tilat ovat uudemmat ja suuremmat kuin lähikirjastoissa, mikä varmasti omalta osaltaan vaikuttaa yhteistyöhön ja erilaisten palvelujen suunnitteluun.

Positiivisinta yhteistyössä oli asiakaspalvelun toimiminen sekä tuttuus yhteistyökumppaneiden kanssa. Kirjasto on pystynyt suunnittelemaan palvelunsa paremmin kohderyhmälle sopivammaksi, kun sekä hoitajat että lapsiryhmät tunnetaan. Tämän vuoksi myös päiväkotiryhmillä on matalampi kynnys käydä kirjastossa, käyttää kirjaston palveluita sekä pyytää apua. Kirjastot ja päiväkodit painottivat myös sitä, että yhteistyö on helppoa kun toinen rakennus sijaitsee lähellä. Tämä helpottaa esimerkiksi lasten kulkemista kirjastoon.

Sekä kirjastot että päiväkodit löysivät heti selkeät syyt yhteistyön tekemiselle. Kirjaston nähtiin tukevan muun muassa lasten kasvatusta ja hoitajien ammattitaitoa. Yhteistyö koettiin tärkeäksi myös siksi, että lasten vanhemmat eivät välttämättä käytä kirjastoa ja lapset eivät täten pääsisi muuten käyttämään kirjastoa. On siis tärkeää, että yhteistyö toimii myös sen vuoksi, että lapset saavat kirjastopalveluja edes yhden reitin kautta, joka on tässä tapauksessa päiväkoti.

Vaikka yhteistyö on hyvällä mallilla, tuli silti ilmi asioita, joihin sekä kirjastojen puolelta että päiväkodeista voitaisiin kiinnittää paremmin huomiota. Kirjastot kokivat, että vaikka kommunikointi sujuu, pitäisi silti tiedottamista parantaa päiväkotien kanssa, mutta myös kirjastojen välistä informointia vaaditaan. Resurssipula tuli myös selkeänä ongelmana yhteistyön kehittämiseksi. Vaikka kirjastoissa haluttaisiin esimerkiksi tarjota lisää palveluja tai monipuolisempia sellaisia, tulevat resurssit usein vastaan.

Yhteistyösuunnitelma aiheutti myös keskustelua ja keskustelujen päätteeksi oikeastaan jokaisessa haastattelupaikassa todettiin, että sitä pitäisi päivittää paremmin. Tutkimusta ja haastatteluja tehdessä oli hieman epäselvyyksiä siitä, milloin kyseinen suunnitelma on viimeksi päivitetty, sillä sen viimeisin versio ei ollut yleisesti nähtävillä Seinäjoen kaupunginkirjaston verkkosivuilla. Yhteistyösuunnitelma koettiin tärkeäksi, vaikka se oli selkeästi jäänyt taka-alalle, eikä sitä hyödynnetä aktiivisesti. Tämä herätti kysymyksiä siitä, mikä yhteistyösuunnitelman tarkoitus lopulta on ja miten sitä voisi kehittää niin, että kirjastot ja päiväkodit voisivat sitä parhaalla mahdollisella tavallaan hyödyntää myös konkreettisesti. Yhtä selkeää vastausta ei tullut myöskään siitä, onko päiväkodit osallistuneet suunnitelmaan tekoon ja pitäisikö päiväkotien olla siinä mukana.

Palautteen pyytäminen ja antaminen on useissa kirjastoissa sekä päiväkodeissa jäänyt vähäiselle huomiolle. Palaute olisi kuitenkin tärkeää, jotta yhteistyön mahdolliset epäkohdat saataisiin toisen tietoon. Jos palvelujen tarjoaja, eli kirjasto, ei itse huomaa yhteistyömuotojen toimimattomuutta, on sen vaikeampi kehittää tai muuttaa niitä. Myös positiivinen palaute on tärkeää muistaa. Palautteen antaminen saattaa yksinkertaisesti vain unohtua tai sen antaminen on hankalaa. Kirjasto voisi tulla tässä paremmin vastaan ja pyytää aktiivisemmin palautetta palveluistaan, jotta kynnyks palautteenantoon madaltuisi.

Kirjastoautopalvelua ei käytetty kuin yhdessä päiväkodissa ja se oli yksi tärkeimpiä ja suosituimpia palveluita kyseisen päiväkodin mielestä. Kolme muuta päiväkotia, jotka eivät ole kirjastoautopalvelua käyttäneet, selkeästi halusivat tutustua kirjastoautopalveluun. Tutkimusta ja haastatteluja tehdessä oli epäselvyyksiä siitä, kuinka kirjastoauto käy päiväkotien pihilla. Kirjaston puolelta kerrottiin, että pysäkit

on yritetty kaikkialle saada, myös kantakaupunkialueen ulkopuolelle, mutta kolme päiväkotia eivät kuitenkaan olleet käyttäneet kirjastoautopalvelua.

Päiväkotien puolelta ei tullut yhtä selkeää kehittämistarvetta tai -toivetta kirjastoautopalvelun lisäksi. Toiveet olivat eroavia, sillä joku toivoi, että kirjastosta käytäisiin joskus päiväkodissa, kun taas toinen puhui sen puolesta, että päiväkotiryhmien tulee käydä kirjastossa eikä toisinpäin. Osan mielestä yhteistyötä voisi olla enemmänkin ja toisten mielestä yhteistyötä on riittävästi nytkin. Muita pieniä kehittämistoiveita olivat kirjaston rauhallisemmaksi saaminen ja lasten kysymyksiin oikeanlainen suhtautuminen. Nämä kaksi edellämainittua huomiota eivät kuitenkaan tulleet toistuvista ongelmista.

Haastattelurunko toimi haastatteluissa kohtalaisen hyvin ja kysymykset olivat pääosin ymmärrettäviä. Muutamaa kysymystä olisi pitänyt muotoilla paremmin, sillä haastatteluja tehdessä huomattiin, että jotain vastausta oli hankala antaa, vastaus oli liian suppea tai se ei koskenut kysyttyä kysymystä. Jos haastateltava koki, että hän ei osannut vastata, häntä tavallaan johdateltiin kysymykseen esimerkkien kautta. Tätä kautta haastateltavat saivat kysymyksiin monipuolisetkin vastaukset annettua.

Haasteita teemahaastattelussa oli keskustelun karkaaminen aiheesta, vastaajien työkiire, äänitystä haittaavat sivuäänet tai vähäinen tieto aiheesta. Oli myös mahdollista, että haastateltavat antoivat sosiaalisesti suotavia vastauksia sen sijaan, että olisivat kertoneet aidot kokemuksensa tai ajatuksensa. Haasteellista oli myös haastateltavan kieltäytyminen äänittämisestä, jolloin turvauduttiin vastausten kirjoittamiseen. Kirjoittaminen vei keskittymistä itse tilanteesta ja täten tulokset eivät välttämättä olleet yhtä laajat ja monipuoliset kuin saadut tulokset muista haastatteluista. Äänityksestä kuitenkin kieltäydyttiin vain yhdessä haastattelussa, mutta siihen tutkimusta tehdessä olisi voitu valmistautua paremmin.

Tutkimukseen suhtauduttiin positiivisesti ja aihetta pidettiin mielenkiintoisena sekä kirjastoissa että päiväkodeissa. Tämä näkyi siinä, että tutkimukseen haluttiin osallistua ja annettiin oletettavasti rehelliset vastaukset ja mielipiteet. Useassa paikassa oltiin myös kiinnostuneita valmiin tutkimuksen saatavuudesta, sillä

tutkimustulokset kiinnostavat. Eniten valmiista tutkimuksesta kiinnostuneita olivat kirjastot, jotka kyseisessä yhteistyössä toimivat palvelujen tarjoajana. Kirjastoja selkeästi kiinnosti, miten heidän palvelut on koettu ja mitä mahdollisia kehitysideoita päiväkodeilta on tullut.

Jotta yhteistyön vaikuttavuutta ja yhteistyömuotoja oltaisiin voitu tarkastella paremmin, oltaisiin tutkimusta tehdessä voitu käydä havainnoimassa esimerkiksi satutuokioita paikan päällä. Tätä kautta oltaisiin saatu selkeämpi kuva yhteistyömuotojen toimivuudesta ja myös esimerkiksi siitä, miten satutuokioita pidetään ja miten ne koetaan. Tutkimukseen ei saatu myöskään yksityistä päiväkotia mukaan, mikä olisi tuonut tutkimukseen hyvän lisän ja tiedon siitä, eroaako yhteistyön tekeminen suuresti, kun puhutaankin yksityisistä päiväkodeista. Kantakaupunkialueelta olisi voitu ottaa tutkimukseen mukaan enemmän päiväkoteja, sillä niitä löytyy alueelta paljon. Tutkimuksessa olisi voitu käydä haastattelemassa myös kirjastoauton kuljettajaa/kuljettajia, jotta olisi saatu oikea kuva kirjastoauton reiteistä ja sen toiminnasta.

Jatkotutkimusta voitaisiin tehdä siitä, miten yhteistyö kyseisten toimijoiden välillä on muuttunut tutkimuksen valmistumisen jälkeen, sillä monet haastateltavat saivat haastatteluista uusia ideoita ja ajatuksia. Jatkotutkimusta voisi tehdä myös kirjastoautopalvelusta Seinäjoella ja sen yhteydestä esimerkiksi päiväkoteihin tai kouluihin. Yksi jatkotutkimusmahdollisuus voisi olla myös se, miten Seinäjoen kaupunginkirjasto tekee perhepäivähoitajien kanssa yhteistyötä ja onko kyseisessä yhteistyössä kehitettävää. Tässä tutkimuksessa keskityttiin päiväkotiyhteistyöhön, mutta haastatteluissa nousi esille perhepäivähoitajien tärkeys kirjaston asiakkaina.

LÄHTEET

- Aallon kirjasto. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/tietoa/kirjastorakennukset/aalto/>
- Aira, A. 2012. Toimiva yhteistyö: Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. [Viitattu 27.4.2018]. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Aivan ainutlaatuinen liikuntapäiväkoti JUMP!. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Päiväkoti Jump. [Viitattu 25.4.2018]. Saatavana: <http://www.paivakotijump.fi/>
- Apila. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/tietoa/kirjastorakennukset/apila/>
- Asikkalan kirjaston ja varhaiskasvatuksen yhteistyösuunnitelma. 1.11.2017. [PDF]. Asikkala. [Viitattu 9.4.2018.] Saatavana: <https://www.asikkala.fi/wp-content/uploads/2017/10/Varhaiskasvatus-ja-kirjasto.pdf>
- Cerny, R., Markey, P. & Williams, A. 2006. Outstanding Library Service to Children: Putting the Core Competencies to Work. [Verkkajulkaisu]. Chicago: American Library Association. [Viitattu 2.5.2018]. Saatavana: https://books.google.fi/books?id=f2sX7fpWwHkC&printsec=frontcover&dq=libraries+and+children&hl=en&sa=X&ved=0ahUKEwi25pnB_baAhW00aYKHeHFD2o4ChDoAQhEMAU#v=onepage&q=libraries%20and%20children&f=false
- Collier, M. 5.8.2015. Libraries reach out to rural day care homes to help improve quality. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 28.4.2018]. Saatavana: <https://edsources.org/2015/libraries-reach-out-to-day-care-homes-to-help-improve-quality/83941>
- Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue Lapselle! Opas lasten kirjallisuuskasvatukseen. 1. p. [Viitattu 27.4.2018]. Jyväskylä: Atena kustannus Oy.
- Heino, A. 10.11.2017. Onnimanni-palkinto Lastenkirjahylly-blogia pitävälle kirjallisuuden tutkijalle. [Verkkajulkaisu]. Yle. [Viitattu 27.4.2018]. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-9925364>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7. painos. [Viitattu 1.4.2018]. Helsinki: Tammi.
- Ihmettelyä ja yhdessä tekemistä. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Aivoliitto ry. [Viitattu 13.4.2018]. Saatavana:

https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kielellinen_erityisvaikeus/vanhemmille/kielen_kehitys_ja_sen_tukeminen_ikakausittain/1-2-vuotiaat

Iloisia kirjasto- ja lukukokemuksia päiväkotikäisille!. 4.5.2015. [Verkkojulkaisu]. Louna-kirjastot. [Viitattu 3.4.2018]. Saatavana: <http://www.lounakirjastot.fi/blogi/?blogid=1017&newstitle=Iloisia+kirjasto-+ja+lukukokemuksia+p%C3%A4iv%C3%A4koti-ik%C3%A4isille!>

Juhlavuosi on päättynyt, mutta Suuri lukuseikkailu jatkuu. 6.4.2018. [Verkkojulkaisu]. Suuri lukuseikkailu. [Viitattu 27.4.2018]. Saatavana: <http://www.suurilukuseikkailu.fi/1619-2/>

Juttelua ja satujen lukemista. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Aivoliitto ry. [Viitattu 13.4.2018]. Saatavana: https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kielellinen_erityisvaikeus/vanhemmille/kielen_kehitys_ja_sen_tukeminen_ikakausittain/3-5-vuotiaat

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. [Viitattu 24.8.2018]. Jyväskylän yliopistopaino.

Karlsson, L. 2014. Sadutus-Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. [Viitattu 9.9.2018]. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kevät-Alvar. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 28.7.2018]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/kulttuurijaliikunta/kulttuuripalvelut/tapahtumatjatoiminta/kevat-alvar.html>

Kiedo meidät tarinaan. Innosta lapsi ja nuori lukemaan – vinkkejä vanhemmille. Ei päiväystä. [PDF]. MLL esite: Lukuinto. [Viitattu 11.4.2018]. Saatavana: http://www.lukuinto.fi/media/materiaalit/innosta_lapsi_ja_nuori_lukemaan.pdf

Kirjaston tapahtumat. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 14.4.2018]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/kulttuurijaliikunta/kirjasto/tapahtumat.html.stx>

Kirjastorakennukset. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/tietoa/kirjastorakennukset/>

Kokko, T. & Keski-Korpela, N. 10.10.2013. "Aikuinen on ennen kaikkea rinnallakulkija, havainnoitsija ja tukija". [Verkkojulkaisu]. Yle. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://yle.fi/uutiset/3-6874340>

Koski-Aho, M. 14.8.2018. Kirjastonjohtaja. Tietoa opinnäytetyöhön. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Veera Vähäsalo. [Viitattu 16.8.2018].

- Kulttuuripolku. 26.3.2018. [Verkkajulkaisu]. Hämeenlinnan kaupunki. [Viitattu 3.4.2018]. Saatavana: <http://www.hameenlinna.fi/kulttuuripolku/>
- Kuono kohti kirjastoilveksen polkua. Ei päivystä. [Verkkajulkaisu]. Yleisten kirjastojen hankerekisteri. [Viitattu 19.4.2018]. Saatavana: <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/kuono-kohti-kirjastoilveksen-polkua>
- Kuuntelua, loruja ja sanaleikkejä. Ei päivystä. [Verkkajulkaisu]. Aivoliitto ry. [Viitattu 25.8.2018]. Saatavana: https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kielellinen_erityisvaikeus/vanhemmille/kielen_kehitys_ja_sen_tukeminen_ikakausittain/5-7-vuotiaat
- Kytöniemi, O. 10.4.2018. Palvelupäällikkö, lasten ja nuorten palvelut. Kirjaston ja päivähoiton yhteistyösuunnitelma. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Veera Vähäsalo. [Viitattu 10.4.2018].
- Kytöniemi, O. 13.8.2018. Palvelupäällikkö, lasten ja nuorten palvelut. Tietoa opinnäytetyöhön. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Veera Vähäsalo. [Viitattu 14.8.2018].
- Lapselle ääneen lukeminen on ainoa tehokkaaksi todettu keino vaikuttaa lukutottumukseen. Ei päivystä. [Verkkajulkaisu]. Lukukeskus. [Viitattu 7.4.2018]. Saatavana: <http://www.lukukeskus.fi/lapselle-aaeneen-lukeminen-on-ainoa-tehokkaaksi-todettu-keino-vaikuttaa-lukutottumukseen/>
- Lapset. Ei päivystä. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/lapset/>
- Leppänen, A. & Torvinen, H. Ei päivystä. Opin ovi: Verkostoyhteistyö. [Verkkajulkaisu]. Jamk.fi. [Viitattu 19.4.2018]. Saatavana: <https://oppimateriaalit.jamk.fi/opinovi/verkostoyhteistyo/>
- Lue lapselle -pilottikokeilu neuvoloihin jaetusta materiaalista vanhempien ja neuvolahenkilökunnan käyttöön. 22.6.2017. [PDF]. Helsinki: Lukukeskus. [Viitattu 14.4.2018]. Saatavana: <http://www.lukukeskus.fi/wp-content/uploads/2017/11/Lue-lapselle-pilottiselvitys-2017.pdf>
- Lukeminen on hyvä harrastus. 2018. [Verkkajulkaisu]. Kirjainstituutti. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <http://kirjainstituutti.fi/lukeminen-on-hyva-harrastus/>
- Materiaaleja ja vinkkejä ammattilaiselle. Ei päivystä. [Verkkajulkaisu]. Lue lapselle. [Viitattu 14.4.2018]. Saatavana: <http://luelapselle.fi/ammattilaiselle/>
- Meirän Vasu. 2012. Hyvä varhaiskasvatus Seinäjoella. 2. Lapsen hoidon ja kasvatuksen pedagoginen osio. Seinäjoki. Seinäjoen kaupunki/Varhaiskasvatus. [PDF]. [Viitattu 29.3.2018]. Saatavana:

https://www.seinajoki.fi/material/attachments/seinajokifi/paivahoitojakoulutus/varhaskasvatus/julkaisutjaohjelmat/6FZbqKGtp/Meiran_vasu.pdf

Mäkelä, M-L. 2002. Satuseikkailu kirjastossa. [Viitattu 28.4.2018]. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nurmon kirjaston lastenosasto. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/kirjastot/nurmo/nurmon-kirjaston-lastenosasto/>

Oinas, K. 29.8.2016. Tervolan kunnankirjaston ja varhaiskasvatuspalvelujen yhteistyö. [PDF]. Tervola. [Viitattu 3.5.2018]. Saatavana: <http://tervola.fi/Kirjastonjavarhaiskasvatuksenyhteisty.pdf>

Organisaatio ja hallinto. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/tietoa/organisaatio/>

Pelastetaan iltasatu!. 23.4.2018. Hankkeen loppuraportti. [PDF]. Iin kirjasto. [Viitattu 27.4.2018]. Saatavana: http://www.ii.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ii/embeds/iivwwstructure/21664_Hankeraportti.pdf

Penttala-Salli, M. 19.8.2018. Kirjastonjohtaja. Tietoa opinnäytetyöhön. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Veera Vähäsalo. [Viitattu 21.8.2018].

Peräseinäjoen kirjaston satutuokiot. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/kirjastot/peraseinajoki/satutuokiot/>

Päiväkoti Suvikello. 2016. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 25.4.2018]. Saatavana: <http://www.netikka.net/suvikello/Esittely.php>

Rankin, C. & Brock, A. 2012. Library Services for Children and Young People: Challenges and Opportunities in the Digital Age. [Verkkojulkaisu]. Lontoo: Facet Publishing. [Viitattu 2.5.2018]. Saatavana: https://books.google.fi/books?id=ucxnDQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Satakieli teesit. Ei päiväystä. Satakieli pedagogiikka Hämeenlinnassa. [PDF]. Hämeenlinnan kaupunki. [Viitattu 27.4.2018]. Saatavana: <http://www.hameenlinna.fi/pages/410707/teesit%20satakieli.pdf>

Maailman parasta varhaiskasvatusta. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 22.4.2018]. Saatavana: http://www.esitteemme.fi/Seinajoen_varhaiskasvatus_/WebView/

- Satupiknik pääkirjastossa. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunki. [Viitattu 9.8.2018]. Saatavana: <http://www.seinajoki.fi/tapahtumat/2018/05/7dH2QpE5N.html.stx>
- Seinäjoen kirjasto ja päivähoiton yhteistyösuunnitelma. 2010. [PDF]. Seinäjoki. Seinäjoen kaupunginkirjasto - maakuntakirjasto ja Seinäjoen kaupungin päivähoito. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/wp-content/uploads/2015/03/Sein%C3%A4joen-kirjaston-ja-p%C3%A4iv%C3%A4hoidon-yhteisty%C3%B6suunnitelma.pdf>
- Suomi 100 – Suuri lukuseikkailu innostaa lapset lukemaan. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Lukukeskus. [Viitattu 19.4.2018]. Saatavana: <http://www.lukukeskus.fi/suomi100-suuri-lukuseikkailu-innosta-lapset-lukemaan/>
- Tampereen kaupunki. 23.2.2016. Monilukutaitoa ja lukuintoa kirjastosta: Varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, toisen asteen ja kirjaston yhteistyösuunnitelma vuosille 2016 – 2019. [PDF]. [Viitattu 29.4.2018]. Saatavana: <file:///C:/Users/jarno/Downloads/Koulun-ja-kirjaston-yhteistyosuunn-2016-2019.pdf>
- Tietoa meistä. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 4.4.2018]. Saatavana: <https://kirjasto.seinajoki.fi/tietoa/>
- Tietoa vanhemmille lapselle lukemisen tärkeydestä. Ei päiväystä. [PDF]. Lue lapselle. [Viitattu 29.3.2018]. Saatavana: <http://www.lukukeskus.fi/wp-content/uploads/2017/11/lue-lapselle-PDF.pdf>
- Toiminnan kuvaus. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Päiväkotipeiponpesä. [Viitattu 25.4.2018]. Saatavana: <http://www.lppp.fi/peiponpesa/toiminta.link>
- Toimintakertomus 2017. 23.4.2018. Seinäjoen kaupunginkirjaston toimintakertomus vuodelta 2017. [Verkojulkaisu]. Seinäjoen kaupunginkirjasto. [Viitattu 2.5.2018] Saatavana: https://issuu.com/sjkkirjasto/docs/toimintakertomus_2017
- Varhaiskasvatukseen: Lue lapselle. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Lukukeskus. [Viitattu 29.3.2018]. Saatavana: <http://www.lukukeskus.fi/11041/>
- Varhaiskasvatuspalvelut. Ei päiväystä. [Verkojulkaisu]. Seinäjoki. [Viitattu 14.4.2018]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut.html>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. [PDF]. [Viitattu 22.4.2018]. Saatavana: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

- Vihdin kunnankirjaston ohjelmatarjotin. Koulu- ja päiväkotiyhteistyö 2016-2017. 30.1.2017. [PDF]. Vihdin kunnankirjasto. [Viitattu 16.4.2018]. Saatavana: <http://www.vihti.fi/wp-content/uploads/Kirjastonjakoulunyhdyteistyosuunnitelma20162017.pdf>
- Vihreä Lanka. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Vihreä Willa. [Viitattu 25.4.2018]. Saatavana: <http://www.vihreawilla.fi/>
- Yhteisiä arjen askareita ja leikkejä. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Aivoliitto ry. [Viitattu 13.4.2018]. Saatavana: https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kiellellinen_erytyisvaikeus/vanhemille/kielen_kehitys_ja_sen_tukeminen_ikakausittain/2-3-vuotiaat
- Yksityiset päiväkodit, perhepäivähoitajat ja ryhmäperhepäiväkodit. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki. [Viitattu 22.4.2018]. Saatavana: <https://www.seinajoki.fi/varhaiskasvatusjakoulutus/varhaiskasvatuspalvelut/vaih-tohtojakunnallisellevarhaiskasvatukselle/yksityisetpaivakodit.html>
- Ylönen, H. & Suomen Kasvatus- ja perheneuvontaliitto. 2007. Satulaivan matkassa – sadut lapsen apuna vanhempien erotessa. [Viitattu 27.4.2018]. Porvoo: Kirjapaino Uusimaa.
- 10 faktaa lukemisesta. 2017. [Verkkajulkaisu]. Lukukeskus. [Viitattu 9.8.2018]. Saatavana: <http://www.lukukeskus.fi/10-faktaa-lukemisesta-2017/#fakta-1>

K1a. Kirjastotyöntekijä. Teemahaastattelu. 29.8.2018.

K1b. Kirjastotyöntekijä. Teemahaastattelu. 29.8.2018.

K2. Kirjastotyöntekijä. Teemahaastattelu. 6.9.2018.

K3. Kirjastotyöntekijä. Teemahaastattelu. 12.9.2018.

K4. Kirjastotyöntekijä. Teemahaastattelu. 14.9.2018.

P1. Päiväkotityöntekijä. Teemahaastattelu. 29.8.2018.

P2. Päiväkotityöntekijä. Teemahaastattelu. 6.9.2018.

P3. Päiväkotityöntekijä. Teemahaastattelu. 4.9.2018.

P4. Päiväkotityöntekijä. Teemahaastattelu. 12.9.2018.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelu – Kirjastot

Liite 2. Teemahaastattelu – Päiväkodit

LIITE 1. Teemahaastattelu – Kirjastot

1. Haastateltavan taustaa

- Ammattinimike?
- Kauanko on tehnyt kyseistä työtä?
- Mitä työnkuvaan kuuluu?

2. Yhteistyön taustaa

- Kuinka monen päiväkodin kanssa yhteistyötä tehdään?
- Kauanko yhteistyötä on tehty?
- Miksi yhteistyötä tehdään?
- Mitä yhteistyö antaa kirjastolle?
- Mitä yhteistyö antaa päiväkodeille?
- Yhteistyösuunnitelma?

3. Yhteistyön nykytilanteen analyysi

- Millaiseksi yhteistyö koetaan tällä hetkellä?
 - Paljous, säännöllisyys, laatu, monipuolisuus, asenteet? Muuta?
- Miten yhteistyö käytännössä toimii?
 - Kommunikointi/viestintä päiväkotien kanssa?
 - Mitä palveluita päiväkodeille tarjotaan? Esim. Satutuokiot, vinkkaukset, materiaalipakettien kokoaminen, kirjastoautotoiminta? Muuta?
 - Mitkä palvelut on koettu hyväksi/huonoiksi? Muuta?
 - Miten erityisryhmät, erityistä apua/tukea tarvitsevat lapset huomioidaan kirjastossa?
- Yhteistyön haasteita? Vahvuuksia?

4. Yhteistyön kehittämistoiveita

- Mitä kirjaston pitäisi kehittää?
- Esim. palvelut, aineisto, kommunikointi, muuta?
- Mitä päiväkodit voivat tehdä yhteistyön kehittämiseksi?
- Muita toiveita, ideoita, tarpeita?

LIITE 2. Teemahaastattelu – Päiväkodit

1. Haastateltavan taustaa

- Ammattinimike?
- Kauanko on tehnyt kyseistä työtä?
- Mitä työnkuvaan kuuluu?

2. Yhteistyön taustaa

- Minkä kirjaston/kirjastojen/kirjastoauton kanssa yhteistyötä tehdään?
- Kauanko yhteistyötä on tehty?
- Miksi yhteistyötä tehdään?
- Mitä yhteistyö antaa päiväkodille?
- Mitä yhteistyö antaa kirjastolle?
- Yhteistyösuunnitelma?

3. Yhteistyön nykytilanteen analyysi

- Millaiseksi yhteistyö koetaan tällä hetkellä?
 - Paljous, säännöllisyys, laatu, monipuolisuus, asenteet? Muuta?
- Miten yhteistyö käytännössä toimii?
 - Kommunikointi/viestintä kirjastojen kanssa?
 - Mitä palveluita päiväkodille tarjotaan? Esim. Satutuokiot, vinkkaukset, materiaalipakettien kokoaminen, kirjastoautotoiminta? Muuta?
 - Mitkä palvelut ovat koettu hyväksi/huonoiksi? Muuta?
 - Miten erityisryhmät, erityistä tukea/apua tarvitsevat lapset huomioidaan kirjastossa?
- Yhteistyön haasteita? Vahvuuksia?

4. Yhteistyön kehittämistoiveita

- Mitä kirjaston pitäisi kehittää?
- Esim. Palvelut, aineisto, kommunikointi, muuta?
- Mitä päiväkotia voi tehdä yhteistyön kehittämiseksi?
- Muita ideoita, toiveita, tarpeita?